

يەككەمىن گۇقۇرى كارگىرى ۋە گەشپىدەنى مەۋىيا

مانكا مەنى تاپىتە بە كارگىرى ۋە گەشپىدەنى مەۋىيا

منندى اقرأ الثقافي

www.igra.ahlamontada.com

سالى دوووم

تاپارى

2010

بەرزو شگۇدارىت

دوووم سالىدى برىار

يەكەمىن گۇقۇرى كارگىرى ۋە

گەشپىدەنى مەۋىيا

لە مېژووى كوردستاندا

چۇن پىسپۇرىتە لە زانگۇدا دىارى دەكەيتە؟

خوئىندكارو تاقىكدنەوەكان

بەريوەبەرى سەركەوتوو!!

خواهه نى نىعتياز

نەندازيار مەسعود تاهير رۆژنەيانى

سەرنووسەر

عادل محمد شىخانى

sarnosar@yahoo.com

8

5

30

16

48

37

بە دابه‌شکردنى بريار

هه‌ولتير: خانه‌ى سيروان ٠٧٥-٤٦٧٢٩٦٢

كه‌ركوك: ٠٧٧-٨٥٦٣٧٢٤ هه‌له‌به‌جه: ٠٧٧-١٩٣٣٩٦٧ -٠٧٥-١١٢٩٤٢٧ دهره‌به‌نديخان:

٠٧٧-١٥٨١٠٨ كفرى: ٠٧٧-١٥٦٦٨٧٦ كه‌لار: ٠٧٧-٢١٠١٢٨٨

چه‌مچه‌مال: ٠٧٧-٨٥٥-٥٨٦ كۆيه: ٠٧٧-١٥٤٩٧١٤ سۆران: ٠٧٥-٤٥٠١٩٣٣

چۆمان: ٠٧٥-٤٥٦٧٩٩٢ هه‌لادزى: ٠٧٧-١٥٨٥٣٠١ رانيه: ٠٧٧-١٥٨-٤٤٢

ناونيشانى گوڤار

سلیمانی - شەقامی سالم - تەلاری سلیمانی مۆل - نەۆمی دووهم

بەرامبەر بەرپۆه‌به‌رایه‌تی گشتی پەرۆه‌رده

٠٧٧-٢١٧٨٦٨٢ ٣١٩٣٩٤٦

E-mail: bryarmagazin@gmail.com

هه‌ولتير ٠٧٥-٤٤٦٣٢٣٠

تیراژ: 3000 دانە

چاپخانه‌ی سه‌رده‌م

بريار

مانگانه‌یه‌کی تایبته به کارگیری و کەشەپێدانی مەزۆی
سالی دووهم - ژماره 24 - ئایاری 2010

بەرپۆه‌به‌ری نووسین

بەرزان نەبۆه‌کر

سکرتیری نووسین

نەسکە‌نده‌ر ره‌حیم

ب: پە‌یوه‌ندییه‌کان

محمد هاشم محمد

ده‌سته‌ی نووسه‌ران

هاژە شێروانی پەیمان بەرزنجی

بیگەرد فارس پەری شیخ کەریم

و‌ه‌هاب حەسیب محمد می‌رگه‌یی

راویژکاری یاسایی

پاریژەر: نازاد محیدین

دیزاین

جەمال دەرۆش

پشتیوان عەبدولرحمان

بەشی ریکلام

07480112787

حساب بانکی گوڤار

بانگی گوردستانی لیۆده‌ولته‌ی سلیمانی 3371

كەس تاوانبار مەكە
گومانی خراپ بە كەس مەبە
تەنھا رەخنەگر مەبە
خیرا كە بچوئى و
كارىكى جياواز دەست پى بكة!!

نەم لاپەرەيە بە سپۆنسەرى

گروپى كۆمپانىياكانى رەسەن بىلاو دەكرىتەوۋە

بۇ ژيانىكى نوڭ!

ۋەكۆ ئەركىكى نەتەۋىيى لەم كارە
پىرۆزەدا درىغىيان نەكردو ئەۋپەرى
چالاكى و گەۋرەپىيان نواند.

ئەمىرۇش كە بېدەنگى و ھېمنى و
دوور لە چاۋى كامىراۋ كەنالەكانى
پاگەيانىدن و شاباشى سولتان و
چەلەرىزان ئەم يادە دەكەنەۋە،
لە ناخى دىلەۋەۋە بە ناۋى ھەمەۋە
خوینەران و دۆستانى بىرپارەۋە
پىرۆزبايىتان لى دەكەم دەستى
ماندوۋوبوونتان دەگۈشەۋە دىنياتان
دەكەم كە قىستىقالى پىرۆزبايى و
دەستخۇشى ئىۋە لە نىۋ دىلە سىپى و
پىرەنگدارەكاندا سازدەكرىت و
ھەمىشە لە نىۋ سۆماي چاۋە
گەشەكاندا دەژىن.

بەرەۋكۆمەلگەيەكى خاۋەن
بىرپار... ئومىدى بەردەۋامى و
سەرگەۋتنتان بۇ دەخۋازم.

دىنا تەنھا لە دوو رەنگى رەش و سىپى
پىك نەھاتوۋە!

لە بىرپاردا مەۋقەكان مەمانە
بە خۇيان پەيدا دەكەن ھەست
دەكەن كە دەكرىت ئەۋان بەشېك لە
چارەسەر بىن، ياخود بتوانن بىرپارى
چارەسەرى يەكچارەكەش بىدن، نەك
ۋەكۆ چاران تەنھا خۇيان بە بەشېك
لە گىرەتەكان بزانن.

بىرپار ھەۋارىكى ھەمىشە
بەھارى دىلەكانەۋە بە ۋەتى جان و
دەستى نەرم و ھەستى گەرمەۋە
دەستى خوینەرانى دەگرىت و داۋى
بە خۇداچوۋنەۋەۋە بەرنامەرىژى و
نۆزەنگردىيان لى دەكات...

دووسال لە تەمەنى پىشكۆى
بىرپار تىپەرى، دوو سال لە ھەۋل و
تىكۇشان و شەۋنخوۋنى ھەۋل و
تەقەلای بى وچان.

لە ماۋەى ئەم دوو سالەدا
سەربازانى ونو ستافى كاراى ئەم
گۆقارە رەنگىنە، بە بېدەنگى و بى
چاۋەپۋانى ھىچ پاداشت و پىاھەلدانىك

سەرنوۋسەر

دوو سال لەمەۋبەرەۋە لە كۆتا
رۆژەكانى بەھاردا گۆقارى بىرپار ھاتە
نىۋ دىناي راگەيانىدن و لە لوتكەيەكى
بەرزو سەنگىنداۋ بە ھېمنى لە نىۋ
جىھانىكى جەنجالدا تۋانى لە ماۋەى
تەمەنىكى كورتى شىكۋاردا ۋىپراي
ئەۋەۋى كە تاجى يەكەمىن گۆقارى
كارگىرى و گەشەپىدانى مەۋىي لەسەر
نا، تۋانى بۆشايىەكى گەۋرە لە دىناي
رۆژنامەۋانى كوردىدا پىر بىكاتەۋە.

بىرپار... ھېمەت و بەرخودانىكى
نۆى بوو، جارىكى تر ھىۋاى بە
دىلەكان بەخشى و خەندەى خستەۋە
سەر لىۋان و گۈرۈتىنىكى نۆى
بەخشى بە شەيدايانى ژيان و
گەشەپىدان و سەرگەۋتن، بەرەۋە
لوتكەى پىشكەۋتن.

لە بىرپاردا جارىكى تر تاكى كورد
دەستلەملانى ھىۋاۋ خۆزگەكانى
دەبىت و فەزايەكى فراۋان بۇ
خۆشەۋىستى و براپەتى و پىكەۋە
ژيان بەدى دەكات.

لە بىرپاردا مەۋقەكان جىھانىكى
رەنگاۋرەنگ دەبىنن و دەزانن كە

کارگیری به گوشتار

زانیاری راسته‌قینه نه‌وه‌یه که بزانیته و بگوریت، چونکه تهنه نه‌زانه‌کانن که
هه‌ر چه‌نده بزانی به‌لام هه‌رگیز ناگورین.

«جوستاف لویون»

نه‌و که‌سه‌ی چاره‌سه‌ری نوێ پیا‌ده ناکات، ده‌بیته چاره‌روانی به‌لاو گرفتنی نوێ بکات.

«برایان تره‌یس»

نه‌گه‌ر ده‌ته‌ویت نه‌نجامی جیا‌وا‌رت ده‌ستکه‌ویت، پی‌ویسته کرداره‌کانت بگوریت.

«په‌ندیکی چینی»

کاره‌ که‌وره‌کان، کاری بچکۆله بوون، به‌لام به‌رده‌وام بوونیان پێ به‌خشا.

«کریستوفه‌ر مۆرلی»

ده‌ستپیکردنی باش، کوتایی باشی ده‌بیته.

«په‌ندیکی ئینگلیزی»

بیربکه‌روه‌وه وه‌کو دانا‌کان، به‌لام قسه‌ بکه‌ وه‌کو مرو‌قه‌ ناساییه‌کان.

«نه‌رستو»

كارگېرى بە چىرۈك

ئەى شىرەكە ك ۋا؟

ھەممۇ لايەك ھەيەو نابىت ھەر كەسەو چاۋەرۋانى كەسانى تر بىكاتو خۇى لى بدزىتەو.

۲- بىرگىردنەو خراپ تاكى خراپو كۆمەلگى خراپو نىگەتيف بەرھەم دىنيت.

۴- خۇپەرستىو رۇدى شەرمەزارىو پەشىمانى لە دوايە.

۵- مرۇف نابىت خۇى بە لاۋە بچووك بىت، پەرداخىك شىر بەس بوو بۇئەو كە ھەر يەكەك لەو ھۆزە ناۋزەيىو جياۋازى خۇى بنوئىتو بىسەلمىنيت كە مرۇقىكى پۇزەتىقو چاگخۋازە.

۶- ژيان بە ھاۋكارىو كارى خىرخوازىو مېھرو بەزەيەو خۇشەو كۆمەلگا بەو كارە تەباۋ خۇشەويستو يەكزى دىنيت.

۷- با ھەمىشە بىر لەو بەكەپنەو كە كارى باش بەكەپنەو ھەممۇ خەلگى بىزانو نمونەى چاكە بىن، نەك خراپەو گزى بەكەپنەو ھەۋلەدەپن لە خراپەى كەسانى تردا بىشارىنەو.

ھەر يەكەك لەۋان ۋەھا بىرى كىرەۋە كە پەرداخە شىرەكەى ئەو لە نىو پەرداخەكانى ئەۋاندا ون دەبىتو كەس ھەست بە پە رداخە شىرەكەى ئەو ناكات، ئىتر چى پىۋىست دەكات پەرداخىك شىر بە زايە بدات!

بە داخەو ھەمويان بە يەك شىۋە بىريان كىرەۋەو بە ھىۋاى ئەو بوون پەرداخە ئاۋەكەپان لە نىو پەرداخە شىرەكاندا ون دەبىت، لە ئەنجامدا نەيانتۋانى كۆمەكى يەكتەر بىكەن و گۈندەكەپان لە ھەۋارىو بىرسىتى رزگار بىكەن و لە دوايشدا كەسانىك لە بىرسا مردن و كەس نەبوو لە كاتى تەنگانەدا فرىايان بەكەپت!

لەم چىرۈكەو چى فىر دەبىن:

۱- ژيان بەخشىنەو تەنھا ۋەرگرتو سوود ۋەرگرتن نىيە، مرۇف نابىت تەنھا بەرۋەندى خۇى لىك بداتەو.

۲- بەرۋەندى بەرۋەندىيە ھاۋبەشەكان پىۋىستى بە ھارىكارى

گەۋرەى ھۆزىك بۇ بەرەنگار بوۋنەو ھەۋارىو بىرسىتىو نەبوۋنى لە گۈندەكەپاندا داۋاى لە ھەممۇ ئەندامانى ھۆزەكەى كىر، كە ھەر يەكەپان پەرداخىك شىر بىنيتو بىكاتە نىو ئەو دەفرەى كە لە نىۋەرستى ئاۋايەكەدا دايدەنيتو داۋاشى لىكردن كە ئەم كارە لە شەۋدا ئەنجام يەن ھەۋلەدەن كەس چاۋى لەو كارە نەبىت، ئەمانىش لە شەۋدا بە دزى يەكتەرەو ھەر كەسەو پەرداخى خۇى كىرە نىو دەفرە گەۋرەكەى نىۋەندى گۈندەو. بۇ سبەپن سەرۋكى ھۆز كاتىك تەماشى كىرە بىنى، كەۋا دەفرەكە لە بىرى شىر پەرە لە ئاۋ!!

سەرى لەم كارە سورماۋ بەسەر سورمانەو پرسى: ئەى شىرەكە كۋا؟ بۇچى رەعەت لە بىرى شىر دەفرەكەپان بە ئاۋ بۇ پىر كىرەو؟! دواتر بۇى دەرگەۋت كە ھەمويان لەسەر يەك را رىكەۋتېوون لە ھەزرى خۇياندا.

سەرەتايەك لە زانستى رېڭخستى

هائە شىروانى

بەشى سىانزەهەم

سەرزەشتى بەرپۆدەبەردەكان بكت لە بەكارهێنان و بەكارخستى سەرچاوەكانى بەردەستيان.

ئەبەم شىوێهە بەرپۆدەكان و پێشكەوتنى زانستى سەردەميانە پووياندا لە پەيگەرەبەندى كەرتەكانى، كە ئامارە دەكات بۆ سەرەلەدانى گەلەك جۆر لە پەيگەرەبەندى/ هەرپەمى كەرتى كە ئەمانەن:

۱- لەسەر بىنەماى بازار (يان كرىارەكان): ئەم جۆرە پەيگەرەبەندە كەرتەكان (كۆمپانیا پەيپەرەكان) رېڭكەخەرىن بە گۆيرەى بازارەكان، يان لە سەر بىنەماى كەرتى بە بازارخستى يان كرىار، بازارپىش ئەو مەنتىقەى كە تەحەكۆمى رېڭخستى كۆمپانیاى دايك (قابضە) يان مەلەبەندى سەرەكى يان كارگىرى بالا دەكات.

۲- لە سەر بىنەماى جوگرافى: لەم جۆرە پەيگەرەبەندەدا پىشت دەبەستىرەت بە ناوچەى جوگرافى بۆ دابەشکردنى كۆمپانیا بۆ كەرتە جوگرافىيەكان و بە گۆيرەى بوونى شوێنى كارگەكان يان لەقەكانى بەرەمەدارى و پڕۆسەكان، كاتىك كە لەقەكان و كارگەكانى تايبەت بە پڕۆسەكان و بەرەمەكان بۆلاودەبنەو شىوێهە دابەشکردنى كەرتى وەردەگرێت.

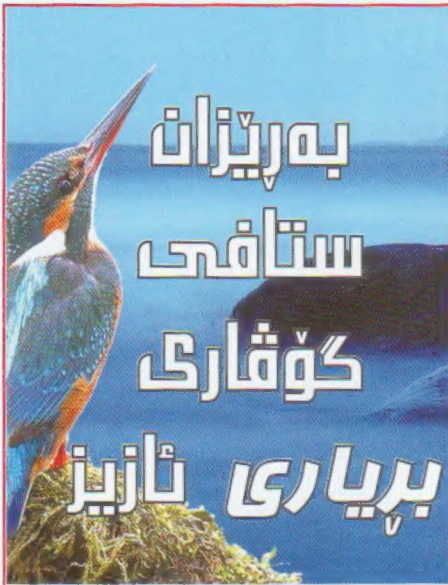
۳- لە سەر بىنەماى كالا (بەرەمەكان): لێردا بەرەمە توخمىكى گرتە لە شىوێهە كۆمپانیاى دايك و بە رېڭايەك دەتوانىت كە لە رېڭايەو سەرەخۆيەك بىت بە هەموو بەرەمەكان، هەر بەرەمەيەك سەرەخۆ دەبىت لە شىوێهە كەرت يان كۆمپانیا،

بەرەمەكان و دەرگەردەكانى، هەر بۆيە دەتوانىن كە لېيچىنەو لەگەل بەرپۆدەران بکەين لەسەر توانايان لە بەكارخستى سەرچاوەكانيان بۆ دەستەبەرکردنى دەرەنجامى باش و لەوانەيە كە رېڭخستى يان پەيگەرەبەندى كەرتى نەگاتە رادەى كۆمپانیاى قابضە و كۆمپانیاكانى پەيپەرەكان، بەلگەو لەوانەيە كە كۆمپانیاى قەبارە گەورە خۆى دابەش بکاتە سەر كەرتى سەرەخۆ لە يەكترى، بۆ نموونە كەرتى بەرەمەمەكانى كەرتى سەرەخۆيەو تەحەكۆم بە سەرچاوەكانى دەكاتو كەرتەستەكانى بەكاردينى لەگەل كرىكارەكانى سەرەمەكانى بۆ خستەرووى بەرەمەكانى بە تەواوى فروشتى بۆ كەرتىكى تر كە كەرتى بە بازارخستى ئەميشيان كەرتىكە پەيگەرەكى سەرەخۆيە هەيە لە سەرچاوەكانى كە بانگەشە دەكات بۆ بەرەمەكانى نرخەكانى و دابەشکردنى بەو جۆرەى كە دەبينىت گونجاو بۆى، لەوانەيە بگاتە كەرتى سەرچاوەى مرۆيى كەرتى دارايى كە كەرتى سەرەخۆ و خزمەتەكانىيان دەفروشتىت بە سەرچاوەى مرۆيى، لە دارايى ژمىريارىو شىكرەندەوى دارايى بۆ هەريەك لە كەرتەكانى بەرەمەمەكانى و بە بازارخستى، كەواتە سىماى زال لە رېڭخستى كەرتى برىتيە لە بوونى هەرپەمى سەرەخۆ، كە هەر هەرپەمىكى سەرەخۆ وادادەن كە سەرەخۆيە لە لايەنى سەرچاوەى تايبەت بە (دارايى و مرۆيى) كە پڕۆسەكانى سەرەخۆ، تەحەكۆم دەكات بە بەرەمەكانى و دەرەمە كۆتايەكانى، هەر لەبەرئەوێهە كە دەتوانىت

جوارەم/ پەيگەرەبەندى كەرتى گەورە
Divisional Structure (كەرتەكان)

ئەم جۆرە پەيگەرەبەندە لە واقعدا دەرەمەوێت لە شىوێهە كۆمپانیاكانى (قابضە) و ئەوێهە كە پەيپەرەى دەكات لە كۆمپانیا پەيپەرەكان، ئەو مەلەبەندە سەرەكیيەى كە كارگەكان يان لەقە سەرەخۆكانى پەيپەرەى دەكەن يان گروپى خێزانين كە كۆمپانیاكانى پەيپەرەكان پەيپەرەى دەكات بۆ هەمان گروپى يەك خێزانى.

ئەم جۆرە پەيگەرەبەندە سەرەلەددات كاتىك كە كارەكانى كۆمپانیاكان فراوان دەبن لە قەبارەياندا، بە شىوێهەكى سروشتى خۆى دابەش دەكاتە سەر كۆمەلەك كۆمپانیاى لقدار، هەر لقیك سەرەخۆيەى خۆى هەيە لەگەل پارىزگارى كردن لە كۆمپانیاى دايك (شركە الام/ قابضە) كە هەموو سەرەمەكانى پەيگەرەبەندى كەرتى، بە جۆرەى كە كۆمپانیاى سەرەكى دوو لە لايەنەكانى ترى بە گۆيرەى ژمارەى بەرەمەكانى، يان شوێنى بەرەمەمەكان، يان بازارە جوگرافىيە جياوازەكان ئەوێهە كە هانى كۆمپانیاى سەرەكى دەكات لەسەر دروستکردنى كۆمپانیاكانى پەيپەرەى كە هەر كۆمپانیايەك رېڭكراو لە سەرەخۆيەى سەرەمەكانى سەرچاوە پڕۆسەكانى بەرەمەدارى و بەكارخستى و

بە بۆنەى دووم سالىدى گۇقارەكتانەو پىرۇزبايىكى گەرم ئاراستەى سەرجەم كارمەندەن ستافى گۇقارى بىريارى تازىز دەكەين، ھىوادارىن ھەمىشە لە برەودا بن بە ئاراستەى خزمەتكردى بوارى رۇئنامەگەرى كوردى، ھەروەك چۆن بەريزان داھىنەر رىچكەشكىن بوون لەو بوارەدا كە گۇقارەكتان ھەلگىر ئەو پەيامەيە، ئاوانەخوازىن ھەمىشە كارى جوانترە داھىنەرەنەر ئەنجام بەدەن، ئىمە دلىباين لەوۋى كە گۇقارەكتان ھەلگىر ناسنامەيەكى سەربەخۇيەو بە شىۋەى زانستىو ئەكادىمى كار لەسەر بوارى كارگىرىو گەشەپىدانى مروۋى دەكات، ھىوادارىن ھەمىشە ھەلگىر ئەم ناسنامەيە بنو جىگەى متمانەو گومانى باشى ئىمەى خوينەر بن، دووبارە پىرۇزبايتان لى دەكەين.

كارمەندەنى
چاپخانەى سەردەم

پەيكەرەبەندى مەبەستدار يان كاتى، كە بە نەرمو نىيانىيەكى بەرز دەنساىرئەوۋە لە مامەلەكردىن لەگەل ژىنگە گۇراودەكانو باروسروشتە تاپەتەكان، بە زۆرىش لە رىكخراو پىسپۇرىيەكان سەھرەلەدەداتو پىۋىستى بە كارزانى ھونەرى وردو بەرز ھەيەو لەوانەيە پىشت بىسەستىت بە پىكەتەى گروپەكانى كاركردىن پىسپۇردارو پىۋىستى بە داھىنان دەبىت لەگەل پىدانى ئاستىكى بەرز لە سەربەستىو سەربەخۇيى بە گروپەكانىو پىسپۇردەكانى.

ھەر بۇ نموونە: كۇمپانىكانى بەلپىندەراپەتى عەقارى كە خانوو بىنا دەكەن پىۋىستىان بە ھەرمەك ھەيە لە پال ئەم ھەرمەمى ئىستاياندا لە ھەر شۇنىك لە شۇنى بىناكردىن كاركردىن، ئەم پەيكەرەنەش كاتىن و كۇتايان دىت بە كۇتاي ھاتنى بىناسازى وانا مەبەستدارو لەم كاتەدا دروستىۋوۋە كە مەبەستمان گارى بىناسازى بگەين، لەوانەيە يەكەكانى بىرۇكراسى گەورە وەكو كۇمپانىكانى پىشەسازى گەورە پىۋىستى بە دروستكردىن يەكەكان يان مەلئەندەكانى تۇيۇنەوۋە پەرەپىدان بىت، كە ئەركەكەى داھىنانو پالوتنى ئايدىكانو پىرۇزە نۇيەكانى كۇمپانىان، كە پىۋىست دەكات ئەم مەلئەندەنەى تۇيۇنەوۋە سەربەخۇيى نەرمو نىيانىيەكەى بەريزان بىن بدرىت، لەم شىۋەى پەيكەرەبەندەشدا گەلەك جۆرى تر بە ديارەكەون، وەك پەيكەرەبەندى (ماترىكىسى، يەكەكانى سەربارو سەربەخۇ، پەيكەرەبەندى تۇردار، تىمى كار، لىژنەكانو ئەنجومەنەكان، بە كۇمەل، پەيكەرەبەندى وادانراو، بە بى سنور).

لە گرنگىر ناسىنەوۋەكانىشى:

- ۱- خىرا وەلامدانەوۋەى ژىنگەو بارودۇخى دەوروبەرى رىكخراو.
- ۲- تۋانادارى لە سەر داھىنانو دەركردىن ئايدىباى نوئ.
- ۳- بە كارخستى پىسپۇرى پىشكەوتوو.
- ۴- تۋانادارى لەسەر مامەلەكردىن لەم ھەلئىستانەى كە بى پىرۇگرامن و ئامانچ و مەبەستىان ديار نىيە.

ھەرچى خەوشەكانىيەتى ئەمانەن:

- ۱- مەلمانىو ھاودۇ ئىۋان ئەندامەكانى بەھۇى نەبوۋىنى پەيكەرەبەندى ديارىكرارو سىستەمى ديار.
- ۲- نەبوۋىنى وىناكردىن و ئامانچ ناروۋون و نادىارى.
- ۳- ئاستەم داپەشكردىن كار بۇ يەكە سەربەخۇكان.
- ۴- ئاستەم بەكارخستى سىستەمى ھەرمىو ياسا و پىشۋىنى ديارىكرارو.

داپەش دەبىتە سەر سى جۆر كە برىتىن لە: ۱- پەيكەرەبەندى كاللى سەردەكى: وانا ھەر كەرتىك كاللىيەكى سەردەكى ھەيە. ۲- پەيكەرەبەندى كاللى دووبارەوۋەوۋە: لىرەدا بەرھەمەتئانى ئۇتۇمبىلى جۇراو جۇر لە يەك (ماركە)دا.

۳- پەيكەرەبەندى كاللى بە گروپى كار: پىكەتئانى گروپى كاركردىن لە ئىۋان كەرتەكانو كۇمپانىاى داپەك و ھەماھەنگى كرىن لە ئىۋانىندا.

ھەرچى سەبارت بە ناسىنەوۋە خەوشەكانى پەيكەرەبەندى كەرتىيە كە بۇ ھەموو جۇرەكانى دەبىتو ناسىنەوۋەكانىشى برىتىن لە:

- ۱- رىكخراو تۋاناي بەرزە لە سەر رىچكەى كاركردىن لەگەل گۇراو و رووبەروۋىيەوۋەى بارودۇخە گۇراودەكانى لە دەوروبەرىدا.
- ۲- تۋاناي بەرزە لەسەر پىكرەنەوۋەى پىداۋىستىيە جىاوازەكانى كىپار لە بازارو كەرتە جىاوازەكانى.

۳- تۋاناي بەكارھىنانى ئامىرەكانى ھەماھەنگى لە ئىۋان ئەو كەرتانەى كە پەيرەو كۇمپانىا دەكات.

۴- دەستەبەركردىن ئاستىكى بەرز لە لامەركەزىيەت بۇ بەرزەوۋەندى ئەو كەرتانەى كە پەيرەو كۇمپانىا دەكات.

ھەرچى خەوشەكانىيەتى ئەمانەن:

- ۱- پەرشوبلاۋىوۋىيەوۋەى كەرتە جىاوازەكان زال دەبىت بەسەر تۋاناي دەستەبەركردىن ئابوروىيەكانى قەبارەى گەورە.
- ۲- ئاسان ناپىت كە ھەماھەنگىو تەواوكارى سەربەخۇ بكات لە ئىۋان كەرتەكانى.

۳- ئاستەم رىچكە كرىدى سىستەم و سىياسەتو ياسا و پىشۋىنى شۇنەكان بۇ كەرتە سەربەخۇكان.

پىنچەم/ پەيكەرەبەندى مەبەستدار/ كاتى: Adhocracy Structure

ئەگەر ھاتوو پەيكەر بەندەكانى بىرۇكراسى (مىكانىكى يان پىشەى) زۆر بەربلاۋىرەوۋون لەم سەردەمەدا، دەبىنىن كە پەيكەرەبەندى نۇيتر سەريان ھەلدا بۇ پىۋىستى بوۋنى ئەو بارانەى كە تىپادان يان سروشتى ئەو بارودۇخەى كە كارى تىادا دەكات، ھەر بۇيە ئەم پەيكەرەبەندە نۇيپانە لە داپىكۋى بارىكىن يان بارودۇخىكىن، كە بە گۇرانى ئەم بارودۇخە مەبەستى پەيكەرەكەى ون دەبىت، يان دەگۇرئە سەر شىۋەيەكى تر، يان لەوانەيە ژيانى رىكخراوۋەكە لىرەدا كۇتايى پىپىتو بە كۇتايى ھاتنى مەبەستەكەيان يان بارودۇخەكە، بەم جۇرانەش دەوترىت

كەسەننى سەرگەرتوۋ چۇن كاتەكانيان بەسەر دەپەن؟

۹: ئەۋرىز ئەخمەد ۋە بىدولقادىر

بەلەم سەبارەت بە يەككە كە لاي ئەستەمە كاتەكانى بە باشى بەسەر بەرەت پاراستى تۆمارىك دەرگىت سوۋدەمەند بېت ۋەكو ھۆكارىكى دەست نىشان كىردىن، چۈنكە ئەو تۆمارە كارىگەرى كىتوپرى ھەيە، تەننەت بۇ خەلكانىك كە شارەزاۋ پىسپۇرن كاتىك ھەست دەكەن چەندىن كاتيان بە سانايى بەفەرۋ دەروات، بېگومان ئەو تۆمارە بواريكى گەرە بەجى ناھىلىت.

دوۋەۋە:

خۇت رېكخەۋە كارە پىشپىيەكانت رېزىخە:

بېگومان زانىارى جىاۋاز لە گرنگى ئەركەكانى رۆزانەت كارىكى زىندوۋە، ئەمە ئەو شوپنەيە كە زۆرىك لەو كەسانەى دەتوانرا بېنە پىسپۇرى بە سەربردنى كات تىيدا گومرا بوون، ئەوانە لىستىك بۇ ئەركەكان دروست دەكەن، بەلەم كاتىك دەست بە جىبەجىكرىن دەكەن، ئەوا ھەموو ئەركەكان بە يەكسانى مامەلەيان لەگەل دەكەن، بۇ ئەۋەى بتوانى كاروبارەكانت رېكخەۋە، پىۋىستە ئەم خالانە جىبەجى بىكەيت:

سەرسام نابى كە خۇت دەپىنى ئەو بەرھەمە دەچىيەۋە، ئەۋەى رۋودەدات ئەمەيە كە نرخی كاتى بە فېرۋدراۋ دەزانىت، دۋاي ئەۋە دەست دەكەيت بە گەران بە دۋاي شىۋازىك بۇ كەمكىردنەۋەى ئەو بەفەرۋدانە كە ھۆكارەكەى نەشۋاۋىو بېتوانايىيە، ھەر ئەۋەش گرنگىرە دەست بىكەى بە ھەلېۋاردن بەشىۋەيەكى وردتر بۇ پىرۋەزۋە خواستەكانو بەرھەمى باشتىر بەدەست بېنى، پىۋىستە كاتەكانت بە كەس نەيەخشى تەنھا بە نارەزوۋى خۇت نەبى، پېت ۋانەبېت كە كاتى كەسىكى تر بەھادارتەر لە كاتى تۆ.

۲- وردەكارى لە كاتو ھەۋلۋ كۆشەكانتدا بىكە؟

ئەگەر لەو كەسانە بىت كە ناتوانن بەشىۋەيەكى باش كاتەكانيان بەسەر بەرن ھەۋلېدە تۆمارىك بۇ خۇت دابنى كە خىشتەى كاتەكانى تىدا بىۋوسىتە ئەو كاتە بىۋوسى كە لە جىبەجىكرىدىن ھەر كارىك لە كارەكانت بەسەرت بىردوۋە، رەنگە ئەم شىۋازە پىۋىست نەبېت بۇ كەسانىك كە بە باشى كاتەكانى خۇيان بەسەر دەپەن،

بەكەم:

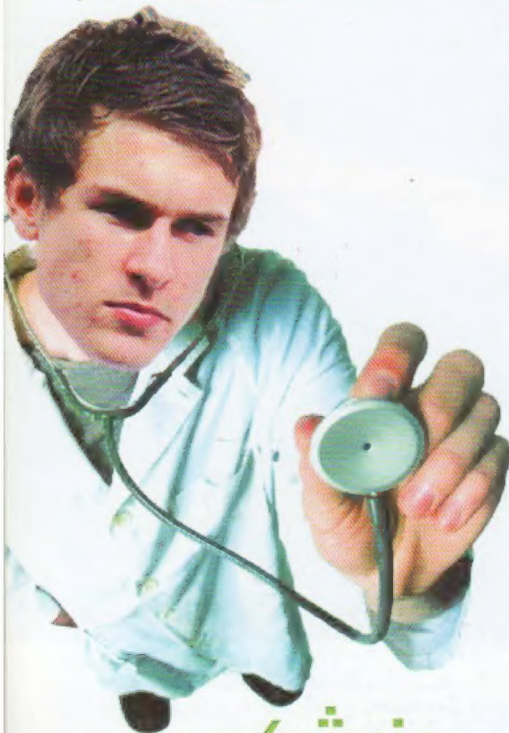
بەسەر كاتەكانتدا زال بە:

۱- ئەۋە لە مېشىكى خۇت دەرىكە (كات نازادە):

بېگومان بىرگىردنەۋە لە شتە دەست لىدراۋەكان ۋەكو ئۆتۈمبىل ۋە خانوۋەكان، ئاسانتەرە لە بىرگىردنەۋە لە كات ئەمەش لەبەرئەۋەيە كە بەھادارن، بەلەم چۈنكە كات نابىرنىۋ دەستى لىنادى ئەۋا ۋەكو پىۋىست رىزى لىنانىت، ئەگەر يەككە زېرۋ گەۋھەرت لىبىزىت پەرىشان دەبىو پۇلىس لەم تاۋانە ئاگادار دەكەيتەۋە، بەلەم دىزىنى كات يان بە فېرۋدانى كات شتىكى ئاسايىيە تەننەت بە تاۋانىش نازمىردى، بەلەم ئەۋەش زۆرجار گۆپىست دەپىن كەسىك دەللىت: ئەۋەش بەكە لە كاتى نازادى خۇت، ۋاتە ئەۋە ئەنجام بەدە كاتىك سەرقالى ھىچ كارىكى گرنگ نېت، بەلەم لە راستىدا پىۋىستە ھىچ كاتىك نەبى بە ناۋى كاتى نازاد.

۲- بەرھەمى زىاتەر لە بەرھەمى ئىستاكەت بۇ ھەۋلەكانت مەزىدە بىكە: ئەگەر ۋەھا بىرېكەيتەۋە كە بەراستى كاتەكەت يەكسانە بە بەرھەمىكى مەزن

خەندەي کارگيري

پزىشكى
ئامارناس

نەخۇشنىڭ بە پزىشكەكەي گوت:
((قوربان تۆ بلىنى من بە زىندوويىو
سەلامەتى لەم نەشتەرگەرييە
بىمەدەر؟))

پزىشكەكەي گوتى: ((ئەو ھەر
گومانى تېدانييە.. من بەو پەرى
دۇنيايەو پىت دەلىم: لە ژوورى
نەشتەرگەرى بە زىندوويى دىيىتە
دەرەو.))

نەخۇش: ((قوربان.. چۆن تا ئەم
ئەندازىيە دۇنيايىت؟))

پزىشك: ((خۆى لەراستىدا بە
شۈيەيەكى گشتى (۹) نەخۇش لە (۱۰)
نەخۇشى من، بە زىندووى لە ژوورى
نەشتەرگەرى نايەنەدەر. ھەر دوينى
بوو، نۇيەمىن نەخۇش تەمەنى دريژى
بە ئىو بەخشى. كەواتە ئىو دەيەم
نەخۇشنى ئەمەش دەريدەخت.. بى
دوودلىو دېدۇنگى كە ئىو زىندو
دەمىنەو.))

شۈيەيەكى خولىو بەردەوام بە
بەرنامەي كارەكانتدا بچۇردەو، بىگومان
يەكەم شت لە بەياناندا ئەنجامى بەدى
بى داپران تەماشاكردنى ئەو بەرنامەيەيە،
ھەر كاتىك ئەرك بەسەر يەردەستەكانتدا
دەدى دۇنيايە ئەوان پارىزگارى لە
لىستى ئەركە داواكرومەكاندا دەكەن، لە
كۆبۇونەو دەكانى داھاتوو داوايان لى بىكە
لىستەكان ئامادە بىكەن بە كارىان بەينى
وەكو بىچىنەيەك بۇ راپۇرتەكەيان لەسەر
كارەكە، ھەررەھا دۇنيايە ھەر كاتىك بەم
شۈيەيە لىست بەكارهنا ئەو كات دۇنيا
دەبى كە ئەو ئەركەي راتسپاردوو بە لە
بىرچوونەو كۆتايى نايەت.

۶- بىرگەو بەشەكانى لىستەكەت
بە وردىو بە كۆپرەي توانا دەستىشان
بىكە. پىويستە لىستەكەت گشتىر بىت،
بەلام پىويستىشە زۆر دوورودرىژ نەبى،
ئەگەرنا خۆت ناچار دەكەي زياتر لە
تواناي خۆت ئەنجام بەدى، بەر لەوئەي
نوسىنگە بەجى بەيلى شەش شت يا زياتر
يا كەمتر بىنوسە كە ئەمرو ئەتتوانىو
ئەنجامى بەدىت، پىويستە سىيەينى ھەر
چۇنىك بى ئەنجامى بەدى، بەم شۈيەيە
ھەولەكانت زياتر چىردەكەيتەو بە
زوويى تىيىنى دەكەيت كە بەرھەمەكانت
باشترو زۆرتىر.

۷- كاتو بەروارى ئەركەكانت لەسەر
بەرنامەي كار دىارى بىكە. ئەركە داخووزى
كراوكان لە ناو بەرنامەكەت دابنىو
پىويستە پايەندى بە جىبەجىكردىنى
ھەر شتىك لە بەرنامەكەتدا بىت، باشترو
رېگەش بۇ پايەندىبوون ھەموو ئەركىك
كاتى خۆى بۇ دىارى بىكرىت.

۸- ئەگەر ھاتو بەر پىرس بووى بىر
لە بەرنامە كارى يارىدەدەرانت بىكەردەو.
پىويستە لەسەرت لىستى ئەركەكانى
يارىدەدەرەكانت ئامادە بىكەيت ياخود داوايان
لى بىكەي خۇيان ئەمە ئەنجام بەدى.

۹- بەرنامەي كار بۇماوئەيەكى دريژ
دابىرژە زۆرىك پىلان دارىژەرانى كات
بەرنامەي كار بۇماوئەيە دريژ دادەرىژن،
تەننەت ھەندىكىيان بەرنامەي كارى
مانگانەيان دەزانن، پىشودەخت دەزانىو
بەر لە مانگىك زۆرىيە ئەو گىتوگۇ
تەلەفۇنىيە ئەنجامى دەدات، ھەندى
كەس ئەو كاتە مەزەندە دەكەن كە
پىويستىيان پىيە بۇ ھەر پىرژەيەك كە
لە بەرنامەي كارىياندايە تا كۆتايى دىت
داواي ئەو بەرنامەي كارى ھەفتانەو
مانگانەو تەننەت سالانەش بەكار دەھىن
بۇ ئەنجامدانى ئەركەكانيان.

۱- پىويستە ئامانچەكانت دەستىشان
بىكەيتو تۆمارى بىكەيت.

۲- ھەولۇ چالاكىيەكانت چىركەو
لەسەر سەرچاوە بەسوودەكان بۇ كارەكەت.
بىگومان ناگادارىبوون لە شتىك كە
باشترو ئەنجام بەدات بە دەستەو رزگارت
دەكات لە بايەخدانو وابەستە بوون بەو
سەرچاوانەي كەمتر بە سوودن يان ھىچ
يارمەتت نەدەن بۇ سەرگەوتن، لەوانەيە
وا پىويست بىكات لە ۸۰٪ سەرچاوەكانت
پشتگوى بىخەي يان لە ۸۰٪ ئەو سەرچاوانە
دوورخەيتەو كە خستبووتە پىشەيە
كارەكانت.

۳- سەرچەم ئەركەكانى رۆژانەت
تۆمار بىكە، چەند ھۆكارىكى كارىگەر ھەيە
كە ئەم ئامۇزگارىيە باش دەكات، لەوانە:

۱- ئەگەر ھاتوو ئەركەكان نووسراين بە
شۈيەيەكى قوئىر بىخەي، چۈنكە بىروھۇشت
سافو بىگەرد دەبى، كارىگەرى خەو بەم
جۆرە نايىت لەسەر كارى بەيانى.

۲- ئەگەر ھاتوو ئەركەكان نووسراينەو
ئەو ژىرىت ئازاد دەبى، تا وەكو كىشەكان
چارەسەر بىكات، نەك تەنھا بە بىرت
بىننىتەو، بەم شۈيەيە ھەولۇ تەفەلاي
ژىرى ئاپاستەي پىرۆسەيەك دەكرىت
ئەويش دۇزىنەوئە ئەنجامەكانو نەك بۇ
دو پىرۆسەي چارەسەر وەبىرھىنانەو.

۳- ئەگەر ئەركەكان تۆمار كراوين
ئەو تۆ ھەنگاويكت ناو بەرەو پايەند
بوون، ئەگەر ھاتوو ئەركەكە تۆمار
نەكرابو ئەو وادىارە شاينى جىبەجى
كردن نىيە.

۴- بەرنامەكانت گشتىر بىت بۇ
كاتەكانو ئەركە پىشەيەكانت. بۇئەوئەي
بەرنامەي كارت كردارى بى پىويستە لە
سەرت كە:

* پىشت بە پادەوئەي شىويىندراو
تىكىدراو مەبەستە كە لەسەر پارچە
كاغەزى ھىرېدراو لىرەو لەوئ نووسراو.
* پىشت بە پارچە كاغەز مەبەستە لە
نوسىنگەكەت يان لىكىنراو بە بەفرگەرو
شتى لەم جۆرە بە ھۆى موگناتىس.

* دۇنيايە لە بوونى بەرنامەي كارت
لە تەنھا جىگەيەك بە لايەنى كەمەو
رەنگە وا باشىن لە رۆژمىرىك دابى لە
گىرفانت ياخود لە ناو كۆمپىوتەر.

* بەرنامەي كارت ھەردەم تازە بىت.
* دۇنيايە كە بەرنامەكەت ھەموو كات
لە بەر دەست دابىت.

۵- بە شۈيەيەكى رېكويىك بەرنامەي
كارەكانت بىشكەو ھانى بەردەستەكانىشت
بە ھەمان شت ئەنجام بەدى، بە

چۈن كۆپۈنەنە كۆتۈرۈش ۋە يەنە مەدارەكان تەبىئەت

د. محمد احمد عبدالجواد

ۋ. حسين محمود ھەلەبجەين

ھەلەسەنگاندىن دابەش بىكە بەسەر
ئەندامەكاندا.

ئەو نەرمىيە تۆمار بىكە كە گوزارش
لە راۋبۇجۈنى تۆ دەكات لە رادەي
سەرگەۋتى كۆپۈنەنە، لە بەدىياتى
ئامانجەكانى يان بەدى نەھاتى...
پىۋىستە ھەلەسەنگاندىن كەت ئەم خالانە
بىگىرئەۋە:

(پىش كۆپۈنەنە - لە كاتى
كۆپۈنەنە - دواى كۆپۈنەنە):

۸ - ۷ - ۶ - ۵ - ۴ - ۳ - ۲ - ۱ - ۰
۱۰ - ۹ -

بىشنىارتىپە تاۋەكو ئەم
كۆپۈنەنەۋىيە پىش ھەستى لە دانىشتى
داھاتوۋدا:

لە پەراۋىزى تۈپتۈپەنەۋەكەدا:

۱- ئەو رەۋىشتە پەرومردىيە عورفە
كارگىرپانەي يارمەتى سەرگەۋتى
كۆپۈنەنەۋە دەدەن.

۲- ئەو راپۇرتانەي لە كۆپۈنەنەۋەدا
پىشكەش دەكرىن.

۳- دە نامۇژگارى بۇ ئەۋەي راپۇرتەكەت
بىخۇيىرتەۋە.

ئەو رەۋىشتە پەرومردىيە نەرىتە
كارگىرپانەي يارمەتى سەرگەۋتى
كۆپۈنەنەۋە دەدەن:

ئاگاداربە كاتى سەرۋكىت يان
بەشداربۈۋ، بە شىۋەيەكى سادە نەروانىتە
شورا (راۋىژ) ۋە بىن نىرخو بەھاۋ تەماشاي
نەكەيت.

* كەسىن دەست نەكات بە وتۈپ
مەگەر بە مۆلەتى سەرۋكى كۆپۈنەنەۋەكە،

۴- مامەلەكرىن لەگەل ھەستو
سەنۋەكاندا بە تەۋاۋەتىۋ بابەتيانە
ئەنجامدرا:

دروستە - ۱ - ۲ - ۳ - ۴ - ۵ نادروستە
بە يەكجار.

۵- بەكارھىنانى شىۋازى ئاشكراۋ
بابەتيانە بۇ دىيارىكرىن گۆشەكان ۋە رىگا
چارمىان ئەنجامدرا:

دروستە - ۱ - ۲ - ۳ - ۴ - ۵ نادروستە.
۶- مامەلەكرىن لەگەل نەگونجاندىنى
پىادەكرىندا بە شىۋەيەكى دروست

ئەنجامدرا:
دروستە - ۱ - ۲ - ۳ - ۴ - ۵ نادروستە

بە يەكجار.
۷- دىتۋانىرى سەرگەۋتى گىشتى بۇ

بەشدارى ئەندامانى كۆپۈنەنەۋە دىيارى بىكرى:
بەرزە - ۱ - ۲ - ۳ - ۴ - ۵ نەزمە
كىلىلى راھىنان

ئىستە ...

ئەو ژمارانە كۆبەكرەۋە كە لە ناو
بازنەكەدەيە ... ئەو كاتە دىتۋانىرى رادەي
سەرگەۋتى كۆپۈنەنەۋەكە دىيارى بىكەيت
بەم شىۋەيە:

* ئەگەر ئەنجامەكە كەمتر لە (۱۵)
نەرمە بوو ئەۋە كۆپۈنەنەۋەكە زۆرباشە.

* ئەگەر ئەنجامەكە لە (۱۵ - ۲۰) نەرمە
بوو ئەۋە كۆپۈنەنەۋەكە مامناۋەندىيە.

* ئەگەر ئەنجامەكە بەرزتر بوو لە
(۲۰) نەرمە ئەۋە كۆپۈنەنەۋەكە خراپە.

كۆپۈنەنەۋەكە ھەلەسەنگىنە ... بە
ناسانى.

دواى كۆتاپى كۆپۈنەنەۋەكە ئەم

(ھەلەسەنگاندىن)

كردارى ھەلەسەنگاندىن ئەمانە دەكرىتەۋە:

۱ - پىۋەرى تواناي خۆت ۋەكو
لېپىرسراۋىك بۇ يەرتۈدېردىنى كۆپۈنەنەۋە.

ب- ھەلەسەنگاندىنى كارىگەرى
كۆپۈنەنەۋە بە شىۋەيەكى گىشتى.

ج- ئايا شىتەك ھەيە پىشتى پى
بەستىرت لە كىردارى ھەلەسەنگاندىندا:

راھىنان/خۆت ھەستە بە ھەلەسەنگاندىنى
كۆپۈنەنەۋەكە.

خىرا دواى يەكەمىن كۆپۈنەنەۋە كە پى
ھەلدەستىت خۆت ھەستە بە ھەلەسەنگاندىنى
كۆپۈنەنەۋەكە، تاۋەكو چاۋكراۋە بىيت
بە توخمە كارىگەرە سەرگەۋتۈدەكان
يان شىكستەكان لە كۆپۈنەنەۋەكەدا، ئەم
لىستە پىشكەش بىكە كە بىكەتۈۋە لە
ھەۋت نامازەي پەيۋەندىدار بە تواناي
ئەندامانى كۆپۈنەنەۋەكە يان لىژنەكە كە
كۆپۈنەنەۋە...

تەكايە بازىنەيەك بىكىشە بە دەۋرى
ئەو ژمارەيەدا كە بە شىۋەيەكى دروست
راپەراندىنى ئەندامان دەستىنىشان دەكات.

۱- بەشدارىيەكى بەرز ھەيە لە نىۋان
ئەندامانى كۆپۈنەنەۋەدا.

دروستە - ۱ - ۲ - ۳ - ۴ - ۵ نادروستە.
۲- پەيمانو بابەندى ئەندامان بۇ بىپارە

دەركراۋەكانى كۆپۈنەنەۋە بەم شىۋەيە:
بەرزە - ۱ - ۲ - ۳ - ۴ - ۵ نەزمە.

۳- وتۈپتەكە لە كەسىكەۋە دەگوزارايەۋە
بۇ كەسىكى تر لە كاتى كۆپۈنەنەۋەكەدا:

دروستە - ۱ - ۲ - ۳ - ۴ - ۵ نادروستە
بە يەكجار.

باشتر وايه نۆره دابنرئيت بۇ دواندن ئەگەر ژمارەكە زۆر بوو.

* ئەگەر سەرۆكى كۆبۈنەۋەكە فەرمانىدا قەسەكەرەكە قەسەكانى دەپچىزئىت، چۈنكى سەرۆكى كۆبۈنەۋەكە لە تايپەتمەندىتى خۇى تى ئاپەرىئىت.

* رېگا نەدرىت بۇ گەرەنەۋە بۇ سەر بابەتلىك كە وتويزى لە سەركرابوو، يان بېراريكى ديارىكرائى لە سەر درابوو، مەگەر بە ھۆى سەرھەلدانى ھۆيكى كتوپرەۋە كە نەزانراو بوو بىت لاي ھەموان لە كاتى ئەو بېراري دەرگەندە كە رەوتىكى تر بگريته خۇى بۇ وتويزكردن. * متمانەى تەواو لاي ئەندامى بەشداربوو بە راي پىچەۋانە بەرامبەر بە راي ئەم، مادام ھەمووان كۆك بوون لە سەرى بە شىۋەمەكى دروستو راپويزىكى راستەقىنە، بىگومان بەرەكەتى تىدادەبىتو سەمرەنجامى باش دەبىت ھەرچەندە زۆر دوورە لە راپوۋچوونى ئەمەۋە.

* ئەندامى بەشداربوو پىۋىستە وريابىتو دووربىت لە ھەواۋ نارەزوو، يان ھەزكردن لە سەرەكەۋەتنى لاي خۇى، ئاگادارى زارى بىت بەو واتايانەۋە بدوۋىتو شتىك بلئيت كە سوودى بابەتەكەى تىداپىت... ئەگەر نا ئەۋە بىدەنگى باشتر شياۋترو پارىزترە.

* پىۋىستە لە كۆبۈنەۋەدا بە زۆرى داۋاي لىخۇشبوون بگريت، ۋەك چۆن رېگە لە بىرىندار كىردنى بەرامبەر دەگىرىت مەگەر بۇ بەرمەۋەندىيەكى شەرعى ئاشكرا، كە ئەنجام نەدرىت مەگەر لە رېگەى ئەو بىرىنداركردەۋە لە بەردەم ئەو ھەموو ژمارەپەدا!

* ئەو كەسەى كە درەنگ دىت لە كۆتايى كۆبۈنەۋەكەۋە دابنىشيت، مەگەر لەۋەۋ پىش شويىنى ھەموو كەسەك ديارى كرابىت.

* دەنگ بەسەر سەرۆكى كۆبۈنەۋەدا بەرزنەكرىتەۋە، گىرنگى بدرىت بە رېزگىرتىۋ رېزلىنانى.

* ئاگادارى بگريت لە قەسەپچىنى ئەۋانى تر، گالتەپىكردىيان لە كاتى لىدوانيانو بەدۋادا جۈۋىياندا، چۈنكى دەبىتە ھۆى ئازاردان دىلشكاندن.

* كۆبۈنەۋەكە بە نزاۋ ھىۋاي سەرەكەۋەتن كۆتايى پىبەئىرىت.

ئەۋە رەۋشە پەرۋەردەۋى نەرىتە كارگىريانى يارمەتى سەرەكەۋەتنى كۆبۈنەۋە دەمدن:

* ئەۋەل لە راپۇرتدا، ئاشكرائى ئامانچە لە پىشكەشكردىدا (تەنھا

ئاگاداركردەۋە، لىپرسىنەۋە، دۆزى كىشە يان بېراري ۋەرگىرتن....).

* ئابى، قەسەى راپۇرت خويەنەۋەكە بېچىرىن، مەگەر بۇ ئاشكراركردەۋەى ھەندى ۋشە يان دەستەۋازە، لەسەر ھەموو ئەندامى پىۋىستە، ھەموو تىبىنىيەكان تۆمارىكات لە كاغەزىكى تايپەتەدا، تا كاتى وتويز دىتە پىشەۋە.

* باشتر وايە لە راپۇرتەكاندا بىرىك لە كات بدرىت بە ئەندامان پىش دانىشتەكە تا تويىزىنەۋەى لەسەر بكات، بە تايپەتى ئەگەر داۋاي بېراري ۋەرگىرتن بگريت لەسەر شتى كە ھاتىت تىپدا.

* بەندەكانى راپۇرتەكە وتويزيان لە سەر دەكرىت (داۋاي خويىندەۋەى) بەند بە بەند، لە ھەر بەندىكدا بىكىن لەسەر ھەر شتىك راسپاردەكانى ئەو بەندە تۆمەدەكرىت، تاۋەكو چارىكى تر نەگەرپەنەۋە بۇ وتويزكردن لە سەرى.

* لە راپۇرتەكاندا دەبى رەچاۋى كوركردەۋەى بابەتەكە بگريت بە شىۋەيكى گشتى، لەگەل دابەزاندى وردەكارىيەكان بەو پاشكۆيانەى تايپەتە بە راپۇرتەكەۋە دەۋانرئيت بگەرپەنەۋە سەرى ئەگەر كۆبۈنەۋەكە خواستى شتىكى تىادا رۋونبكرىتەۋە.

* باشتر وايە خشتەۋ وئىنە بەكاربەئىرى بە ھەموو جۈرەكانىيەۋە، نەخشەش تاۋەكو بىتە يارمەتى دمرت بۇ رۋونكردەۋە خالى ديارىكرائى، ھەرچەندە ئەم شىۋازە رۋوخسارىكى رۋونتر جۋانتر بە رۋالەتى راپۇرتەكە دەدا، بە شىۋەيكە وشكى پەرەچاپكرائەۋەكان دەبەزىن... رەخساندىكى زىارت بۇ دەستەبەر دەكات لەگەل خويىنەۋەكانتا بە شىۋزائ باشتر متمانە پەيدا دەكەن.

دە ئامۇزگارى بۇ ئەۋەى راپۇرتەكەت بخويىنرئەۋە:

* جۋن دەۋىت، ھەرواش بنۋوسە. * دەرېپىنى كورتو بەندى كورت بەكاربەئىنە.

* ئەگەر راپۇرتەكەت پىشى بە تىبىنىيەكانتو بېراري تايپەتى خۆت بەستبوو، ئەۋە راناۋى قەسەكەرى تاك بەكاربەئىنە... بۇ نمۈنە (لەۋ بېروايەدام) لە برى (لەۋ بېروايەدايە) يان (لەۋ بېروايەداين).

* ئاگادارى تانەدان بە لە خويىنەر يان سوكايەتى كردن پى.

* پىرسىارەكان تۆمار بكو ۋەلاميان بەدەرەۋە.

* پلان بۇ سەرەتاۋ ناۋەراستو كۆتايى دابنى.

* لە پىشكەشكردەكەدا لە شتى راھاتوۋەۋە بگويىزەرەۋە بۇ نۆى.... لە شتىك كە كۆكن لەسەرى بۇ شتى جياۋازى دەۋرۋىتىن.

* ئاگادارى ناۋەكانو نازناۋەكانو ئاستەكان بە.

* دوورەكەۋەدە لە راستى گەلىك كە ھىچ مەبەستىك ئەنجام نادات، دلتىابە لە بوونى ھۆكار بۇ ھەموو راستىيەك كە باسى دەكەيت.

* دوورەكەۋەتەۋە لە دەستنىشانكردن، وئىنەى رۋونكردەۋەۋە شىۋازەكانو نمۈنە بەكاربەئىنە.

گرنگىترىن سەرچاۋەكان

۱- حسين القراز صلاح الدين عبدالباقى، احمد ماهر (الدكاترة) سەرپەرشتىۋ پىداچوونەۋەى/ احمد صقر عاشور.

(الدكتور) السلوك التنظيمى، الفصل السابع (الاتصال).

۲- خىراۋ مركز الخبرات المهنية لادارة البرنامج التدريبي، ادارة الاجتماعات.

۲- عبدالفتاح دياب (الدكتور)، البرنامج التدريبى (ادارة الاجتماعات) مجموعة الاستشارية العربية.

۴- سهيل فهد سلامة، اداره الوقت منهج متطور للنجاح، المنظمة العربية للعلوم الادارة، سلسلة البحوث رقم ۲۲۰.

۵- مالكوم بيل... ترجمة/ مشيرة محمود عبدالرحمن، الاجتماعات كيف نجعلها ناجحة؟ مراجعة: يوسف محمد.

۶- ماريون اى هاينز، ترجمة محمود موسى، زهير الصباغ (الدكاترة) مراجعة: زكي راتب غواشة، زكي محمد الحسن، فصل الادارة اداء الجماعة.

۷- نادر ابو شيخة (الدكتور)، دبي (عمان)... ادارة الوقت.

۸- هشام الطالب، المعهد العالمى للفكر الاسلامى، دليل التدريب القيادى، سلسلة التنمية البشرية (رقم ۱) فصل تروس اجتماع.

۹- المركز العربى للتطوير الادارى، ندوة مهارات المديرين الجدد.

۱۰- هيفا دومند... ترجمة مصطفى ادريس، مراجعة: يوسف محمد القبلا... اتخاذ القرارات الفعالة، دليلك العملي في الادارة.

سەرچاۋە بيانىيەكان:

1. MOER BLOODY MEETINGS
THE HUMAN SIDE OF MEETINGS
VIDEO ORTS PRESENT

بەرپۆمبەرگ سەركەوتوو!!

و: كارۋخ محەممەد وەرتى

* دەست لە نیشو كاری فەرمانبەرەن
ومرئەدات:

هەر ئەوەی كە كارىكت بە يەكێك لە
ژێر دەستەكانى خۆت سياردو دلتيا بوويت
كە فەرمانبەرێكى راستگۆو كارامەيەو لە
كارمەيدا خۆى ماندوو دەكات، دەست لە
كارمەكەى وەرمەدە، ئەگەر تووشى هەلەيەك
بوو، يەكسەر هەلەكەى بە روودا مەدەرەو،
چونكە دەستبەردانى بى ھۆ دەبێتە ھۆى
سەرلێتێكچوونى فەرمانبەرەن، لە پادتان
بێت پێدانى بەرپرسيارىيەتى مانای
بەرسەندنو گەشەنەويەكى تەر.

* لە هەلەى لاوەكى فەرمانبەرەن
ببۆریت:

كاتێك كە لەسەر سەرى فەرمانبەرەكەت
دەووستیتو بە بېنىنى بچوكترين هەلە
لەسەرى دەكەیتە هاتو ھاوار، لە يادتان
بێت كە بەم كارد خراپترين گورز
لە دامەزراوەو گۆمپانیاكەتان دەدەن.
سەركۆنەكردن و شكاندنەوى فەرمانبەرەن
دەبێتە ھۆى نەمانى بېروا بەخۆبوونيان،
ئەگەر لە سەرزەنشترکردن و رەخنەگرتن
ترسيان ھەبێت، زياتر پيسك دەكەن و
ئەگەرى بەرھەو پيشچوونيان كەم دەبێت.

سەرجاوە: گۆفارى (كانون خانوادە)،
ژمارە ١٧٤، لاپەرە ٥٨.

سەرووى توانای راستەقینەى فەرمانبەرێك
بێت، دەبێتە ھۆى ناوئەندىو خەمۆكى
فەرمانبەرەكە، سەرجاى نەمەش لەوانەيە
فەرمانبەرەكە لێھاتووى سەرمەتايى نەبێت،
بەلام حەزو زەھەيەكى تايەتى ھەبێت.
ھەر ئەو مەسەلەيە بەسە بۆنەوى كە
بەرپرسيارىيەتيەكى بەرجاوى بى بسپيرين.
* ھەول بەدات وردە وردە زانیارى بە
فەرمانبەرەكان بەدات نەك بە شێوئەيەكى
چرو بە يەكجار:

لە كاتى سپاردنى بەشێك لە
بەرپرسيارىيەتيەكانى خۆى، دەبى وردبين
بێت كە توانای راستەقینەى كەسەكە چەندەو
وردە وردە زانیارىيەكانى بخاتە ژێر دەستى.
ئەگەر بەرپۆمبەر بپەوت بە يەكجار بابەتى
ناسان و ئالۆز بخاتە ژێر دەستى بەرپرە
نۆتيەكە، دەبێتە ھۆى ئەوەى كە كارامەيى
پنويست بە دەست نەيەت.
* ھێرگەردنى فەرمانبەرەكان بە گرنگ

دابنیت:

كاتێك كە تاك بەرپرسيارىيەتيەكى
نۆى دەگرتە ئەستۆ، بە ھۆى نەبوونى
ناشنایى لەگەڵ كارمەكە لەوانەيە سەرمەتا
كۆمەلە پرسيارو گرفتێكى زۆرى بەرھەو
پروو بێتەو، لەم ھالەتەدا بەرپۆمبەرێكى
سەركەوتوو لە ھەر ھەلێك بۆ ھێرگەردنى
فەرمانبەرەن خۆى سود وەرمەدەگرت.

ھەرچەند مەزوف داھێنەرو كارامەش
بێت، لە كۆتاييدا دەگاتە شوپێك كە
نازانیت لە سنورى تواناكانى زياتر
تێپەرييت. تەنانەت ئەگەر كەسەكە
سەرۆكى ريكخراويكى گەورەش بێت، لەم
قۆناغەدا پنويستە رێگە بەدات ھەندێك
لە كارەكانو بەرپرسيارىيەتيەكان بە
كەسانى پسپۆر بسپيريت. بەم شێوئەيە بە
خێرايەيەكى زياتر بەو نامانجانەى دەكات
كە پيشتر ديارىكردووە. بەلام بۆ ھەبوونى
نەم كارامەيە دەبێت:

* ئەركى فەرمانبەرەكان بە شێوئەيەكى
ورد ديارى بكات:

لە زۆربەى بەرپۆمبەرەيەتىو
دامەزراوەكان فەرمانبەرەن كاتێكى زۆر بە
بېكار يان بە جێبەجێ كردنى نیشووكارى
لاوەكى بە فيرۆ دەدەن. ئەم جۆرە بى
نیشووكات بە فيرۆدانە كارى گروپ لاواز
دەكات، بۆيە ئەمە ئەركى بەرپۆمبەرە كە
نیشو كارى ھەر كەسێك بە وردى ديارى
بكات تا رێگرى بكات لە بە فيرۆچوونى
وزرەى فەرمانبەرەن.

* لە ھەلبژاردنى كەسەكان ورد بێت:
لە پێدانى بەرپرسيارىيەتىو ھەلبژاردنى
كەسەكان دەبێت ئاگادارى لێھاتوويىو
كارامەيى نیشو كارى كەسانى خوارەوى
خۆى بێت، چونكە بۆ وێنە ئەگەر كارێك لە

1 2 3 4 5 6 ومستای گفتاریت یان ومستای کردار؟

گەر نازانی، ئەمە بیرۆکەیهکە نرێکی 25000 دۆلار!

رێبڕه‌وشه‌ی خستووته‌ سه‌ر ژبانه‌، داخوشت ده‌کاته‌. هه‌روه‌ها ئه‌و خه‌یابیه‌ی که له‌ توانای راپه‌راندنی ئه‌رکه‌کاندا، به‌ گوێره‌ی گرنگیان، سه‌رسامته‌ ده‌کاته‌. ئه‌م رێگایه‌ ئاسانه‌و کاربکه‌ره‌، شه‌ژاوی له‌ ژبانه‌دا دهره‌وێنێته‌وه‌و له‌ ئێسته‌ به‌ داوه‌، خۆته‌ له‌ جه‌رخ و خولی بازنه‌ی سه‌رگه‌ردانیو تیااماندا، نابینێته‌وه‌.

ه‌ۆکاری نووسینی ئه‌رکه‌ یه‌که‌مه‌کان له‌ رووی گرنگیه‌وه‌، روونه‌. له‌مه‌رئه‌وه‌ی راپه‌راندنی هه‌موو شتیکی گرنگ، به‌ سه‌رکه‌وتوویی له‌ رۆژدا، کاریکی خه‌یابیه‌وه‌و راییکردنی زۆریک له‌ ئه‌رکه‌ ناگرته‌کانیش به‌ کاته‌ به‌ فیه‌رۆدان دادنه‌ری. دانیابه‌ له‌و ئه‌رکه‌یه‌ی له‌ راپه‌راندنیاندا کاته‌ به‌ سه‌ر ده‌یه‌یت به‌ راستی ئه‌رکی گه‌وره‌و گرنگ، چونکه‌ بۆ پێشه‌وه‌و به‌ رێکوپێکی به‌ ره‌و ئامانجه‌که‌ته‌ ده‌تجولێن.

ئێسته‌ ئه‌م یاسا زێڕینه‌ فیه‌رپوویه‌: (راپه‌راندنی ئه‌رکه‌کان به‌ سه‌رکه‌وتوویی، رۆژانێکی سه‌رکه‌وتوو دروست ده‌کهن. رۆژه‌ سه‌رکه‌وتوو ده‌کاتێکێکی ژبانه‌ی سه‌رکه‌وتوو ده‌که‌یه‌نن). ئه‌مه‌ش زێڕپێزییه‌کی ئاسانه‌و که‌س ناتوانێ تێدا بکاته‌. ئه‌م رێبڕه‌وشه‌ به‌ نه‌ه‌ له‌ سه‌ر بنه‌مای یه‌که‌مه‌یه‌کان: (که‌رچی د‌ژوارتره‌، ئه‌و ئه‌رکه‌ له‌ پێشتره‌، که‌ له‌ گشت گرنگتره‌). باشر هه‌موو جارێک له‌ گه‌ل گشت که‌سه‌یدا، سه‌رکه‌وتوو ده‌بی.

ئێسته‌ پێویسته‌ بیه‌ته‌ یه‌کتێک له‌وانه‌ی ده‌زانن و خه‌یبه‌جیی ده‌کهن. هه‌ر وه‌ک به‌رێوه‌به‌ری کۆمپانیایه‌که‌ وه‌تی: (کێشه‌مان ئه‌وه‌نیه‌ که‌ نازانین، کێشه‌که‌ ئه‌وه‌یه‌ ده‌زانین و خه‌یبه‌جیی ناکه‌ین). ئایا تۆ ده‌زانیت و وه‌ستای گوتاریته‌ یان ده‌زانیت و وه‌ستای کرداریشیت؟ ئه‌گه‌ر وه‌لاسه‌که‌ی نازانی، یا یه‌که‌م ئه‌رکه‌ به‌ دوا و ده‌لامدا گه‌ڕان بێت.....

سه‌رچاوه‌: المحضه‌ الإداویه‌.

به‌رگه‌کانی دیکه‌، به‌رگه‌ی یه‌که‌م به‌خوێنه‌ره‌وه‌. به‌ به‌رگه‌ی یه‌که‌م ده‌ست بێ بکه‌و تاوه‌کو به‌ ته‌واوه‌تی ئه‌نجامی نه‌ده‌یت جێی مه‌هێله‌. پاش ئه‌وه‌ی له‌ به‌رگه‌ی یه‌که‌م ده‌یه‌ته‌وه‌، به‌جۆره‌ سه‌ر به‌رگه‌ی دووه‌م، پاشان سه‌یه‌م، ئیدی تا رۆژ ته‌واو ده‌بی، به‌م خه‌شه‌یه‌.

گه‌ر ئه‌م شه‌ش به‌رگه‌یه‌ته‌ رانه‌په‌راند، به‌رێشانو ناره‌حه‌ته‌ مه‌یه‌. له‌مه‌رئه‌وه‌ی گه‌ر نه‌توانی گشت به‌رگه‌کان، به‌م شێوه‌یه‌ راپه‌رێنی، ئه‌وا لات روون بێ، به‌ شێوازیکی دیکه‌ش بۆته‌ ده‌ست نادا. بێ شێرازو رێبڕه‌وش، هه‌روه‌ها بێ ریزبه‌ندی به‌ گوێره‌ی گرنگی، ریی تێده‌چێ بۆ راپه‌راندنیان، ده‌ ئه‌وه‌نده‌ی دیکه‌ته‌ پێچێ.

ئه‌مه‌ به‌ سه‌ر کارمه‌نده‌کانیشدا خه‌یبه‌جێ بکه‌، بۆنه‌وه‌ی تاقیه‌که‌نه‌وه‌، ده‌ره‌تێکیان بێ ده‌. خۆشته‌ چمه‌د حه‌زده‌که‌ی، تاقیه‌که‌ره‌وه‌. پاشان چه‌کیکه‌ بۆ بنێره‌، هه‌م له‌گه‌ل خۆته‌ هه‌م له‌گه‌ل به‌رزبونه‌وه‌ی به‌ره‌مه‌دا شیاوو له‌ بار بێ.

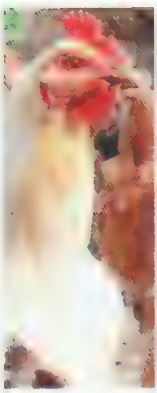
دیه‌مانه‌که‌ نیو کاتژمێر زیاتری پێنه‌جوو، دوا چمه‌د هه‌فته‌یه‌کیش به‌رێوه‌به‌ری کۆمپانیایه‌که‌، چه‌کیکی به‌ پێی (25000 دۆلار) له‌گه‌ل نامه‌یه‌که‌دا بۆ (نیفی لی) نارد. له‌ نامه‌که‌دا هاتبوو: (باشترین وانه‌ له‌ ژبانه‌دا فیه‌ری بووم، ئه‌م وانه‌یه‌ بووه‌، چونکه‌ له‌ هه‌موویان زۆتر قازانجی بۆم هه‌بووه‌. ئه‌وه‌ تاکه‌ به‌رێوه‌به‌ری بیه‌و، یه‌ک له‌ دوا یه‌ک به‌ پێی گرنگی له‌ پێشینه‌یی، ده‌ست ده‌داته‌ ئه‌رکه‌کان).

تۆش گرنگترین ئه‌رکی سه‌رشانته‌ بنووسه‌، پاشان به‌ گوێره‌ی گرنگیان ریزیان بکه‌. کاره‌که‌ له‌ به‌رگه‌ی یه‌که‌مه‌وه‌ ده‌ست بێ بکه‌و هه‌تا له‌ به‌رگه‌ی یه‌که‌م نه‌یه‌ته‌وه‌، مه‌جۆره‌ سه‌ر به‌رگه‌ی دووه‌م. دواتر به‌ر بۆ دووه‌م سه‌یه‌م، ئیدی هه‌روا... واته‌ پێش راپه‌راندنی ئه‌رکی پێشوو، ده‌ست به‌ ئه‌رکی داهاوو مه‌که‌. دوا لێبونه‌وه‌ له‌ شه‌ش ئه‌رکه‌که‌، کاغه‌زێکی دیکه‌ ئاماده‌ بکه‌و کردارکه‌ دووباره‌ بکه‌ره‌وه‌. ئه‌م

نایا هه‌ر زانینته‌ هه‌یه‌ یان کار؟ ناخۆ ناواته‌خوازیه‌تی یاخود راسته‌خواز؟ وه‌ستای قه‌سانی یان کارامه‌ی ده‌ستان؟

لێره‌دا به‌ سه‌ره‌هاتی به‌رێوه‌به‌ری کۆمپانیایه‌کی ئاسان ده‌گه‌ڕینه‌وه‌: (نیفی لی) شارمه‌زای به‌ره‌مه‌یه‌نانه‌و چالاکییه‌ مرۆپیه‌که‌نه‌و ئاشناییه‌کی باشی له‌و بواره‌دا هه‌یه‌، له‌ لایه‌ن به‌رێوه‌به‌ری کۆمپانیایه‌که‌، داوا لێکرا له‌ به‌رێوه‌به‌ری کاره‌کی ئاسانه‌ به‌ باشترین شێواز یارمه‌تی بدات. شارمه‌زاکه‌ زانیاری زۆری پێشکه‌ش به‌ به‌رێوه‌به‌ریه‌که‌ کردو چمه‌دان کارامه‌ییو شێوازی زۆترکردنی به‌ره‌مه‌ی بۆ روونکردوه‌. به‌لام به‌رێوه‌به‌ریه‌که‌ وه‌تی: (من کارو کرداری زۆترمه‌ ده‌وی، نه‌ک زانیاری زۆتر). پاشان درێژه‌ی به‌ وه‌کانی داو وه‌تی: (ئێمه‌ ده‌زانین ده‌بی چی بکړی. له‌ تۆمان ده‌وی، بۆ راپه‌راندنی ئه‌وه‌ی پێویسته‌ بکړی، فیه‌ری باشترین شێوازان بکه‌یت. خۆ ئه‌گه‌ر باشترین شێوازی کارکردنه‌ فیه‌رکردم، ئه‌وا چه‌نده‌ت پاره‌ ده‌وی، به‌ مه‌رچیک له‌ سه‌نووری زێڕیه‌دا بێ، پێت ده‌به‌خشم).

(نیفی لی) وه‌تی: (له‌ ماوه‌ی بیسته‌ خوله‌که‌دا، ده‌توانم فیه‌ری شتیکی بکه‌م، به‌ لای که‌مه‌وه‌ به‌ره‌مه‌ی کاره‌که‌ته‌ له‌ نیوه‌ زۆتر بکاته‌). (نیفی لی) کاغه‌زێکی داوه‌ ده‌ست به‌رێوه‌به‌ریه‌که‌و پێی وه‌تی: (له‌ سه‌ر ئه‌م کاغه‌زه‌، شه‌ش شتی گرنگ بنووسه‌ که‌ ده‌بی سه‌به‌ی ئه‌نجامیان بده‌یت). به‌رێوه‌به‌ریه‌که‌ تۆزێ بیری کردوه‌، سه‌ی یان جوار خوله‌کی پێنه‌جوو، ئه‌وه‌ی لێی داواکراوو، ئه‌نجامی دا. باشر (نیفی لی) وه‌تی: (ئێسته‌ ئه‌و شتانه‌ به‌ پێی گرنگیان بۆ کۆمپانیایه‌که‌ته‌، ریزبه‌ند بکه‌). ئه‌مه‌ش جوار یان پێنج خوله‌کی خایاند. پاشان (نیفی لی) پێی وه‌تی: (کاغه‌زه‌که‌ به‌ره‌ گیرفانه‌وه‌، سووربه‌ له‌ سه‌ر ئه‌وه‌ی یه‌که‌م شت سه‌به‌ی ئه‌نجامی بده‌یت، ئه‌وه‌ی که‌ کاغه‌زه‌که‌ ده‌رپه‌نیتو بێ ئه‌وه‌ی به‌روانیه‌ته‌

مريشك و گوله گهنم

مريشكك له گهل چهند هاورپيه كيدا
دهزيا، نهوانيش سگه و مراوى پشيله
بوون، مريشكهكه زور چالاك بوو
هموو دهميك نارذووى كاركردنو
يارمه تيدانى هاورپيكاني دهكرد،
روژيكيان به ناو كينلگه كيدا دهگه را
گوله گهنميكى دوزيه وه، زور خوشحال
بوو بيرى كرده وه وتى: دمتوانم نانى
لى دروست بكه، به لام پيش نه وه
پيوستى به بريكي زياتر له گهنم
هيه بويه وتى: گهنمكه ددچينم و
به رهه مى زياتر ددورمه وه!

بو نهم كاره داواى يارمه تى له
هاورپيكاني كردو پيى وتن كه به شداربن
له چاندى گهنمكه وه هاوكارى كردنى،
به لام نهوان وتيان نه وه كاركي
گرانو به نيمه ناكريت، مريشكى نازا
بى هيو نه بوو به رده وام بوو له سهر
بيروكه كه خوى هه ستا به چاندى و
هموو روژيك ناوى دداو خزمه تى
دهكرد تا گه يشته و مرزى پيگه يشتنو
دوورينه وه، بو نهم مبه سته ش به
همان شيوه داواى يارمه تى كرد له
هاورپيكاني به ههمان ولامى پيشوو
و دلام درايه وه، مريشكهكه هه ستا به
دوورينه وه و پاشان ويستى بيهارپيتو
بيكات هه وير بونه وه نانى گهرم به
تامى لى دروست بكات بو جارى ستيه
هاورپيكاني هاوكاريان نه كرد!

كاتيك كه نانى گهرم ناماده بوو
بوني نهو كينلگه يه گرته بو وه، نه مه ش
سهرنجى هاورپيكاني راكيشاو تامه زررؤى
نه وه بوون تاميكى نهو نانه بكهن،
مريشكهكه پيى وتن: كى يارمه تيم
ددمات له خواردنى؟ هموو به يهك
دمنگ وتيان نيمه، به لام نه مجارديان
مريشكهكه رازى نه بوو، وتى: بيگومان
نه خير، نيوه ناتوانن به شداربن له
خواردنى له بهر نه وه له سهره تادا
به شدار نه بوون له ناماده كردنى.

پشيله و رپوى

نهمه؟ به لام من سهد هونه ر
دهزانم. دلم پيت دسووتيتو
دهمه وپت پيت بلتم كه پيوسته
چون هه لسوكه وت له گهل سه گدا
بكهيت.

لهم ئانو ساته دا راوجييه كه
سه گه كه گه يشته نه وى، پشيله
به خيرايى و يه كسهر چوو سهر
داريك و هاوارى كرد: مام رپوى
خيركه ركه تا راونه كراوى!

تا رپوى ويستى كاريك بكات،
سه گه كه رپوى گرت.

پشيله هاوارى كرد، رپوى تو به
سهد هونه ره وه ئيخسير بوويت،
نه گهر وه كو من ته نها يهك
هونه رت هه بووايه و نه وه ندش
له خوبايى نه بوويتايه، ئيستا
نه ده گيراي!

سهرچاوه: سايتى (شوراي گسترش
زبان فارسى).

پشيله يهك له رپگه دا گه يشته به
رپويهك، به بيريداها كه رپوى
نازه ليكي زيردك و چوستو چالاكه،
بويه سلاوى ليكردو گوتى: حالتان
چونه مام رپوى؟

رپوى به له خوبايى بوونه وه
ته ماشايه كى پشيله كردو گوتى:
نهى بيچاره! راوچى مشك! تو
چون وپرايت سلاو له من بكهيت!
تو چى ده زانيت؟ چ هونه ريكت
هيه؟

پشيله به سهرمه وه و دلاميدايه وه
گوتى: من ته نها يهك هونه ر
دهزانم.

رپوى پرسى چ هونه ريكت
ده زانيت؟

پشيله گوتى: كاتيك سه گيك به
دوام بكه وپت، دمتوانم بچمه سهر
دره ختيك و گيانى خوم رزگار
بكه.

رپوى پيگه نى و گوتى: ته نها

ئەم بەرھەمە نوپپانە كەوتنە بەر ديدەكى خويىنەران

نەپنى خۇشەختى

«نەپنى خۇشەختى» بەشىۋەدىكى زۆر سەرنج راكىشانە باس لە نەپنىەكانى ژيان و ئاسوودىي دەرۋون و ھۆكارەكانى دەۋلەمەندىۋون و نەپنى بەدەست ھېنانى ھەموو خواستەكان ئەكات.

«نەپنى خۇشەختى» كىيىكە ھەمىشە پىۋىستىت پىيەتى.

«نەپنى خۇشەختى» بۇ يەكەمجار لەكوردستاندا بە قەۋارەيەكى گەۋرە و دىزايىنىكى ھونەرى جوان و ۲۱۰ لاپەرەي ھەمەرنىگ و ناياب بەچەندەھا بابەتى NLP و TQM لەسەر ئەندازەي دەرۋونى مەرۇف و بابەتە نوپكانى گەشەپىدەي مەرۇيى دەكەۋىتە بەردىدەي خويىنەرانى بەرپىز.

نوۋسىنى: نوۋسەر و رۇشنىبىر «عادل شاسۋارى».

لەبلاۋكرادەكانى كىيىخانەي ھەۋرامانە لە سلىمانى و لەم كىيىخانەي خوارەۋە دەست دەكەۋى: سلىمانى كىيىخانەي: «ھەۋرامان، رۇشنىبىر، مەريۋان، سارا، ئەندىشە» ھەۋلىر كىيىخانەي: نوۋسىنگەي تەفسىر، مەھۋى. ھەروەھا لەھەلەبجە كىيىخانەي: ھىمىن.

ئارامى دىلان

خەرمانىك لە زانىارى، ساباتىك بۇ ئارامى

ئاينى، پەرۋەردىيى، كۆمەلايمى، تەندروستى، ھەمەرنىگ

ئامادە كەردنى:

ئاشتى جەمىل شىكر

چاپى يەككەم

2009

چۈن نەخشەي ئەقلى دادەرىت

ئامرازي بىر كىردنەۋەي بىسنوور

كە شىۋەي ژيانى دەگورىت

ئاراستە كردنى كىيەر بۇ ھەلېزاردىنى بەرھەمىك

ئا: سەلمان خەمەنەمىن

كۆرپەكەت، ئەم سۇلۇگەنە دوو پەيام ھەلدەگرى، پەيامىكى ئاشكراو پەيامىكى شاروۋە، ئاشكرايىمەكە دايك ئاراستە دەكات بۇ پىدانى ژەمە سەرتايەكى تەندروست، لە ھەمان كاتدا نامازە بۇ ئەو دەكات كە ئەمە دەيكاتە دايكىكى باش، لەبەرئەوۋى سەرتايەكى تەندروست لە ژياندا دەداتە كۆرپەكە.

دواتر تيمە بازارگەرەكە بىرپار دەدەن جۈن لە كۆى بەرھەمى ميوۋى سەرتايەكى تەندروست بىرۈش، پىۋىستە بىرپار بەن لەسەر ئەوۋى لە كۆى رىكلامەكان دابىن، رىكلامەكان چى بلىن. دەكرىت رىكلامەكە پىشتىگرى پىشتىكىكى بەناوبانگى مىندالان لە خۇ بگرىت بۇئەوۋى لايەنى تەندروستى بەرھەمەكە دووپات بىكاتەو.

رىكلامەكان بە دىنبايەوۋە كۆمەلىك لايەن دووپات دەكەنەو، وەك تامى باش، نامادەگرىنى ئاسان و پىر لە قىتامىن.

ھەرۋە پىۋىستە تيمەكە بىرپار بدات كە ئاي زياتر گرنگى بەفرۈشتى ناوخۋى دەدرىت پان بەرھەمەكە دەندىرىتە دەروۋى ۋلات، دەبىت نامازە بەمۈش بىكەين كە پىشتىر دىزايىنى پاكەتلىكى سەرنجىراكىش دەكرىت بۇ بەرھەمەكە، پاشان تيمەكە تىستى ناو و درۈشەو رىكلامو دىزايىنى پاكەتەكان دەكات لە رىگى پىشاندايان بە دايكان، تىپىنى كىردى كاردانەوۋىيان.

لە كۆتايىدا بەرھەمە نۆيەكە لە رەفەى سۈپەرماركىتەكاندا دادەنرىت، ئەگەر بازارگەرەكە كارىگەر بوۋىت دايكان سەرتايەكى تەندروست ھەلدەبىزىر لە دەستەى خواردى مىندالان لە نىۋ رەفەكاندا.

خەك دەكاتە نامانچ، بە تايبەت ئەوانەى كە زياتر چاۋەرۋانى كىرىنى بەرھەمەكەيان لىدەكرىت.

بۇ نەمۈنە فرۈشتىنى عەترىك، نامىرىكى كارمباي، قەلەمىك، خواردىكى مىندالان، ئەمانە خۇيان لە خۇياندا بانگەشەى تەكنىكى جياۋزى بازارگەرى دەكەن، كەسانى خاۋەن داھاتىكى باشو دەۋلەمەند عەترى گرانبەھا دەكرىن، خۇيىندىكاران قەلەم دەكرىن، كەۋاتە پىۋىستە ئەو جۈرە ھاكتەرانە لەبەرچاۋ بگرىت كاتىك پلاننىكى بازارگەرى دادەنرىت.

ۋاي دانىيىن كۆمپانىيەك ھەستائە بەداھىنانى بەرھەمىكى نۆى، ئەو بەرھەمەش پاۋدەرىكە دروستكراۋە لە ميوۋى وشكراۋە كاتىك لەگەل ناۋى گەرم تىكەل دەكرىت، پاۋدەردەكە دەبىتە گىراۋمەكى كىرىمى ميوۋە بۇ مىندالى ساۋا، لىرەدا ھەرچەندە مىندالە ساۋاكان دەبەنە بخۇرى بەرھەمەكە، بەلام ئەوانەى كە دىكىر دايكو باۋكىان، بۇيە كۆمپانىيەكە دايكو باۋكان دەكاتە نامانچ، بە تايبەتلىش دايكان.

بە دۋاداجوۋنىك دەرىدەخات كە زۆربەى دايكان لە كاتى كىرىنى ھەر كالايەك بۇ كۆرپەكەيان دۋوخال لەبەرچاۋ دەگرىن.

۱- دەپانەۋىت مىندالە ساۋاكانيان تەندروست بىن.

۲- دەپانەۋىت دايكىكى باش بىن. بازارگەرەكان ئەم زانبارپانە بەكار دەھىن بۇ ناۋاننى ئەم بەرھەمە نۆيە، بۇ نەمۈنە بەرھەمەكە ناۋدەنرىت: (Healthy Start)، ۋاتە (سەرتايەكى تەندروست)، لە ھەمان كاتدا سۇگان (دروشم) ئىكى بازارگەرى دادەنرىت: سەرتايەكى تەندروست بەدەرە

بە خۇيىو لىستەكە دەستىيەو، كىپارى سۈپەرماركىتلىك روۋبەرۋى ئاستەنگى بىرپاردان لە ھەلېزاردىنى پەنرىك بۇ بەرچايى خىزانەكە دەبىتەو، رەفەكان بىر لە دەپان جۇر.

ئايادەبىت خۇمالى ھەلېزىرئىت پان بىانى؟ چ تامىك؟ چ جۇرىك؟ بە چ ھەبارمەك؟....

بازارگەرەكان فىلى سەرنجىراكىش بەكاردىن بۇ دەستەمۇ كىردى كىپارەكان، لە پىناۋ كىرىنى بەرھەمەك لە جىياتى بەرھەمەكى تر، لەبەرئەوۋە گرنگىيەكى كەم بە خواردى ناۋ پاكەتەكە دەدەن، كارى تەۋاۋ دەكەن بۇ سەرنجىراكىشانى كىپارەكان.

بازارگەرى پلاننى كۆمپانىيەكە بۇ فرۈشتىنى بەرھەمەك. پلاننى بازارگەرى بە بەرپەمەرايەتى بەرپەمەرايەكى بازارگەرى بىكىدىت لە: ناۋاننى بەرھەمەكە، جۈننىيەتى نرخ بۇ دانانى، جۈننىيەتى لە پاكەت ناننى، جۈننىيەتى رىكلام بۇ كىردى، جۈننىيەتى رازىكىردى كىپار بۇ كىرىنى.

بە كورتى نامانچى بازارگەرى بىرتىيە لە ئاراستەكردى كىپار بۇ ھەلېزاردىنى بەرھەمەكى دىپارىكراۋ.

پلاننى بازارگەرى زۆرچار بەوۋە دەست پىدەكات كە بەدۋاداجوۋ دەكرىت، بۇئەوۋە بىزانرىت زياتر كى جۈرە بەرھەمەكى دىپارىكراۋ دەكرىت. ھاكتەرەكانى رەگەر، تەمەن، پەرۋەردە، داھاتى كىپارەكانى داھاتوۋ گرنگىان پى دەدرىت.

دواتر تيمەكى بازارگەرى پلاننىك دادەنرىت، ئەو پلانە بەشىكى دىپارىكراۋ لە

وهاب حەسەب مەمەد

هەنگاوه بە نەسبەت داھاتی مەرفەئەکانەوه، واتە رێژەى باجەكە زیاد دەكات، بە زیاد بوونی داھاتەوه ئەمەش زیاتر ئەو كەسانە دەگەڕێتەوه میراتیكى زۆر بەخێدەھێلن یان داھاتیان بەرزە، وەك: دكتۆر، پارێزەر... نامانجى سەپاندنى ئەمەجۆرە لە باج گەردنەبوونەوهى پارمەیه لای چینیكى دیاریكراو.

ج - باجى داھات: ئەم جۆرە لە باج لەو كەسانە وەردەگیرێت كە داھاتیكى دیاریكراویان هەیە، سەرچاوەى داھاتەكە سامانیك بێت وەك عەقارات، قەوالە... هتە. یان مەوچەپەكەى حكومەت یاخود كارى ئازاد بێت، ئەمەجۆرەى باج لە ولاتە بێشكەوتووەكاندا بە شێوەیەكى سەروشتى لە خەلك وەردەگیرێت.

د- باجى كرىن: پێشى دەگوترێت باجى فرۆشراو، چونكە پێادە دەكرێت بەسەر گەردارى كرىن و فرۆشتنى كالا، بریتىيە لە رێژەپەكەى سەدى لەسەر نرخى شەمەك دادەنرێت، لە كاتى گۆزێانەوهى شەمەك لە كارگەوه بۆ دەستى بازرگانى كۆ، (ئەوانەى فرۆشیان بە كۆپە) پاشان بازرگانە بچووكەكان (ئەوانەى فرۆشیان بە تاكە) دواتر بۆ دەستى بەگەرھێنەر.

بەنەماو یاساكانى سەپاندنى باج:

۱- دادپەرورەى: بە بۆجەونى (ئادەم سەمیت) بریتىيە: لە بەشداری كردنى تاك لە خەرجىيەكانى دەولەتدا هەر كەس بەپێى داھاتی خۆى.

۲- رەونى باج لە لایەن باجەدەرەوه لە رەونى چەندایەتى و چۆنایەتییەوه، ئەمەش باجەدەر دەپارێزێت لە هەر فێل و سەتم لێكردنىك.

۳- دەست پێوەگرتن: واتە تێچوونى كۆكردنەوهى باج كەمتر بێت لە داھاتی باجەكە، تا بتوانرێت زۆرتەرى سودى لێوەربگیرێت و لە كۆتاییدا توانای گەيانەندى پەيامى خۆى هەبێت وەك دادگەرى كۆمەلایەتى و... هتە.

سەرەكى و كارىگەرى بەدیھێنانى نامانجە بەنەپەتییەكانى باجە، نموونەى ئەمانەش دنیای بێشكەوتون، بەداخەوه ئەوهى لە رۆژھەلاتدا بەناوى باجەوه لە خەلكى وەردەگیرێت تا ئانكرەدى سامانى نەتەویمییە، وەك ئەنگلەز باسى دەكات، نموونەى ئەمەش دەسەلاتى عوسمانىيەكان بوو، (بە تايبەت لە كاتى جەنگدا)، باجیان لەسەر هەموو داھات و سامانىك دادەنا، وەك: دانەوێڵە و ئاژەل، (بە هەموو جۆرەكانىيەوه)، پەلەوور... هتە.

جۆرەكانى باج: بەشێوەیەكى گشتى بۆلەن دەكرێت بۆ دوو جۆر:

۱- ئەو جۆرەپە لە باج كە حكومەت بە تەنھا باج دەخاتە سەر پەكەك لە لایەنەكانى سامان، وەك: سەرمايە، كۆى داھات... هتە، بە مەبەستى بە دیھێنانى هەموو نامانجەكانى باج.

۲- لەم جۆرەى باجدا حكومەت شێوازی چەندایەتى (زیاتر لە پەك) برى باج دەخاتە سەر لایەنەكانى باج، وەك: قازانج، مەلگەنە، كرى، هەموو جۆرەكانى سەرمايە... هتە.

لە وەرگرتنى باجدا جۆرى دووهم باشتەر و بۆلەترە لە جێھاندا. دەكرێت زیاتر جۆرەكانى باج دەستنيشان بكەین بەم جۆرانە:

۱- باجى وەبەرھێنان: ئەو باجەپە دەخێتە سەر شەمەك و خەزمەتگۆزارىيەكى دیاریكراو، لە كاتى بەرھەمھێنان یاخود بێشكەشكردنیدا، عادەتەن رێژەپەكەى سەدیيە بەرامبەر هەر پەكەپەكەى بەرھەمھێنراو یان برێك لە خەزمەتگۆزارى.

ب- باجى بەرزبوونەوهى دەسكەوتو داھات (الضريبة تصاعديّة): پەكەكە لە شێوە بەگەرھێنراوەكان لە پێادە كردن و وەرگرتنى باجدا، دەسەلات رێژەى باج زیاد دەكات بە هەلگەشانی داھات، (داھاتی ئەومەرفەهەى باج دەدات)، بۆپەش ناوئراوە تەصاعدى چون راستەوانەو هەنگاوه بە

برێكى پارەى دیاریكراو لە داھاتی تاك، دەسەلات (حكومت) بە تۆبزی و بێ بەرامبەر لە ھاوڵاتیانى وەردەگیرێت، باج بە پەكەك لە داھاتە سەرەكیەكانى حكومەت دێتە ئەزمار، نامانجى داينكرەدى خەرجىيە گشتیيەكانى دەولەت و بەرزكردنەوهى ناستى خۆشگۆزەرانى كۆمەلەنى خەلك و دەستەبەركرەدى نامانجە نابورى و كۆمەلایەتییەكانە.

باج لە لێكۆلینەوه داراییەكاندا بايەخى زۆرى پێدەدرێت، چونكە سەرچاویەكى گرنگە بۆ دەولەت، بايەخى باج بە تەنھا ناگەڕێتەوه بۆ گەورەپە قەبارەو برەكەى، بە نموونە ولاتىكی وەك ئەمەريكا داھاتی نەتەویمى لە ۶۰٪ زیاترى بشت بە داھاتی باج دەبەستێت، ھاوكات بە ھۆیەوه دەولەت كار لە چالاكى نابورى دەكات بە مەبەستى دەستەبەركرەدى نامانجە نابورى و كۆمەلایەتییەكانى.

باج چەند جۆرىكى هەپە: ھەریەك لەم جۆرانە لایەنى باش و خراپى خۆى هەپە، بە جۆرىك ھەر دەولەتێك شێوازیك لە وەرگرتنى باج پێادە دەكات كە گونجاو بێت لەگەڵ بارودۆخى نابورى، پێشەسازى، كۆمەلایەتى، ئەو دەفەرەدا.

بێشكەوتنى باج بەستراو بە پێشكەوتنى دەولەتەوه، چونكە باج زانست و ھونەرە، لایەنە زانستییەكەى بێردۆزەو بێنەماكانى باج رێكى دەخات، لایەنە ھونەریيەكەشى شێوازی جێپەھێكردنەكەپەتى، ھەردووکیان تەواوگەر و پارمەتیدەرى پەكترن.

لەم رەونكرەنەویدەدا دەردەكەوت بواج ھۆكارىكە بۆ داينكرەدى پێشكەشكردنى پێداوێستى و خەزمەتگۆزارىيە جۆراوجۆرەكان، كەمكرەنەوهى جیاوازی جێناپەتیی و بەدیھێنانى دادگەرى كۆمەلایەتى، ھەولەدان بۆ جێپەھێكردنى ئەم نامانجانە لە لایەك، بوونى ھۆشیارى باج لای ھاوڵاتیان ھۆكارىكى

هشت بنه‌های به‌ریزه‌بردنی کوالیتی

به‌ریزه‌بردنی کوالیتی

ت: لیدرشیپ مستعدا خدر

فرمانبران به ته‌واوی بتوان به‌شداری له دسته‌به‌بردنی نامانجه‌کان بکن. به‌ریزه‌بردنی ریکخراو له‌گه‌ل ناشناپوون به شیوازه‌دکانی ده‌بیته هوی نه‌وی که فرمانبران هست به نامانجه‌کانی ریکخراو بکن و بو گه‌یشتن به نامانجه‌کان وره‌یان به‌رزبیت، له‌گه‌ل نه‌وشدا سهرگردایه‌تی چالاکیسه‌کان واده‌کات که ریکخراو بیوانسه بگریتو له ریکگایه‌کی به‌کسان ریکخبریتو به‌رده‌وام بیتو له نه‌نجامدا نه‌بوونی په‌یوندی نیوان لایه‌نه جیاوازه‌کان له ریکخراو کهم ده‌گریته‌وه. به‌کاره‌ینانی بنه‌مای سهرگردایه‌تی له ریکخراوه‌کان به شیوه‌یه‌کی گشتی ده‌بیته هوی:

- ۱- ره‌چاو‌کردنی ته‌واوی پیداو‌یسته‌کانی کریکارمکان، خاوه‌نداران، فرمانبران، دابینکهران، نه‌نجومه‌نه‌کان و... هتد.
- ۲- نه‌و نامانجه‌که که به‌ریه‌ستیان همیه له کاتیکی دیاریکراو ریکده‌خریت.
- ۳- به‌های هاویه‌شه‌کان، مؤدیله‌کانی کرداری له ته‌واوی لایه‌نه‌کان دروست به‌هیز ده‌گریت.
- ۴- متمانه دروست ده‌گریتو ترس نامینیت.
- ۵- فرمانبران سهرچاوه پیویسته‌کانیان همیه له فیربوون و نازادی له کارکردن، به‌هستکردن به کاره‌کانیان چالاکیه‌کانیان ولام دمه‌ده‌وه.
- ۶- فرمانبران به نهرک و پشکی خویان دل گهرم دمن

خزمه‌تگوزاریه‌کانی، که نه‌وش ده‌بیته هوی به‌رده‌وام بوون و مانه‌وه له بازرگانی و بازاری رگابه‌رایه‌تی.

به‌کاره‌ینانی بنه‌مای گرنگیدان به کریارمکان به شیوه‌یه‌کی گشتی ده‌بیته هوی نه‌نجامدانی ثم کارانه‌ی خواره‌وه:

- ۱- بو‌هستکردن به پیداو‌یسته‌کان و ناسینه‌ومیان دمی لیکولینه‌وه‌ی پیویست نه‌نجام بدریت.
- ۲- دنیابوون له په‌یومندی نامانجه‌کانی ریکخراو و پیداو‌یسته‌کانی کریارمکان.
- ۳- په‌یومندی به‌کانی ناو ریکخراو هه‌ماه‌ه‌نگ ده‌گریت بو دابینکردنی پیداو‌یستی نیازه‌کانی کریارمکان.
- ۴- په‌یومندی کردن له‌گه‌ل کریارمکان به شیوه‌ی سیستمی به‌ریزه‌بردن نه‌نجام ده‌دریت.
- ۵- پیوانه‌کردنی رزمه‌ه‌ندی کریارمکان و بریاردان له‌سهر دهرنه‌نجامی، له هه‌مان کاتدا دمی هاوسه‌نگیه‌ک هه‌بیت له نیوان رزمه‌ه‌ندی کریارمکان و سهرکرده‌کانی ریکخراو، وهک: (به‌رپرس، خاوه‌ن نیمتیا‌زده‌کان، سهرمایه‌داران، نه‌نجومه‌نه‌کان و... هتد).
- بنه‌مای دووه‌م: سهرگردایه‌تی له به‌ریزه‌بردنی (Leadership): به‌ریزه‌بردنی ریکخراو که ناشنایه له شیوازه‌کانی به‌ریزه‌بردن دمی بو مه‌به‌سته‌کانی لایه‌نگیرییه‌کی هاوسه‌نگ له ریکخراو دروست بکات له‌گه‌ل سروشتی ناوخوی ریکخراو، و دابینیت که

نه‌و بابته به پی سیستمی به‌ریزه‌بردنی کوالیتی Iso ۹۰۰۰ و ۲۰۰۰ دار‌پژراوه، به‌ریزه‌بردنی ههر ریکخراو و دامه‌زراوه‌یه‌ک دمتوانیت سوود له‌و بنه‌مایانه و مرگریت، ههر وهک بنچینه‌و چوارچینه‌یه‌ک بو رینمایو سهرگردایه‌تی کردنی دامه‌زراوه‌کی به مه‌به‌ستی چاره‌سهرکردنی کارمکان و باشر به‌ریزه‌بردنی نهرکه‌کانیان.

بنه‌مای یه‌که‌م: گرنگیدان به کریارمکان (Customer Focus)

ههر دامه‌زراو و ریکخراو‌یک په‌یومندییه‌کی راسته‌وخوی هه‌یه به کریارمکانی و دمی هه‌ست به پیداو‌یسته‌کانی نیستاو داهاتو‌یان بکات، بو‌نه‌وه‌ی بتوانیت پیداو‌یسته‌کانیان دابین بکات، له‌گه‌ل نه‌وشدا دامه‌زراو بو‌تیپه‌ربوون و خو رزگارکردن له داواکاریه‌کانی کریارمکان پیویستی به پلان و کوشش کردن هه‌یه. گرنگیدان به کریارمکان و هه‌ست پیکردن به پیداو‌یسته‌کانی نیستاو داهاتو‌ی نه‌وان ده‌بیته هوی وه‌لامدانه‌وه‌ی خیراو راسته‌وخوی ریکخراو به دهرغه‌ته‌کانی بازار و زیادکردنی سوودمه‌ندی خوی له نه‌نجامیشدا ده‌بیته هوی زیادکردنی قازانجی پشکه‌کان و پشکی له بازار.

رازی بوونی کریارمکان له‌گه‌ل زوربوونی کاریگه‌ری به‌کاره‌ینانی سهرچاوه‌کانی ریکخراو ده‌بیته هوی و مفادار بوونی کریارمکان به به‌ره‌مه‌و

ھەنارى شىرىن

رەزكار غەرىپ ھەمەلا

رۇزىكىيان خاۋەن باخىك باخەۋانىكى دەپت، خاۋەن باخ سەردانى باخەكەى دەكاتو داۋاي لىدەكات ھەنارىكى شىرىنى بۇ بەيتىت تاۋەكو بىخوات، ئەۋىش دەچىت لە پەكىك لە درەختەكان ھەنارىكى بۇ لىدەكاتەۋەو بۇ دەپت، كاتىك ھەنارەكە تام دەكات تامەكەى ترشە، لە كاتىكدا ئەو داۋاي ھەنارىكى شىرىنى كەربىو، دووبارە داۋاي لى دەكات بەيتى ھەنارىكى شىرىنى بۇ بەيتىت، بە ھەمان شىۋە ھەنارىكى ترش دەپت. بەسەر سورمانەۋە خاۋەن باخەكە پىتى دەلتىت: تۇ بۇ ماۋەى سى سالا لەم باخە كاردەكەى تاۋەكو ئىستا نەتزانىۋە كام دار ھەنار شىرىنەو كاميان ترشە؟

باخەۋانەكەش دەلتىت: قوربان تۇ بە منت گوت خزمەتى باخەكە بكة نەۋەكو بەرھەمەكەى بخۇم.

خاۋەنەكەى بەم ھەلۋىستەى باخەۋانەكەى سەرسام بوو لە دەستپاكىو رەۋىشتى بەرزى، بۇيە بىرپارىدا كچە تاقانەكەى خۇى پىشكەش بكات، ئەۋىش بەم بىرپارە زۇر دلخۇش بوو، سوپاسى خوداى كەردو داۋاكەى پەسەند كەرد. سەرجاۋە/ مائېرى طارق سويدان.

كچان و كوران لە نىوان ئازار و ئاۋاتدا

مالئاۋا كچان و كوران!!

چونكە كاتىك ئىمە خۇمان بە كارى خۇمان ھەئاسىن ئەستەمە جاۋەروانى شتىك لە كەسانى تر بكةين!! ياخود كاتىك خۇمان لە پەرشو بلاۋىدا بۇزىو داۋا لە كەسانىكى تر بكةين بەرنامەپىزىمان بۇ بكةين!!

دەپت فېربىن ئەركەكانمان جىبەجى بكةين، پاشان داۋاي مافەكانمان بكةين! ھەلبەت لەم ماۋەىدا ئەمانەو زۇر شتى دى فېربىووين!!

لە كاتىكدا ھىۋادارم سودو كەلكتان لەم گۆشەيە ۋەرگرتىتو جىگاي رەزامەندى ئىۋەى نازىز بوۋىت، لە دوۋەم سالىادى بىرپاردا داۋاي پىشكەشكەردى جەپكە گۈلى پىرۇزىيىسى، مالاۋايىيان لى دەكەم داۋا لە ئىۋەى بەرپىز دىكەم كە لەۋرۇ بەداۋە ئىدى خۇتان دىرژە بە نوۋسىنو لىكۈلىنەۋە بەدەنو بە قەلەمى خۇتان رىگاي سەركەۋىنو پەرەپپىدان شەق بكةين.

بۇيە لەم ژمارە بە داۋە دەرۋازى ئەم گۆشەيە دادەخەين، لە گۆشەنىگاي نوپدا بە دىدارى يەكتر شاد دەپىنەۋە. ھىۋادارم ھەمۋو ساتەكانى ژياننان خوشو كامەرانى بىت.

نۆزدە مانگە لە گۆشەيەكى رەنگىندا لەگەل ئىۋەى نازىزدا، لە كەشو ھەۋايەكى ھىمىنو ئەرخەۋانىدا لەگەل ئازارو ئاۋاتەكانتادا ژاپىنو زۇركىشەو گەرتو دىاردەمان خستە ژىرباسو خواسەۋە. پىكەۋە سەبارەت بە دۋىنو ئەمىرۇو ناپىندەى كچان و كورانى گەنجو لاو گەتوگۇمان كەرد.

لە گەرتو كىشەكان چوۋىنە پىشەۋەو لە نىزىكەۋە زىاتەر ئاشناى ھۆكارەكان بوۋىن، فېربىوۋىن بابەتپانە لە كىشەكان بىكۈلىنەۋەو لە خۇمانەۋە كەس تاۋانبار نەكەين بۇمان دەرگەۋت كە تاۋانبار تەنھا لايەك نىيە بە تەنھا، بەلكو ھەرلەيەو چىكىكى گەرتەكان ھەلدەگرن، ھەر لە مالو قوتابخانەو شەقامو دەرگەۋتو راگەپاندىن دامەزراۋەكانى كۆمەلگاي شارستانىيەۋە تا دەكاتە خودى تاكەكان ھەر يەكەو بەرپىرسىارىتى خۇى ھىيە.

كەۋاتە بەشىك لەو بەرپىرسىارىتپىيە دەكەۋىتەۋە ئەستۋى خۇمانو داۋى ئەۋەى كە ئىمە بە ئەركى خۇمان ھەلدەستىن نەۋسا بۇمان ھىيە لىپرسىنەۋە لەگەل كەسانى تردا بكةينو بەكەمتەرخەمىيان لە قەلەم بەدەين.

فرمىسكەكان لەگەڵ

برياردا

م/عەبدولدا ئىم ھەورامانى
مامۇستاي زانگۇ

جگەرگۆشەكانمان بە برين ئەبەين.
لەگەل شادىيەكانى مینۆى كەم ئەفەل
گرىان سىنگى بەرنەدەداينو بە ئەسپايى
بريار دىگوت ناخر كەم ئەفەلكانىش
ھەستىان ھەيە ھەستىان ھەبى.

لەگەل بى باوك و منداڵە بىنازو دل
شكاومكان ئىمەت كرده ھاوئل و جانتاي
ھەتيوئىكان ماچ كرده پى بوو لە
باشماوئى لەفەى قوتابىيەكانى ھاوئل و
بە خۇشحالىيەو ھە بىراو خۇشكە خنجىلە
ھەزارەكانى دەرگە ديارى.

ئىمەت بىردەو ھە ئەبجەى شەھىدو
لەگەل خەمەكانى منداڵىكى ئەو شارەدا
ئىمەت كرده ھاوئىو بە چەندىن ئەسرىن
بووینە ھاوئى خەمەكانىو لەگەلدا بە
دواى تاوانباردا گەپىدە بووین...

نەمە گوزەرىكى پى گریانى سالىكى
عوومرم بوو لەگەل بریار، تۆ بلىي چەند
بابەتى تری بریارىش بىت كە دلى رەھى
من نەيتوانى بىت بگرىو ئىوئى بە ھەست
فرمىسكتان بۆ ھەلشەبىت؟!

بە ستاھى بەرپىزى بریار دەلیم:
لە يادتان نەجىت، پىرەكان، بى باوكو
ھەزارەكان لەم زەمەنى بى ئەواییەدا، لەم
دەولەتى بورجوازییەدا، دەستى نەرمى
بەزەییو مېھربانى گەرەكە، زریانك
گرىانیان بۆ ھەلکیشانى ریشەى زولم
ستەم دەو... بەردەوامىتان لەم جۆرە
بابەتە دەریایەك خۆشەووستى ئەپزىتى،
سایمەك بۆ بێنەوايان لە دلەكاندا دەروئى،
ئەشكەوتىك بۆ كاتى كۆچى ھەزاران
لە دلەماندا دەسازىتى، چەندىن دلى بى
ھەستى ھال بە دونیاو رادەجەننىو تۆزى
تۆزى زەمەنى قىرى پىر دەتەكىنىو...
گەوھەرەكان زەنگول زەنگول لە چاومان
دەبارىتى...

بارانى گریانماندا وەستای، تا كۆچەو كۆلانى
ئىشەكانى دەروونمانى شۆردەو، بەلكە ئەمە
كەفارەتى رۆزانى بىگوتى باوكانمان بىت.
دەستى گەنجو مێردەندالەكانت گرتو
فەرت كرده بەخشین تەنھا پارە نییەو
ھەندىجار تەنھا خەندەمەك شىرىنترین
ھىوا بە بەرامبەرە پىرەكان دەبەخشى،
بریارى پىدان كە ھەشت درۆكەى دایكىان
لە یاد نەكەن و ناوازيك لە درۆ بەسۆزو پى
مېھربانى دایكان بھۆننەو ھە بۆ سوودمەند
بوون لەو ھەستە دایكانەییە كە ھەست
بە نازار ناكات لە بەرامبەر دلخۆشكردنو
پەرورەكردنى رۆلەكانیدا.

رۆلەكانت فەركرد بۆ دایكە
مېھربانەكەیان دلۆپىك لە دەریای
فرمىسكى ئەمەك و پىزانىن بکەنە
بەخشانو بەخشى بکەن لەبەر پى
دایكىاندا دەوارىك لەو گوزەردە ھەلەدەنو
لە بەھەشتدا ئۆفەرە بگرن.

دەستى مامۇستاي قوتابخانەكانت
گرتو پىت گوتن بۆ خۆتىندگارەكان بە
راستى بىنە دایكو ھەستىك لە دەروونى
منداڵە بى دایكەكاندا دروست بکەن بە
جۆزى بۆنى دایكىان بگرن تا بەو پەرى
دلىبايەو پىتان بلىن: بۆنى تۆ ئەمرو لە
بۆنى دایك دەجىت!

بەرامبەر منداڵە دلناسكو بىگەرەدەكان
كە دەیانەوئى خۆشەووستىان بۆ ئىمە
دەربىرەو ھەلە جوانەكانیان دەكەنە
خەلاتمان سەرمان نەوى كرددو لەبەرەدە
ھەلەكانمان بریارماندا ئىتر مۆمەكانیان
بە فرمىسكمان نەكۆزىنەو ھە بۆ دلە
سورەكان كە بە دایەگيان خۆشە دەوئىت
نەقش كراو جوارچىوئەكەى زىرین
دروست بکەینو بۆ رەوشانى سەیارەك بە
مانشیتى بابەگيان خۆشە دەوئىت دەستى

پارسالو لەم ھەلەدا بۆ سالىادی بریار
نووكى خامەم سۆزىكى بۆ بریار چرى،
كەمىك لە خزمەت بابەتەكانیدا وەستامو لە
ژىر سىبەرى تەرزى سەرباسەكان ھەناسەيەكەم
ھەلەمى... وەل ئەمسال ئەوانە ھەموو بۆ
قەلەمە جوانو ناسكەكانى خۆنەرانى بریار
بەجى دىلەو تەنھا باسى لایەنىكى گرنكى بریار
دەكەم، ئەویش ئەو فرمىسكە گەرمەنەيە كە
دلە سۆزدارەكانى جۆشادو لەگەل ئەو بابەتە
دەزىم گەوھەرەكان لە چاوە ھەلەدەوئىتىو
دەریایەك لە مېھربانى بۆ پىرەكان فەراھەم
دینىو ھام غەمىيەك لەگەل ھەزارو بىنەواو
ھەتيوكان دروست دەكات...

لە راستیدا بریار لەگەل ئەو ھەدا
بەھەرمەندىت دەكات لە بوارە ماددىيەكانداو
دەمى فەرت دەكات دامەزراو دەكەت چۆن
پیش دەخەبىتو ساتى باسى كۆبوونەو ھە
كەمى چۆن سامان جەم دەكەیتو
سەرەتايەك بۆ زانستى رىكخستى لە زەیندا
دەنەخشینىو ژيان لەگەل ھاوسەرت چۆن
دەگوزەرىنىو چۆن دەخۆننىيەو ھە... لە
زۆر بواری تر بەھەرەكانى مرقابەتى
و ھەگەر دەخا... لایەنى شۆردنى دلەكانى
بە گریانى ھامسۆزى غافل نەكردو ھە لە
نێو ئەو جەنگەلستانى ماددى گەرايەدا
بابەت گەللىكى نووسىو ھە ھاوئل بارانى
چاوەكان بوون، بۆیە لەم بابەتەدا روو
دەكەمە بریارو دەلیم: بریار تۆ لەگەل
پىرەكان ئىمەت كرده ھاوئىو لە كەنارى
دەریاو دەریایەك فرمىسكت كرده
قوربانى ئەو پىرەدایكە بە سالاجو ھە لە
چاوەروانى كۆرەكەیدا گىانى سەپارد.

ئە تۆ ئەبوى بەدەم سىرینى ئەشكەو ھە
گوت: بزانن جوانتر لە ژيان دایكەو نازارى
ویزدانت خروشانندو بۆ كەمتەرەمىمان
لە خزمەت باوكەكاندا قەبرىك لە بەردەم

بۇ ئازىزان و خۇشەويستانە ستافى گۇڧارى بېرىار

سلاوى ئەمەلىو رېزو وەفا

لە دونىاي پېر جەنجالىدا دەگەرام
تا گۇڧارىك بېيىنمەو لەم كوردستانەدا
كە رازاودو قەشەنگو بە نرخ بېت
لە پرووى نەخشەو ناوەرۇكەو، پاش
تېپەپېوونى جەندەھا رۇزو مانگ لە
ناكاو بە دەستم كەوت، بېنىم ناوى
بېرىارە ھەر لە سەردتاو ھەستم
كرد بېرىار بۇ من نامۇ نىيە، دەستم
كرد بە خویندەووى لە بەرگەو بۇ
بەرگ، پاشان لە پېشانگاي نېودەولەتى
چوارەمى پەرتووك لە ھەولېر سالى
۲۰۰۸، چاوم كەوت بە كاك محمد ھاشەم،
ھەستم كرد لەگەل ئەوېش نامۇنېم
ئەوئەندەى تر بېرىارم خۇشويست.

ئىستا بېرىار بۇ من بۇتە ئەندامى
پېنجەمى خېزانە ئاسوودەكەمان،
ھەموو مانگىك چاودېرى دەرگەوتنى
تريفەى زىوېنى مانگە شەوى بېرىار
دەكەين، ھەموو ئەندامانى خېزانەكەم
بېرىارىان خۇش دەوېتو گەر مانگىك
درەنگ بە دەستمان بگات ئەوا ھەموو
دلگران دەبېن، وەك چۇن ئەندامىكى
خېزانەكەمان بزر بوو بېت.

بېورن كە خامەى نووسىنى من
كولەو بى بېرشتە، بەلام ھەر ھەزم
كرد بەم جەند وشمەپە دەستخۇشى
ئەم كارە مەزەنتان لى بکەم وھىواى
سەرگەوتنى بەردەوامتان بۇ دەخوام
ھەر شادو سەرفرازېن.

دەسۇزتان: دەجەلال ەلى جلال

مامۇستا لە

زانكۆى ھەولېرى پزىشكى

پەى دووھە سال يادو گۇڧارو بېرىارى

سەنگىن و رەنگىن ھەردوېشا پېو
گرەوى ساحەى دلت بەردەو
كەم يانە بى تۇن ئى كوردستانە
جە راسۇ ناماى وە راس لوانى
كاسەو ئومېدى سا لىواو لىوا
لازمەن گرگەس تۇ كەرۇ وھىار
چەنى مەعريفەو پاك و پۇزگارى
راگەى تەعلېم و پەروەردەى زەرور
دەولەمەن بەخشاش قەرزو قەرزارا
دەولەمەن زىوا جە سايەى بېرىار
تەوئەى بۇ مەپۇ بە ناوى
وھەسەسەكەم خاتەرت جەمەن

بېرىار مەگەزىن نىات ھاوشىو
بەوادىو كەم راي وېت كەردەو
دل بە دل وەستى يانە بە يانە
خەرمەن و رەنج و دەرورن پاكەنى
دلى بى ھىوات پەى كەردەن ھىوا
بېرىار بى بېرىار، بى خاومەن بېرىار
كارنامە پەى كارە كارمەند پەى كارى
پلان رېژ كەردەن نەزىك تا وەدور
ئىرادەتو ستۇ دلەو ھەزارا
ھەزارو نەدار بى دەسو قەرزار
ئەو دل ئىقبالشەن تۇ وەلاش يايى با
موبارەكت بۇ سال يادى تەمەن

نازاد مەئىدىن مەمەد / خورمان

بەناوى خواى بەخشندەو مېھرەبان

بەرىزان / سەرچەم ستافى گۇڧارى بېرىار، سەلامى خواى پەروەردگار لە ھەمووتان،
دەخوام ھەمىشە شادو كامەران بىن.

لەم زەمانى پېشكەوتن و گەشەكردنى تەكئەلۇزىا نوئىيەدا، پېئويستە عەقلىو
رۇشەنبېرى جەماوەر گەشە بگاتو جەقەستو نەبېت، ئەوېش بە لە نامېزگرتن و
خویندەو جېبەجېكردنى ناوەرۇكى بېرىار دەبېت، بەلام كام بېرىار؟! بېرىار زۇرن
بى شومارن ناوەرۇك وەك زەھرى مارن، بېرىارە بېرىقەدارەكان نالېم كە لە دەرورن و
وېزەندىكى مردوودەو دەردەچن. بۇيە ھېچ كارىگەرىيەكەيان لەسەر كۆمەلگە نابېت و
گۇرپانكارىيى دروست ناكەن لەم دنيا جەنجال و كەس لە كەسەدا پېئويستى جەماوەر
بۇ بېرىار وەك پېئويستى ئاو وايە بۇ ماسى.

ئومىدەوارم كانىاويك بېت بۇ تىنوانى رېگەى نازادىو بەختەوهرىو پېشكەوتنى
شارستانى.

بىزى ئەو كەسانەو ئەو عەقلاىەى بېرىارى دەرچوونى گۇڧارى بېرىارىان دا،
بەھىزو سېى بىن ئەو دەستو پەنجانەى واژۇيان لەسەر كرد.

بېرىار

كارو كارگېرى و تويشوو خستە
تا لەزىاندا نەكا ناخو ئۇف
بۇ خۇر دەرورانى وەك گولەبەپۇزە
رېگەى رزگارى گشت گەلو ھۆز بى

بەپېوەبەردن ھەم رېكخستە
گەشەپېدانە بە عەقلى مروف
بەروەردەكارى نەووى دوا پۇزە
دووھە سالىادى بېرىار پېرۇز بى

سالام ئەحمەد مستەفا

بەختەۋەرى لە ناختدايە!

ئالەم رېتەرد ھارس

برېتېيە لە سەرگەۋتتۇ بەختەۋەرى.
ئەگەر ھاتتۇ ئەو كىلگەيە ناخمان
بېيەش بېت لە ئاۋدانو پېر دېكودال بېتو
گىيە زىيانەخش زال بېت تايىدا، ئەو
بىگومان بەرھەمىكى بېكەنگە چىگ
دەكەۋى، ئەمەش خۇي لە خۇيدا شىكىستى
كارەكان دەگەيەنەت.

ئەگەر بە جۇرىكى تىر نامازەي پى
بەدىنە زىياتىر روۋنى بەكەينەۋە، دېك
دالو گىيە زىيانەخشەكانى ناو كىلگەكە
برېتى بېت لە بېرۈكەي نەرىنى
رەشېنىنى بىي ھىۋايى، ئەو ھەرگىز
ئاتانرېت ھەستىن بە دوۋرىنەۋە بە
دەست ھىنانى ناسوودەيى بەختەۋەرى،
چۈنكە ئەم رېگايە زۆر كاريگەرى نەرىنى
دەمىت لەسەر بېرگەندەۋە شىۋازى ژيان،
بەلام ئەگەر تۈنەيمان ھەلسىن بە لابرەنى
ھەموو ئەو دېكودالانەۋە لە بەرامبەردا
سەرھالى جاندىنى نەمامى نوئ بىن،
(بېرۈكەي نەرىنى گەشېنىنى ھىۋا) لە
جىيە ئەۋاندا، بىگومان ئەو كىلگەيە
كە لە ناخماندايە دەبىتە سەرچامەك
بۇ ھەلقولان بەرھەمى ناسوودەيى
بەختەۋەرى.

كەۋاتە ھىچ پىۋىست ناكات وئىل بىن
بە دۋى بەختەۋەرىدا لە شۈپنە دوۋرەكان،
بە بىيانوۋى ئەۋە شۈپنەكەي خۇمان ھىچ
ھۆكارىكى تىدا بە دى ناكىرۋى ناتۋانى نارام
بىگىر لەسەر ناپەھەتتەيەكانى، ئەۋە كە
پىۋىست بە گۇران دەكات خۇدى خۇمانو
بېرگەندەۋەكانمانە، ئەۋەك ئەو شۈپنەي
كە لىي دەزىن!

كەۋايە ئىتەر دوۋر مەپۇ لە ناخى
خۇتدا بۇي بگەرى...

كېرى كارى لەسەر دەكردو زۆر بە
خۇشھالىۋ جالاكىيەۋە لەسەر كارەكەي
بەردەۋام بوو، ھەلدەسا بە بىزاركەندو
لېكەندەۋە گىزۇگىيە زىيانەخشو دېك
دالەكانى ناو كىلگەكە جاندىنى نەمامى
نوئو ئاۋدانىۋ پەرومەدەگەندىيان بە
باشترىن شىۋە، لەۋ ماۋەيەدا كىلگەكەي
بوۋە باشترىن پېر بەرھەمىتىن كىلگەي
ئەۋ ناۋچەيە لە روۋى باشىۋ جۇرى
بەرھەمەۋە!

رۇژىك كارى لە كىلگەكەيەدا دەكرد
شىتىكى بىنى دەبىرىسكايەۋە، كاتى
ھەلېگەرتو لىي روۋانى بۇي دەركەۋەت
پارچەيەك ئەلماسى بېچوۋە! زۆر خۇشھال
بوو بە پەروشەۋە دەستى كەرد بە زىياتىر
گەرانو پىشكىن بە دۋى ئەلماسدا، تۋانى
پارچەيەكى تىرىش بىدۇزىتەۋە، تا گەشەتە
ئەۋە پارچەيە سىيەۋ جۋارەمىشى
دۇزىيەۋە.

ئەۋە تۋوشى سەرسۈرمانى كەرد ئەۋە
بوو، بۇي دەركەۋەت كە لەزىر كىلگەكەدا
كانىكى ئەلماس ھەيە!!

لەم چىرۈكەۋە ئەۋەمان بۇ روۋون
دەبىتەۋە كە بەختەۋەرى زۆر نىزىكە
لەيمانەۋە، پىۋىست بەۋە ناكات لە شۈپنى
دوۋر بەدۋايدا بگەرىن، چۈنكە لە ناخى
خۇماندايە!!

لە ناخو ئاۋمۇرۈكى ھەرىيەكىكەماندا
كىلگەيەك ھەيە بۇ چىنەۋە بەرھەمى
ئاسوودەيى بەختەۋەرى، پىۋىستە گىرنگى
پى بەدىنە بىزارى گىزۇگىيەۋ نەمامى
زىيانەخشو دېكەكانى بېكەينو ئاۋدېرى
بىكرېت تا بىتۋانين لە كاتى گەران بەدۋايدا
بەرھەمىكى باشو بە كەلك بچىنەۋە، كە

ئايا ھىچ دەربارەي چىرۈكى كىلگەي
ئەلماسەكە بىستۋە؟

روۋادەكانى ئەم چىرۈكە باس لە
جوتيارىكى خاۋون تۋانۋو چۈستۈچالەك
دەكات، كە چەندىن سال لە كىلگەكەيەدا
زۆر بەگەرەمگۈرىيەۋە كارى تىدا دەكرد،
تا ئەۋ كاتەي بە سالاجو، رۇژىك بىستى
جوتيارەكان بۇ گەران بە دۋى ئەلماسو
دۇزىنەۋە بۇ شۈپنى دوۋرو دىيارىكراۋ
گەشت دەكەن، ھەر كەسەك دەستى بىخت
دەبىتە كەسەكى دەۋلەمەندو بەختەۋەرى
بالى بە سەردا دەكىشىتۈ گۈزەرانى بە
شىۋەيەكى باش دەگۇرېتۈ بۇ دۋاجار
مالاۋايى لە ھەزارى دەكات، ئەمە بوۋە
ھۇي ئەۋە بېرۈكەي گەشت كەردو
گەران بەدۋى ئەلماسدا بۇ درۈست بېت،
ھەربۇيە بېرارى دا كىلگەكەي كە چەندىن
سالو بەۋەپەرى چالاكىۋ دىلۋىزىيەۋە
كارى تىاكرەۋە بىرۈشەيت، چۈنكە بە
بۇچۈۋىنى ئەۋ ئىدى بەختەۋەرى لەۋىدا
بەدى ناكاتو بۇ گەران بەدۋايدا پىۋىستە
بىر لە دەستكەۋەتنى ئەلماس بىكاتەۋە، تا
بېتە كەسەكى دەۋلەمەندو بىكاتە ئەۋ
بەختەۋەرىيە كە بە دوۋىدا وئە.

كاكى جوتيار كىلگەكەي فرۇشتو گەشتى
گەرانى دەست پىكر، بۇماۋە سىزە سال
سەرھال بوو بە دۇزىنەۋە ئەلماس، بەلام
نەيتۋانى ھىچ ئەلماسىك بىدۇزىتەۋە ھەموو
ھەۋلەكانى لەۋ ماۋە زۆردا شىكىستان ھىنا،
تا گەشەتە رادەي بېيەيى، چۈنكە نەيتۋانى
خەۋنەكەي بېيىتەدە... دەستەۋسان بوو،
ھىچى پىنەكرا، جگە لە بىي ھىۋايى و نا
نومىدى شىكىكى دى ھاورىي نەبۋو لە ژياندا!
ئەۋ جوتيارەش كە كىلگەكەي ئەۋى

پاشا ییل

www.jojo.com / نئے نئے

خوشی و شادی
نالوز مه‌که‌ن!

سەرچاوه "مجله موفقیت ژماره ۱۷۷-۱۰۹۱۰۰۰

له گوتایدا یه کیکیان وتی: من
دمتوانم پاشا چارمه ره بکه، ده بی
که سیکی خوشبهخت بدۆزنه وه، جله کانی
لی بیهن و بیکه نه بهری پاشا، بهم
شیومه پاشا چارمه ره ده بیت. پاشا
دارودمسته که ی نارد بو دۆزینه وه
کابرایه کی خوشبهخت، ئه وانیش ته وای
ولایت گهران، به لام نه یان توانی که سیکی
خوشبهختو گامه ران بدۆزنه وه، ته نانه ت
که سیکی شیان نه دۆزییه وه که به ته وای
دلخۆشو سه ره که وتوو بیت. ئه وه ی که
ده و له مه نه د بوو، هاوسه ره ی لک و ژیانکی
ناخۆشی هه بوو. ئه وه ی که من دالی هه بوو،
من داله کانی ی لک و ته با نه بوون، به کورتی

چۈن يىسپۇرپىت لە زانكۇدا دىيارى دەكەيت؟

ۋا بەھمەن لەئىف فەتھوللا

بەھرەكانت، ئايدۇلۇزىيات، ھەروەھا
تايپەتمەندىيە كەسايەتپەكانت.

بېگومان ئەم كارە ھەندىك كات لە
تۆ دەبات، باشتر واپە بە راستگۇيىو
سەرپەستىيەكى تەواوودە سەرجم ئەو
شتانە بنووسىت كە دەربارەى خۇت
دەيزانىت.

گرنگەكان: ئارموزووكانت (ھىوايەت)؟
ئارموزووى چ كارىك دەكەيت؟ ئارموزووى چ
وانەو بابەتتىك دەكەيت؟ چ جۆرە كىتپىك
دەخوئىنپتەوودە؟ ئەو گۇشارو بلاوكرائە
كامانەن دىمانخوئىنپتەوودە ھەولنى
دەستكەوتنى دەدەيت؟

بەھرەكان: لەوانەيە ھەندىك كار
ھەيت بەشئومىيەكى سروشتى (خواركد)
تواناى جىبەجىكرىنىت باش بىت، بۇ
نەوونە پىدەجىت لە بىركارى، وئەكپشان،
نووسىن يان شىعرو ھۇنراودە بەھرەپەكت
ھەيتتو توانادار بىت.

كەواتە بابزانىن ئەو كارانە جىن كە
ھەست دەكەيت بۇ تۆ ناسانو جىزبەخشە لە
كاتىكدا كەسانى تر بە ئالۇزو قورسى دەزانن؟
با خالە بەھىزو لاوازەكانت دەستىشان
بەكەين، لەوانەيە زانىيارىيەكى باشت
ھەيتت دەربارەى بەرنامەكانى كۇمپىوتەر،
يان تواناى بەستىنى باسكىلىكت ھەيتت بە
يەكجار سەير كىردنى كەتەلۇكەكەى.

ئايدۇلۇزىيا: بىركىردنەووت دەربارەى
ژيان چۈنە؟ چ شتىك لە ژياندا بۇ لاى خۇى
كىشت دەكات؟ ئايا تۆ دۇى تايەفەگەرىو
رەگەزپەرسىتت؟ داكۇكىكارى مافەكانى

* ئايا ئارموزووى شىكارى پرسىيارە
بىركارىيەكان دەكەم؟

* يان ئارموزووى بنىاتنانو دامەزراندن
دەكەم؟

* ئايا كۇمپىوتەرەو پىرۇگرامسازى
جىژم پىن دىمەخشن؟

ئايا ئارموزووى نواندنو شانۇگەرى
دەكەم؟

زۆر گرنگە ئەو كارانە دىيارى بىكەيت
كە جىژم پىن دىمەخشنو جىياى بىكەيتەوودە
لەو كارانەى بىزارت دەكەن.

لەوانەيە بىزە بىتە سەر لىوانت كاتىك
بىر لە راپەراندىنى كارىك دەكەيتەوودە،
بەشئومىيەكى پىشەومرى يان دەموجاوت
گرژ دەبىتو دەلتىت ھەرگىز ناتوانم ئەو
كارە بىكەم.

پرسىيارىكى بەجى، چۈن دەتوانم
بزانم ئارموزووى جى دەكەم لە جىدا
سەرگەوتو دەم؟

زۆر باشە، چەند ھەنگاوىكى سادەو
ساكار ھەيە يارمەتيدەرت دەبىت تا زياتر
خۇت بناسىت.

ئەمەستەيەك (تركىز) بىكە:

ھەنگاوى يەكەم: ئەمەستەيەك
بىكە لىستىك بنووسە لە بەھرەكانت،
تايپەتمەندىيەكانتو ئەو كارانەى گرنگيان
پىندەدەيت،

فەلەمو كاغەزىك ھەلگەرو لە ژوورىكى
ھىمندا دابىنىشە، لە سەرەوودى پەرەكەدا
ناوى خۇت بنووسە، پاشان لىستىك
بنووسە لەو كارانەى گرنگيان پىندەدەيت،

ھەرگىز لە مندالىدا بىرت نەكردۇتەوودە
بىتە پىشكىكى ناودار، مامۇستا يان
ئەسەرپىكى پۇلىس؟

بەلام ئىستا كە گەورە بوويتو ژيانى
مندالىت بەجىپىشت، ئايا ناتەوئىت بىتە
يارىزانىكى بە ناوبانگ، زانايەكى شوئەوار،
يان ژمىرىيارىكى لىھاتوو؟

يان مامۇيەكى زۆرە بىرت لەم بابەتە
نەكردۇتەوودە؟

ھاورىكەم، ئەگەر ئىستا لە نانو ساتى
كۇتايى ھىنانى نامادىيىدايتو ھەنگاو
بەرەو زانكۇ دەنپىت، پىوئىستە لە ئىستاوودە
بىر لەو كۇلىزە بىكەيتەوودە دىيارى بىكەيت
كە ئارموزووى دەكەيت، تا ھەولنى بۇ
بەدەيت.

ئەم بابەتە يارمەتيدەرت دەبىت بۇ
دىيارىكرىنى خالە بەھىزەكانت تا بتوانىت
بوارى پسپۇرپىت لە زانكۇدا دىيارى بىكەيت.

بادەست بەكاربىن:

پلاندانان بۇ زانكۇ بەشكىكى گرنگە
لە پلاندانان بۇ ناپىندەت، پىوئىستە ئەو
بەشە دىيارى بىكەيت كە دەتەوئىت پسپۇرى
تىا وەرپىگىت تاوودە لە داھاتوودە بە
شىومىيەكى زانستىو پىشەومرىيەنە خىزمەت
بە خۇتو گەلو نىشتىمانەكەت بىكەيت.

سەرەمقا ھەندىك پرسىيار ئاراستەى
ناخى خۇت بىكە:

* ئايا ئارموزووى كارىكرىن لەگەل
مندالاندا دەكەم؟

* ئايا ئارموزووى نووسىنى جىرۇك
دەكەم؟

بەكەن كەوا ھەست دەكەن زىاتىر لەگەل
تۇدا دەگونجىت.

گەرەن بە دواى پىشەپەكدا:

ھەنگاوى سىيەم: ھەول بەدە زۆرتىرىن
زانىياري دەربارەى ئەو كارو پىشەپە
كۆيكەيتەمە كە ئارمەزووى دەكەيت.

دواى ئەو دەى لىستەكەت ئامادەبوو،
سەردانى ئەو ھاورى، دراوسى، ھاورىياني
دايكو باوكت يان ھەركەسىكى تر بەكە، كە
لەو بواردا كار دەكەن رۆژىكى كاريان
لەگەلدا بەسەر بەرە. تا ئاشنا بىتو
بزانىت ئەو پىشانە لە مەيدانەكانى ژياندا
چۆن پىادە دەكرىن.

پرسىياريان لى بەكە دەربارەى
خوئىندەكەيان، دەربارەى ئەو كارانەى
كردوويانە تاوەكو بىتوانن شاپستەى
راپەراندنى ئەو پىشەپە بن.

پرسىياريان لى بەكە دەربارەى گرانترىن
ئەرك كە لەو پىشەپەدا تووشيان دەبىت،
يان چىژ بەخستىرىن بواری پىشەكەيان،
ھەولیدە زۆرتىرىن زانىياري وردەگارى
دەربارەى ئەو پىشەپە كۆيكەرمەو.

ھاورىكەم، بزانە پەيرەوكرندو
جىيەجىكرندى ئەم ھەنگاوە سادەو ساكارانە
يارمەتيدەرت دەبىت تابىتوانىت بەشەپەكە
بەرچاوپروونو زۆر زانستىيانەو تەندروست
ئەو بەشە ھەلپىزىت كە دەتەوئىت لە
زانكۇدا پىسپۇرى تياوەرگىرىتو پاشانىش
لە مەيدانەكانى ژىنتىدا خزمەتى خۆتو
دەورووبەرەكەتى پى بەكەيت.

سەرچاوە: www.sanabes.com

ئاسوودەت بىكات. گرىمان تۆ ئارمەزووى
وانەوتنەمە يان گەرەن شوئىنەوارناسى
دەكەيت، ھەموو ئەمانە بنووسە.

لە ستوونى دووئەمدا ناوى ئەو كارو
پىشانە بنووسە كە ھەست دەكەيت
لەگەل تۇدا دەگونجىت، بە گەرەنەو بە
ئەو لىستەى كە بەكەمجار بە تەركىزەو
نووسىت، گرىمان لە لىستەكەتدا ئەمانە
بەدى دەكران:

گرنگەكان: كىتپو گۆفار.

بەھەركەكان: نووسىن و لىكۆلەينەو.

نايدۆلۆژيا: رىژگرتن لە فېركارو
فېركردن.

كەسايەتى: ھەست بە بەزەپەكە تايبەت
دەكەيت بەرامبەر مەندالە ئاكامەكانو زاناو
فېركارانت خوش دەوئىت.

ئەگەر ئەم خالانە بەدى دەكران
دەتوانىت لە ستوونى دووئەمدا بنووسىت:
مامۇستاي خاوەن پىداووستىيە
تايبەتپەكەيان يان مامۇستاي سەرمەتايى،
بەرىتەمبەرى كىتپخانە. بىگومان تووشى
سەرسورمان دەبىت كاتىك دەبىنىت
ئەو كارانەى لە ھەردوو ستوونەكەدا
نووسىوتە تارادەپەكى زۆر لەپەك نىزىكن.
بىگومان ئەمە يارمەتيدەرت دەبىت
بۆ دەستنىشانكرندى كۆلپىزىك پاشان
پىسپۇرىيەك سەرنەجام پىشەپەك لەگەل
توانا ئارمەزووتدا بگونجىت.

دەتوانىت داوا لە دايكو باوكو كەسە
نرىكەكانت بەكەيت تا ھەلسەنگاندنت بۆ
بەكەنو پىشەپەكەيان ئەو كۆلپىزو بەشەت بۆ

مروفتى؟ پابەندىت بە دىنەو ئارمەزووى
چالاكىيە ناپىنىيەكان دەكەيت؟ يان تۆ
كەسكىت گرنكى بە سەروەتو سامان
دەدەپتو پارە ئامانچىكى گەورەى ژيانتە؟
كەسايەتى: كەسايەتت دىياري بەكە،
ئايا تۆ كەسكى ھىمىنىتو ئارمەزوو دەكەيت
لە كوچىكدا بە تەنھا كار بەكەيت؟ ئايا
بىزارىت لە پابەندى ئارمەزوو دەكەيت
زۆرەى كاتەكانت سەربەست بىت؟ ئايا
چىژ لە گەتوگۆكرند لەگەل خەلكىدا
دەبىنىت يان كەسكى گۆشەگىرىو ھەز
بە تەنھايى دەكەيت؟

ئايا ئارمەزووى زانىنى وردەكارىيەكان
دەكەيتو ناتوانىت لە پرسىياريان كردن
بوووستىت؟ كەسكى بە بەزەپەيت
بەرامبەر ئازەل مەندالە ئاكامەكان؟ بىر
بەكەرمە بزانە ھاورىكانت بە چ شىوازىك
باست دەكەن؟ ئايا كەسكى ئارامگرىت،
مىھەربانىت، خاوەن پەيوەندىيەكى
كۆمەلەپەتى باشىت؟

بالبستەكەت گشتگىرو راستگۆ بىت بە
پىي توانا.

لىكەندەو:

ھەنگاوى دووئەم: لىستەكەت شىكار
بەكە:

ئىستا لىستەكەت ئامادەپە، بە وردىو
ھىواشى بىخوئەنەرمەو، لەسەر لاپەپەكە
نوى دوو ستوون بكىشە، لە ستونىكاندا
ناوى ئەو كاروپىشانە بنووسە كە ئارمەزووى
دەكەيتو چىژ لە راپەراندنى دەبىنىت،
كارىك كە دەگونجىت تا كۆتايى ژيانت

وانەپەل بۆ ژيان

ئەگەر خەلكى واز لە

بەخۇداھەلەدان و زەمكرندى يەكتر بەيىن،

زۆرىنەى زۆرى خەلك تووشى بى زمانى دەبن.

چۈن بىردەكەينەۋە؟

جۈننەيەتى بىرگىرەنەۋە پەيۋەندى بە ديارىكرىنى ئاراستەى ژيانمانەۋە ھەيە، ئاراستەى ژيانىش ئامانجى بەرھەممان بۇديارى دەكات.

فەيلەسوفىكى يۇنانى دەلئيت: (بىم بلى چۈن بىردەكەيتەۋە، ھەتا پىت بلىم دووچارى چ نەخۇشىيەك بوويت)، ھىزى شاراۋى ناخ تواناي ديارىكرىنى چاكەو خراپەو جياكرىنەۋەى لە يەكتر نىيەو نازانئيت كە چى بە سودى مرۇفەو چ زيانو زەرەر لە مرۇف دەدات، بەلكو ئەم زانين و جياكرىنەۋەىمىە كارى ھىزى ئاشىكراو بە ئاگاى مرۇفە. ھىزى شاراۋە ئەو برىارو ئاگادارىيانەى كە لە لايمەن ھىزى بە ئاگاۋ خۇۋىستەۋە پىندەدرىت چاۋ لە ناستيان دادەخاتو بە ھەموو تواناياۋە دەست بە ئەنجام دانيان دەكات.

ئەدمۇندنىسپىنەر دەلئيت: ئەۋە مىشكى ئىمەيە كە دەۋلەمەندىمان دەكات يان ھەزارمان دەكات، دلخۇش يان دلئەنگمان دەكاتو بەدبەختمان دەكات.

ھەموو ئەو شتانەى لە دەۋرۋەرى خۇتدا دىمان بىنيت واگومان مەبە كە خۇبەخۇ لە خۇرادروست بوون، ھەموويان لە ئەنجامى رامان و بىرگىرەنەۋەى خۇتن، پىشەۋا ەلى خوا لىلى رازى بىت دەفەرۋىت: (جىھانى ھەر كەسنىك بە ئەندازەى بىرگىرەنەۋەو رامانىيەتى).

بىرۋرمانەكانت ئەركى قورسو گران نىن بەسەرتەۋە، بەلكو خۇتى كە برىارو بارودۇخەكانى دەۋرۋەرى خۇت ئاكامو ئەنجامى ھەمان برىاروپلاندانانى بە ئاگابانەى خۇتە كە ھەلتىزاردوون. ژيان وەكو ئاۋىنەيەكە، بىرۋرمانەكانت بۇ لاى خۇت دەگەرپىنئىتەۋە، بە وتەى مەۋلەۋى ئىرانى: جىھان شاخەو كارى ئىمە ھاتو ھاۋارە.

بەرەو ئىمە دىتەۋە دەنگۈۋەرا ھەر بەو ھاۋارە.

زۇربەى خەللى نازموزومەندى خۇشگوزمىرانى كەيىضو پشوو درىژىن، بەلام لاىەك بە لاى باشكرىنى بىرۋىچوونو رامانەكانىان ئاكەنەۋە، دكتور ئىبراھىم ھەقى دەلئيت: تۇ ئەمىرۇ لىرەدايت بە ھۇى بىرگىرەنەۋەكانى دۋىنئىتەۋە، بەھۇى برىارەكانى ئەمىرۇشەۋە سەيىن دىخۇلقىنى.

زانستەكانم لەۋانەۋە وەرگرتوۋە، ئەمىش ئەمانەن: جىم دەۋىت؟ بۇچى دەمەۋىت؟ كەى بە دەست دىت؟ چۈن بەدەست دىت؟ لە كۈى بەدەستى بېنىم؟ كى ھاۋكارىم بىكات لە بەدەست ھىنانى ئەمە؟

لە ئەمىرۇۋە سەرنجى ھەزەكانت بەد بەرلەۋەى بگۇرپىن بۇ تەركىز. سەرنجى تەركىزەكانت بەد بەرلەۋەى بگۇرپىن بۇ ھەستىكرىن. سەرنجى ھەستىكرىنەكانت بەد بەرلەۋەى بگۇرپىن بۇ رەقتار.

سەرنجى رەقتارت بەد بەرلەۋەى بگۇرپىن بۇ ئاكام. سەرنجى ئاكامەكانت بەد بەرلەۋەى سەرنجامت ديارى بىكەن.

تۇ ئەو ئاۋىنەشەنە نىت كە بەخۇتت داۋە، ياخود ئەۋانى دى بە تۇيان داۋە. يابى ئۈمىدى يارپاراي ياخود شىكست نىت.

تۇ تەمەنت يا كىشت يا رۋالەت يا قەبارە يا رەنگت نىت. تۇ رابردوۋ نىت، ئىستا نىت، داھاتوۋوش نىت.

تۇ باشتىرىن بە دىھىترىۋى كە خۋاى گەۋرە بە دىھىناۋە.

سەرجاۋە: موعجىزەى مىشك/ بىرگىرەنەۋەى سلىۋ ئىجابى

ھەلتىزاردىن: كارزان سەلىم

چاكەۋايە باخۇمان بە دوور بگرىن لە بىرگىرەنەۋەى سلىۋ، چۈنكە وەك دەبىنن ئەو كەسەى بە ھەزىر گەلى سلىۋ بىردەكەيتەۋە كەسنىك دەبىننىتو پالېشتى لە راكەى دەكات لە ھەزەكانىدا پەيۋەندى ھاۋرپىيەتى لە نىۋانىندا دروست دەبىتو لەگەل ئەو كەسانەى بىرگىرەنەۋەى سلىۋان ھەيەو پالېشتى لە يەكتر دەكەن. پەندىك ھەيە دەلئيت: بەدبەختى بەدبەختى رادەكىشىتو بەدبەختەكانىش بەدبەختەكان رادەكىشىن، بە پىچەۋانەش راستە.

ئەگەر بىرگىرەنەۋەو رامانى باشو بە كەلك لە جىياتى خراپو بى سوودو ھەلب دابىنن ئەۋا لە ھەموو ھۇناغەكانى ژياندا سەركەۋتودەمىن، ئەگەر لە رۇخى دەريايەكدا بىن و تەنىيا بەرداخىكت پىبىت چەندە دەتوانىت ئاۋ لەۋ دەريايە دەريپىنئىت؟ ئايا دەريا دەبىتە كۆسپ لە بەردەم ھەلگۇزىنى ئاۋەكە؟ تەنھا كۆسپىك كە دىتە رىگەتو دەبىتە لەمپەر لە ھەلگۇزىنى ئاۋى زياتر بچوۋكىو سنوورى كەمى بەرداخەكەيە.

ماركۇس ئەدرىليوس دەلئيت: ژيانمان زادەى بىرگىرەنەۋەكانمانە ئىمە ئەگەر بەشۋىدەك بىرېكەينەۋەو ئەم پىرسىارانە لە خۇمان بىكەن دەبىنن بىرگىرەنەۋەيەكى ئىجابىمان دەبىت، وەكو رىدېركلىنچ دەلئيت: شەش خەزمەتكارى دلئوزم ھەيە كە ھەموو

يەكەدان ئەم جۆرە ھاورپىيە بە (ھەوا)
پىناسە كراو، لەبەرئەوۋى لە ھەموو
شۈپىنىكى ژيانى يەكتىدا ھەن بېئەوۋى
ھەستى پېئەكەن، ئەم جۆرە ھاورپىيە لە
جۆرە نېگەتېفەكانە، چۈنكە تەنھا ھۆگرى
يەكتىبۈۋى ھېچ سوۋدىك بە يەكتىر
ناگەيەنن، بەلكو كاتىكى زۆرى يەكتىر بە
ھەدەردەيەن.

۲- ژمەر: ئەم جۆرە ھاورپىيە كە لە
كىشەكانى خۇيدا دەتسورپىتەو، بەردەوام
كىشە ھەيە بۇت، كەسنىكى روخىنەرو
لاوازە تۈش بەرەم لاوازى دەبات، تەنھا
بۇ كاردەكانى خۇى بە كارت دەھىت، ئەم
جۆرە ھاورپىيە بە (ژمەر) پىناسەكراو
لە جۆرى ھاورپىيە نېگەتېفەكانەو تالىى
دووركەوتەو بەشە.

۳- ئاۋ: جۆرىكى تر لە ھاورپىيە بە
(ئاۋ) پىناسەكراو، ئەويش ئەم جۆرە
ھاورپىيە كە لەگەلتا دەگونجىت چۈن ئاۋ
لە ھەر جۆرە دەفرىكىدا بېت بە وىنەى ئەم
دەوستىت، ئەم جۆرە ھاورپىيەش لەگەل
ھەموو روۋداوۋە خۇش ناخۇش كىشەو...
بەم جۆرە مامەلت لەگەل دەكاتو
ھاۋكارىت دەكات، بە بىئەوۋى مامەلتى
بگۆرىت لەگەلتا، ئەم جۆرە ھاورپىيە لە
جۆرى ھاورپىيە پۈزەتېفەكانە، ئەگەر لەم
جۆرە ھاورپىيە نىيە، پىۋىستە ھەرچى
زۈو بە داۋىدا بگەرىت دەستى بىخەيت،
ئەگەر بىش خاۋمى ئەم جۆرە ھاورپىيەت
گرنگى بى بىدە لە دەستى مەدە.

۴- سىيەر: ئەم جۆرە ھاورپىيەش لە
جۆرى پۈزەتېفە بە سىيەر پىناسەكراو،
كەسنىكى ناۋازە روشت بەرەزە بە ھۆى
ھاورپىيەت كىرەنپەو تۈش گەورە دەبىت،
تۆ لە سىيەرپايت بە ھۆىە روژت ئى
دەگىرىت، لە خراپە دەپارپىزىت، فىرى
كردەوۋى جوان دەبىت... پىۋىستە لەم
جۆرە ھاورپىيەت زۆر بىت.

۵- دەرمان: ئەمەش جۆرىكى ترە
لە ھاورپىيە پۈزەتېفەكانە، بە دەرمان
پىناسەكراو، چۈنكە ھەمىشە چارەسەرى
كىشەو ھەلەكانت دەكات، ۋەك دەرمان واىە
بۇ گىرەتەكانت پىۋىستە ھەر بەككە لە
ئىمە ھەول بەدات لە سى جۆرە پۈزەتېفەكە
لە پىنج ھاورپىيە كەمىرى نەبى، ھەر
يەككە لە ئىمەش ھەول بەدىن لە ھاورپىيە
پۈزەتېفەكانە بىن بۇ ھاورپىيەكانە، بۆنەوۋى
چىتر بە ھۆى ھاورپىيە بى سودەوۋە كات بە
فىرپۇ نەدىن، نەكەوۋىنە ژىر كارىگەرى
روشتى خراپانەو، با ھەول بەدىن
ھاورپىيەكانە بىپالىۋىن ھاورپىيە بە سودەكانە
ھەلپىزىن بۇ ھاورپىيە ژيانەن.

لە رۆژى جىھانى ھاورپىدا

چە ھاورپىيەكە ھەلپىزىن؟

ئا: كۆلەن ھەمە ئەمىن

مرۇفېش بىرىتېيە لە خوگرتن بە ناكارى
دەوربەرىيەو، كەۋاتە گرنگە ھاورپىيەكانە
بناسىن بىان پالىۋىن ھاورپىيەت كەسانى
ناپاب ھەلپىزىن، پەيۋەندى ھاورپىيەتېش
ۋەك زۆرىك لە پەيۋەندىيەكانى تر
دوۋلايەنى ھەيە: باش، خراپ، دىربارى
ھاورپىيە تىراۋ: ھاورپىيەتېش ھاورپىيە باش
ۋەك ئەم كەسەيە كە بۆنۇرۋە ھەر بە
چۈن بۇ لاى بۆنۇش دەبىت، ھاورپىيەتېش
ھاورپىيە خراپىش ۋەك دوكانى ناسىنەر
وايە ھەر بە چۈن بۇ لاى پىرۋى ناگرو
بۇنى دوۋكەل دەگىرىت، تۆى خۈنەرىش
چەندىن نەۋىنەت لە لاىە لە ھەردوۋ
لايەنى پۈزەتېفە نېگەتېف، بۇ زىاتىر
سوۋد ۋەگرتن لە ھاورپىيە ھەلپىزىن
ھاورپىيە باشو دوۋرەكەوتەوۋە لە ھاورپىيە
خراپ باشتر واىە بىزانىن لاى زانايانى
بۈارى دەروناسى كۆمەلايەتې (علم النفس
الاجتماعي) ج پىۋەرىك ھەيە: پىسپۇرانى
ئەم بۈارە ھاورپىيەتېش بۇ پىنج جۆر
دەبەش كىرەوۋە: (ھەوا، ژەر، ئاۋ، سىيەر،
دەرمان)...

۱- ھەوا: ئەم ھاورپىيە كە بەردەوام
لەگەل يەكتىردان بۇ ھەموو شۈپىنىكى لە
ھەموو كاتىكىدا تەنەت لە كاتى گەپانەوۋەش
بۇ مالىەوۋە بەبى يەكتىر ھەلپىزىن، بە
پەيۋەندى تەلەفۋىنى بەردەوام لەگەل

مرۇف ۋەكو بوۋەنەۋەرىكى كۆمەلايەتى
ھەمىشە ھەز بە پەيۋەندى مامەلتى ھاورپىيە
پەگەزەكانى دەكات، بەشنىكى زۆرى كاتى
ھەر يەككە لە تەكەكان لەگەل كەسانىكى
دەروۋى خىزانەكاندا بەسەر دەبىت، تا
ئەم پادەيە گەر بىتو مرۇفېك گۆشەگىر
بىتو پەيۋەندى كۆمەلايەتې نەبىت، بە
كەسنىكى ناتەندىرەست دادەنرىت لە روۋى
دەروۋىيەو، پەيۋەندى ھاورپىيەتېش
يەككە لەم پەيۋەندىيە گرنگەنى كە
زۆرتىن كاردانەوۋە ھەيە لەسەر ناكارو
روشتى بەرامبەر، ۋەك رۆژەكانى (رۆژى
جىھانى مىندالان، ژان، پىران...) كە لە
لايەن نەمەوۋە يەگىرتەوۋەكانەوۋە بە رۆژى
جىھانى چىنە تاپەتەكانەوۋە ناسىنەر،
رۆژى (۵/۲۵) بە رۆژى جىھانى ھاورپىيە
دىبارىكراو، چىنى خۈيەتې ئەم رۆژە
دىبارىكراۋە كە تاپەتەن بە پەيۋەندىيە
كۆمەلايەتېيەكانەوۋە ھەلپىزىنەك بەكەين،
پەنگە بە ھۆى زۆرىك لەسەر قالىيەكانى
ژيانەوۋە لە بىرمان كىرەبىت كە ھاورپىيەتېش
بەرپىسارىيە ۋەركو مافى خۇى ھەيە،
ھەروەك چۈن مەرجى تاپەتېشى ھەيە،
ۋەك ئاشىكرايە زۆرجار بە وىستى خۇمان
بىت ياخود نا زۆرىك لە كاتەكانە
لەگەل كەسانىكى دەروۋى خىزانەكاندا
بەسەر دەبەيىن، يەككە لە سىفەتەكانى

ئۇيغۇر تەبىئەت بىلىمچىسى

چىرۋىكى ئەو مىشكى بۈيۈك بىلەن

كرد لەگەل ئامانجەكانو بەرھەمى كارەكان
كە بۇ سى قۇناغ دەستىشانی كرىبوو،
ئەویش دەسال، پاشان بىست سال، دواتر
تا سالى ۲۰۲۰.

دووم: بىرپاردا كە بۈيۈك زانستو
فېرگىردن تۈيۈنەنەو زانستى بىكەتە
پېشەنگى ھەموو بۈيۈك زانستى ترو گىرنگى
زۇر زىياترىان بى بىداتو زۇرتىن بۈدجەي
مالىزىي خستە بۈيۈك پېشەي زانستى
نەھىشتى نەخۈندەواری پەرۋەردەو
فېرۋەردى زمانى ئىنگىلىزى، ھەرۋەھا دەيان
ھەزار كەسى ۋەكو نىردەواری خۈندىن
رەۋانەي زانكو ھەرە باشو بە ناۋبانگەكانى
جېهان كىرد، ئەمانە پېشەنگى كارەكانى
مەھاتىر بوو، ئىتر گىرنگى بە سوپا نەدا،
چۈنكە ئەۋانە نە لەكاتى شەردا بوون،
نە ھەرەشەي دەرەكشيان لەسەر بوو، بە
جيا لەۋەي لەو كاتەدا سەرۋەكو پادشاۋ
كاربەدەستانى زۇرۈك لە ۋلاتان سەرۋەكالى
بە فېرۋەردى سەرۋەكو سامانى ۋلاتەكەيان
بوون، لە دروستكردنى كۆشكى تايبەت بە
خۇيان، سازدانى ئاھەنگى تايبەتو نىسراف
كردىكى زۇر لە ھەموو بۈيۈك زانستى كە ھىچ
سۈيۈكى بۇ پېشەگەوتنى ۋلات نەبوو.

سېيەم: سەرچەم بىرپارو ستراتىزو
ھەنگاۋەكانى زۇر شەفاۋانە خستە
بەردەم گەلو ئەۋانەي لى ئاگادار كىردەو،

پاسكىلىكى كرى، دۈي تەۋابوۋىنى قۇناغى
ئامادەي دەپتە كۆلىزى پېشەكى لە
(سەنغافورە)، ھەر لەۋى دەپتە سەرۋەك
يەكۈتتى قۇتابىنى مۇسلمانان لە ھەمان
زانكۇدا تا سالى ۱۹۵۲، پاشان دەپتە
پېشەكى حكومەتى بەرىتانى كە ئەو كاتە
ۋلاتەكەي لە ژېر دەستى ئەۋانە بوو،
لە سالى ۱۹۵۷ كاتىك مالىزىي سەرەخۈي
ۋەردەگىر، مەھاتىر عىادەيەكى تايبەتى
دەكەتەۋە بۇ نەشتەرگەرى، نىۋەي كاتەكەي
لە عىادەكەيدا تەرخان دەكات بە بىنىنى
نەخۈشە ھەزارەكان بەيى بەرامبەر،
سالى ۱۹۶۴ ھەلدەپىردىت بە ئەندامى
نەجمەنى نىشتەمانى، بەلام دۈي
پېنج سال ئەو پۇستە لە دەست دەكات،
ئىتر دەست دەكات بە دانانى كىتە بە
ناۋبانگەكەي بەناۋى (نايىندەي نابورى
مالىزىيا) لەسالى ۱۹۷۰ تەۋابو دەپتە.

سالى ۱۹۷۴ دەپتە (سېناتۇر) ۋلاتەكەي،
لە سالى ۱۹۷۵ دەرگىتە ۋەزىرى فېرگىردن،
دواتر بە جىگرى سەرۋەكو ۋەزىران لە سالى
۱۹۷۸، سالى ۱۹۸۱ دەپتە سەرۋەكو ۋەزىران
ھەر لەو كاتەۋە ھەنگاۋە گەۋەردەكانى بۇ
بەرۋەپىشېردى مالىزىيا نا.

نەم پېشەكە مالىزىيە جى كىرد؟

يەكەم: نەخشەي ۋلاتى مالىزىي
كىشاۋ كارە سەرەتايەكانى دەستىشان

ۋلاتىك ۋەبەرەكەي ھەر ھىندەي
بارىزگى (الۋادى الجىدىد) ۋلاتى مىسەر،
كە دەكاتە (۲۰) ھەزار كىلۋەتر چۈر
گۈشە، ژمارەي دانىشتۋانى تەنھا (۲۷)
مىليۇن ھاۋلاتىيە، تاۋەكو سالى ۱۹۸۱ لە ناۋ
دارستانەكاندا دىزىيانو كارىيان بىرىتى بوو
لە كشتۋاكالى دارو مۇزو ئەنەناس ۋاۋە
ماسى، داھاتى سالانەي يەك ھاۋلاتىيان
كەمتر لە ھەزار دۆلار بوو، ئەم ۋلاتە
دوۋچارى چەندىن گىرۋى گەۋەرە بېو،
لەۋانە مىللەتلى نايىنى كە ھەزەدە نايىنى
تېدا بوو!

ئەو بارۋدۇخە بەردەوام بوو تاۋەكو
خۋاي گەۋەرە كەشكىيان لە ناۋدا دەرەخات
بە ناۋى (mahadir bin mohamat)
(مەھاتىر مەھەد)، ھەرۋەك چۈن لە
تۆمارگەي ۋلاتى مالىزىيادا ناۋى ھاۋوۋە
(مەھاتىر مەھەد) لە بىنەمالەيەك
گەۋەرە بوو كە ھەشت بىرلە خۋى
گەۋەرتە ھەبۋوۋە باۋكى مامۇستاي
سەرەتايى بوو، كە موۋچەكەي ھىندە كەم
بوو نەيتۋانىۋە خەۋنى مەھاتىر بېيىتە
دى، كە خەۋنى بە كرىنى پاسكىلىكەۋە
دەپنىنى تا ھاۋچۈۋى قۇتابخانەي بى
بىكات، ھەر بۇيە مەھاتىر ناچار دەپتە
دەست بىكات بە فرۇشتىنى مۇز لەسەر
شەفاۋەكان، تاۋەكو خەۋنەكەي ھاۋە دى

پیشکش سے گھوماری پر بار

سہریازی ون

فریسس

دامه‌زاندنی گه‌وره‌ترین زانکۆی
ئێسلامی له ئاستی جیهاندا یه‌کیکی تر
بوو له پرۆژه‌کانی (مه‌هاتیر محهممه‌د)،
ئهم زانکۆیه‌ گهنجانی که‌نداوێش به‌ لێشاو

رینگام سه گهم
 همر لادانیک چو رینگه
 به لایه که... بو گهم
 همول نه دم... بریار نه دم
 بهردوام بم لم رویشته
 تا نه گهم به
 منزلگه راسته فینه که م
 چوون نه زانم
 رینگم راسته
 نیتربو شهرمه زار بیم؟
 نه شانم دوژنم زوره
 همر خهریک تانهو تهمرن
 به لام من خوام لی رازی بیت
 گوئی نادمی...
 هزار نهونده تهمرن بیت
 وهک سهر بازکی ون...
 خوّم نه بینم
 له سهنگرام
 حهز ناکهم ههموه کاتیکم
 همر نه فرمت بیت... تاریکی
 همول نه دم بو...
 هیندیی رووایی مومیکسی بیت
 دیاری دهستی نهوکه م بیت
 نه خستم ده میکه دانووه
 دوژمنان خه یالیان خانووه
 بهرگیر ناگه ریمه دواووه
 بهرگیر روحیسم دانووه

سۆزىڭ بۇ 2 سال تەمەنىڭ بىر يار

شاخول غوسمان خەسەين

ئەو ئاۋازانەت بۇ دانام ۰۰ ھەموو ئەو
وېئانەت بۆكىشام ۰۰ ھەموو ئەو سېبەرانەت
بۇ كىروومەتە شانۇ ۰۰

سلاۋت لىيىن بىر يار ۰۰ لە لايەك دەم
دوئىت بىە زمان ۰۰ لە لايەك دەم ھەژىنى
بە وېژدان ۰۰ لە لايەك رامام دەكەيت لە
ھىر ۰۰ لە لايەك خەمم دەخۇيت ۰۰ كە
بىچكۆلانە بووم ۰۰ لە لايەك خەمم دەخۇيت
لە نىو ئازارەكانى مى گەنج (كورانو كچان)
دەم كەيتە ھىوايەك لە نىو سەماي پىر
لە خىزمەتى نىشتەمان ۰۰ لە لايەك گەورەم
دەكەيت ۰۰ بە كۆمەلى ئادابو رەۋىشتى بى
وېئەو دەم خەيتە بازارو ھىور ھىور
نرخى شتەكانم پى دەللىت ۰۰ ھەموو
جارتىكىش خاترى دلى مىنىش دەگىرت ۰۰
لە لايەك دەمكەيتە فەرمانبەرىك ۰۰ ھەموو
سەرگىردەيەك گەورەم دەكەيتە ھەر
لەگەل زولالى دەم بەيانيىدا ۰۰ ھىور
ھىور ھەر لە بەياني باشى كارمەنداندا ۰۰
فەيرم دەكەيت تا دەگەمە ئەو بىر يارە
رىزى كورسى ئىستام ھاۋتەرىبە لەگەل
كارامەى كارى بىرئومبىردىنم ۰۰ لە لايەك
دەروونم بەتال دەكەيتەو ۰۰ لەگەل خۇمدا
ناشنام دەكەيتەو ۰۰ نام دىنى بە ھاۋرى
خۇتو ۰۰ پىرسىاردەكانى ۰۰ چۆن بىر يار بىدەم؟

فەيرى وشە بە وشەى ژيانى دەگىردم ۰۰ نە
شەقامەكان ھىندە پى لە زانىارى بوو
ھەركەس ھەنگاۋى مالى خۇى بزانى ۰۰

سلاۋت لىيىن بىر يار ۰۰
تۆ دەستت گىرتىن ۰۰ ۰۰ مىندالىك لە
بەكەم ھەنگاۋەو ۰۰ فەيرت كىردىن ۰۰ ۰۰ ۰۰
زمانىك لە نامۇيى نىو رىبۋارى كوردى
ناشنام كىردىن ۰۰

سلاۋت لىيىن بىر يار ۰۰ زۆرم خۇش
دەۋىت ۰۰ تەنھا رىگا نىشاندىرم نىت،
بەلگۈ پەيتا پەيتا ۰۰ پىت بە پىت ۰۰ وشە
بە وشە ۰۰ رىستە بە رىستە ۰۰ پەردە بە پەردە
ھاۋرى مىنىت ۰۰ تۆ لە نىو نوسراۋەكانى
نەمۇيى نىشتەماندا ھاۋشۋەى مانگىت ۰۰
ئەى چىراخانلى شەۋانى زەنگىم ۰۰ ئەى
پالەۋانى رىگاى راستم ۰۰

سلاۋت لىيىن بىر يار ۰۰ ھەر لە يەكەم
بەركى نوسراۋەكاندا ۰۰ ھەر لە رەنگى پىر لە
جۋانى پەردەكاندا ۰۰ ھەر لە يەكەم پەردە
نىو خواستەكاندا ۰۰ ھىور ھىور لە گەل
دەيت ۰۰ چەند ئارامىت لەگەل ۰۰ ھەموو ئەو
رەۋىشتە جۋانەت بۇ ھىناۋم ۰۰ ھەموو ئەو
بەيكەرەنەت بۇ دروست كىرووم ۰۰ ھەموو
ئەو چىرۋەكانەت بۇ خۇيىندومەتەو ۰۰
ھەموو ئەو سىروودانەت بۇ چىرووم ۰۰ ھەموو

خودايە ۰۰ بۇ ئەم شاكارە جۋانە ۰۰
بۇ ئەم سىمبۈلە پىر لە ئومىدە
زىاتىرو زىاتىر سەركەۋىت ۰۰ چۈنكە بە
تەنھا نىن ۰۰ خەمى ئىمەشيان پىيە ۰۰
ئەى بىر يارەكەم ئەى خاۋمى ھەموو
ھەست و سۆزم ۰۰ تاقانەى نىو نوسراۋەكان ۰۰
مالە پىر لە رەنگە جۋانەكان ۰۰

ئەى باخچە پىر لە گۈلو پەپۈلەى
نىو خەۋنەكان ۰۰ بۆنت ۰۰ ۰۰ سەنەۋبەرى
تەرى ھەمىشە سەۋزە ۰۰

سىروۋدى نىو ھەموو كۆلەنەكان ۰۰
پەلەكە زىپىنەى خەۋنەكان ۰۰ پىر لە ماناى
بەرزى ژيان ۰۰

سلاۋت لىيىن بىر يار ۰۰ ئەى تاكە پەراۋى
خەمى مىن ۰۰ ئەى تاكە نوسراۋى نىو زمانى
مىن ۰۰ ئەى تاكە مۇدە بەخشى لاۋى مىن ۰۰
ئەى جۋانتر لەۋەى دەتتىنم، جىزى عەقل
و سەۋزايى دل و خەندەى سەرنىۋو ۰۰ ۰۰
زەمى پىر لە خۋانى مەغرىفەى مىن ۰۰ ئەى
كەتەلۈكى سەركەۋتەكانى مىن!!

سلاۋت لىيىن بىر يار ۰۰ زۆر لە مۇزە
دەگەرامو سۆراغىم دەگىرد لە نىو ئەم
پەردە زەردو لاۋازانەى گۆرەپانى شەرەكەم ۰۰
نەپەرەيەك خەمى راستەقەيتە مىن
پىيۋو ۰۰ نە پىيۋىسنىك دەستى دەگىرتەو

تال بە تالى پرووناكايانە پىكەو رۇژىكى
پرشىنگداریان تۆمارکردووو بەردەموام لە
رۇژى تازەدان بۆمان... سلاوتان لىبىت...

ئىمە بە بۆنە ئۆدەو خۆشەويستمان
زۆربووو ھەر جەھەزى چەند ھاورى بە
دەستو ديارىيەكەى بېرىارەو خۆمان
ئاشنا دەكەينەو کە دەمان بىن پىش
ھەوالى خۆمان بېرسن! ھەوال لە ژمارەى
تازەى بېرىار دەپرسن؟...

بېرىار زۆر لەمە بە تەوانارە، بېورن ئىمە
لە بچووكى خۆمانەو ئەودە دەتوانىن
رېزو وىفاو خۆشەويستى دەربېرىن...
سوپاس بۆ تۆ خۇدايە کە لە نىشتمانەكەى
ئىمەدا ئەم شاكارە پې لە پەيمانو پې
لە نموونە بەرزەى تىدايە... سوپاس بۆ
تۆ خۇدايە کە ئىمەشى بەسەرکردەو...
کۆمەلئ کەسى بەھىزو بە تەوانا لە ئىو
ترۇپكى خەونەكانى خۇياندا جىيان
بۆ پى ئىمەش گەردەو، ئەوان مېزوو...
ئىمەش ھوتابى ئەو مېزوو... زانگۇيەك
پې لە مەرىفەو بەھاتان پىيەخىش...
خۇدايە ئەم نموونە جوانە زىاتەر دامەزراو
بە... خۇدايە زىاتەر سەرکەوتوو بۆرىان
بە، خۇدايە لەو زىاتریان پىيەخە
کە ھىوا خەزان، چۈنكە دەزانم ئىمەش
بەشىكىن لەسەرکەوتنى خەونيان...
خۇدايە نموونەيان زىاد بەكو ئىمەش بە
بە يەككە لەم نموونە چالو پېرۆزانە...

بېرىارکەم پېرۆرت بىت... بەلى
بە تەوانايىت، بەلى بەھىزىت... بەلى
پىرىت لە جوانىيەكانى واقىعى مەروۇف...
دەست خۇشىتان لىدەكەين... خۆشە
بە خۆشەحال دەزانم کە لە ئىو ھەموو
فۇرسايەكانى ئەمپۇى دنياىدا خۆپنەرىكى
تۆى بەرىز... تۆ جىياوازی ئىو پەرەكان
بىت بەدلىيەو... ھەروا دەبىت
بەرھەمەكەشت زۆر بە تەوانا دەبىت...
ئىمەش ھەرزارى ھەموو پىتو وشەو
رستەو ھەنگاو بە ھەنگاوى ماندووتانىن...
خۇدايە سوپاس بۆ تۆ... بېورن کە ئەمان
تەوانى ەك پىويست يان بە پىوانەى
وشەپەك لە ماندووى ئۆدە سوودمەندى
ئىمە لە بېرىار... ئاوتان بىن بېورن...
زۆر لە مانەش کە نوسراو بەھىزەترن،
چۈنكە دەشىت ھوتابى زېرەك بىت بەس
ھەرگىز نەبەو خاوەنى ھەموو ئەو
دەسۆزىيەى مامۇستە بىت. بۆيە پېرۆزىيەى
لە ھەمووستافى بېرىار دەكەم، لە ھەموو
خۆپنەرانى، چۈنكە ئىمە لە بېرىاردا
كۆپووينەتەو بۆ وەرچەرخانىكى ھەموو
لايەنەكانى ژيانو بەردەو سەرکەوتنىكى
زىاتەر بە وىستى خودا.

پىشانمان دەمدات... لە ئىو ھابۇلەكانماندا
سەرمان دەختات... چەند بەرىزە ئەو
ھاورىيەتپىيە... لە ئىو ھوربانييەكاندا
خەممان دەختات...

سلاوت لىبى بېرىار... پىنوسى ھەموو
نوسراوكانى ئەمپۇى بە ناو گۇفارى...
نازانم ناوېكى تر ھەبىت لە تۆ... يان
ھەموو ئەوانەى تر بچە دەردەوى گۇفارى
تۆ... تۆ گۇفارىكى گەشەى نورى دل و
عەقل و زمانىت... تۆ ھەمىشە ەكو بووكى
ئىو خەرمانى... وانەى نويمان پى دەلىي...
خۆپنەنەويەكى نويمان پى دەبەخىش...
ھەموو ژمارەك گولېكى جوانتر دەمدەىت
لە يەخەمان... سەرکەوتنەكانى ئەم پۆزانە
مېزووى تۆى پىيە بېرىار...

سلاوت لىبى بېرىار... تۆ لە دايكىكى
نوسراوى مېھرىبان دەجىت... ئىمەش
ەكو مىندالىك لەگەل دەستە نەرمەكانى
تۆى دايكدا ھەنگاو ھەنگاو دەپۆين...
ھەندىجار ناتوانىن بگەينەو پىت... لەبەر
تەماشاکردنى ئەملاو ئەولای خۆمان...
دەزانم تۆ لە ئىو خەونى تەك بە تاكى
خۆپنەردەكانى خۆت لە وەزىياترىت... ئىمە
ھوتابى تۆش مامۇستەى وانەكانى بېرىارى
ژىيەت... پەلانى سەرکەوتنىت... ئىو
بەھىزەن ھەردەكو چىكان... ئىو گەورەن
ەكو بالەى جەنارەكان، (چۈنكە تەنە ئىو
بى ھەست گەردن بە ماندوويەتى بى درىغى...
بەلگەو گەردووتانە بە ئەركى سەرشانى
خۇتان خەمى ھاونىشتىمانەكانتان).

سلاوت لىبى بېرىار... خەم لە پىنوسم
دەخۇبىت... لە يەكەم وانەى ژيانم... تۆ لەو
مامۇستە دەجىت... كە رېنوسى وانەكانى
خۆپنەنى بۆ راست دەكرىنەو، چەند بە
بەخشنەو لىمان دەروانىتو رېنوسەكانمان
لەسەر دەقتەرى ئامانجان لە ئىو كاتەكانى
وانەى ژيانمان راست دەكەيتەو...

سلاوت لىبى بېرىار... تۆ ئەندازىيەرى
كە بە ئەندازە خەونەكانم بەرزدەكەيتەو...
تۆ ئەو دىكتۇرى بە چارەسەرى دانايىت
ژيانمان بۆ دەگەرپىنەو... تۆ لەو وتارە
دەجىت كە ھەرزوبىرمان تىر دەكەيتەو
لە بوونىمەتى ھىواى ئەمپۇى سەبى... تۆ
لەو شاعىرە دەجىت... كە چەند دوور
بېرۇيت نىزىك دەبىنەو... دەختىك دەزانم
كەوتووينەتە ئىو ەلامى پىرسىارەكانى
خۆمانەو... تۆ لەو مافناسە دەجىت لە
ئىو پېرى ياسادا لە ئىو كورسىيەكانى
دادگادا... بىرمان دەخەيتەو كە ماف
بەدەين بە ھەمووان...

سلاوت لىبى بېرىار... سلاو لە ھەموو
پىنوسە بە ئەمەكەكان... سلاو لەو

كەى بېرىار بەدەم؟ بۆجى بېرىار بەدەم؟
لە لا دروست دەكەيتەو... لە لايەك لە
يادەت ناچىت لەگەل بوونى سەلىمى
من... بە ھەنگاودەكانم بۆ لاي خىزان... بۆ
خۆشەويستى ئىو نامىزى دايكانو باوكان...
خەندەى رۇژى دواى ئىو شەفەمەكانى
باخچەى ژيان... لە لايەك لەگەل ھەموو
پىرسىارىك لە لايە... تۆ ەلامى
ەلامەكان دەدەيتەو تۆ چالاكتر ناوم
دەدۇزىتەو... تۆ لە ئىو ئاسۆى وىنەى
مندا... لەگەل رەھبەنى مىشىكى مىندا...
دەگەرپىت بۆ باشترىن بېرىار لايە...

سلاوت لىبى بېرىار... پىم دەلىيت
گەر ھەزارى مەترسە... گەر دەولەمەندى
لە بەخشىن مەترسە... گەر بە تەوانايىت
زىاتەر كارابە... گەر بە ئومىدەت ھەول
بەدە... گەر بى ئەركىت... خۆت چالاك بەكە...
گەر نەزانىت خۆت فېرىكە... **سلاوت لىبى**
بېرىار... خۆشەويستىت بى وىنە... بېرىار
تۆ گەورەيت... بېرىار تۆ بەخشنەدەيت... تۆ
بە وىزدانىت... سەنور بە سەنور... ھەنگاو
بە ھەنگاو دەستمان دەگىت لە چاو
تروكاندىكدا دەمانخەيتە سەر كەشتىيەك...
ەكو مىوانىك... ەكو ھەكىمىك فېرى
رېگانى دانايىمان دەكەيت... ەكو
بەھارىك... ھەمىشە سەوزمان دەكەيت...
ەكو باران تېنوتېيمان دەشكىنەت... ئىمەى
رېبوارو غەربىي دنيا... ئاشنامان دەكەيت
بە ماناكانى ژيانو وانەكانى وىفا...

سلاوت لىبى بېرىار... لە جىرۇكىكى
كورتدا... لە وىيەكى پى ماناى سەفەردا...
چەند جوانى... كۆمان دەكەيتەو لە ئىو
ھەموو رەنگەكاندا... لە ئىو ھەموو
شەپۇلەكانى ژياندا بى جىياوازی... لە لايەك
ھىزى عەقلۇ ژىرىو خۆشەويستى... لە
لايەك وىفاو پېزو دىلەوايى... لە لايەك
لىبوردىيى ئاشنايى... لە لايەك دلى پې
لە ھەسرەتى ئىو تەنپايى... لە لايەك
دىكۇرى جوانى دىلپەن... ھەر بە شەپۇلى
پەردەكان... ھەر بە بۆنى رەنگەكان... ھەر
بە ماناى وىنەكان... ھەر بە پىنوسى
نوسراوكان... لەسەر تەختەى شانۆى ژيان
ناومان دەھىنەت بە ئىمان... سەبورى دىت
بە دىلەكان... لە ئىو بەرزى بالەخانەكان...
لە ترۇپكى سرودى خەونەكان... چەند بە
ئاگاي لىمان... لە ئىو عەقلۇ ژىرىيەكى
بى وىنەدا... چارچارە سىماو رەوشتى
پۇشاكەكان... بە ھەموو دىلپراوانىيەكىش
لە تازە بوونەو زامەكان...

سلاوت لىبى بېرىار... چەندم خۆش
دەپىت... ئەو زامەنى كە لىمان تىدەگات...
خوارىيەكانمان ەكو ئاوينە راست

ئاسۋى وىتەيەك

سەرنجى ئەم وىتەيە بدەو بە دىدو خەيالى تىژو
 ھەستى ناسكت بۆى بنوارەو پاشان خامەكەت
 ھەلبگرەو گوزارش لەو ھەستە ناسكو خەيالە
 وردو سۆزە بى سنوورەت بگە،
 تا بىيتە خاوەنى يەككىك لەم دوو خەلاتەى خوارەوہ:
 - بەشدارى بى بەرامبەرى سالىكى گۆقارى برىار.
 - بەشدارى بى بەرامبەرى شەش مانگى گۆقارى برىار.

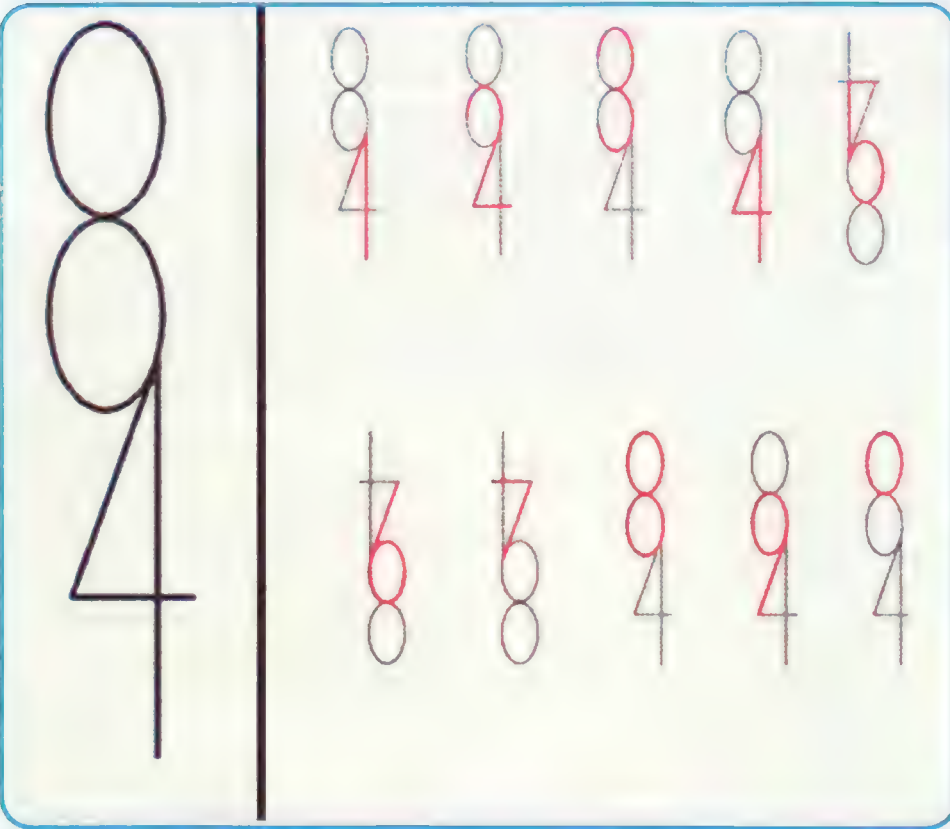
دوا مۇلەتتەش بۇ ۋەرگرتنى ۋەلامەكان

(۱۰) رۇژ دواى دەرچوونى گۆقارەكەيە.

راھىتتاي مېشك

بە وردى لەم وىنەيە ورد بەرەووە
هەيزى مېشكو بىرکردنەووت بخەرەگار،
بزانه چى دەبينىت؟
تا چ رادەيەك دیدى تىروانىنت ورنە؟

خەلاتى يەكەم بەشدار خەلەكانى

من دنىام بەرەو لوتكە ھەنگاو دەنىم
دوودلېشىم
باش دەزانم ږىگای ھاتوو نەھاتیمە
ھەنگاو دەنىم
چقل و چالى و چۆلى دەبرم
هیچ ناترسم
گەر وەك خالى خالخالۆكە
رەشبینم كەن
بۆ ساتىكېش سارد نابمەوہ
تیزتر وە تیزى چقلەكان
ږىگا دەبرم
بى ھىوایی لە ھەگبەى ږىگامدا نىيە
نامانجدارم
بۆ تارو تارمايى ږىچكۆلان
ناخەلەتیم
بشتم ھەيە
ږى ږۆشنى و كەتەلۆكى ژىنم پىيە
تویشوم پىيە
ږووناكى ناسۆ دەبينم
بشت بە يەزدان
ھەتا دوا ھەناسەى ژىنم
بەردەوام دەيم لە ږۆشتن
لەسەر راستە ږىگای ژيان
ھەتا گەيشتن
بە لوتكەى بەرزى پىگەيشتن

سوپاس بۆ ئەو بەريزانەى كە لە خوارەوہ ناويان ھاتووہ.

بە شيعر ياخود پەخشان بابەتيان ئاردووہ بۆ ناسۆى ژمارە (٢٢)

- ١- بەرزان عوسمان كەريم ٢- وەردە ھەمە عەزىز
- ٣- ھيشام عەبدولعەزىز ٤- رزگار غەريب ھەمە لاو
- ٥- ژيان عوسمان حسين ٦- ئاسودە نورەدين
- ٧- بەرھەم محەممەد ئەمين

پەرى شېخ كەرىم

تەلەفزیون و خېزان!!

زۆرىكىيان ژيانىان بە لىك جىابوونەۋە كۆتايى ھاتوۋە، با بە ھۇى وەھا كەسىكەۋە ژيانى خۇمان تىك نەدەمىن، لە كاتىكىدا بىگومان ژيانى خۇمان بە دەستى خۇمانە، ھەروەك مامۇستا محمد رشىد العوید دەلتىت: ((ان الزواج لا يكون جنه إلا بأيدكم، ولا يكون جحيما إلا بأيدكم، ولكم أن تختاروا كيف تريدون، أن يكون زواجكم... نعیم اوجحیم!)) واتە: ((ژيانى ھاوسەرئىتى نابىتە بەھەشت بەدەستى خۇتان نەبىت، ھاوكات بەدەستى خۇشتان دەتوانن بىكەنە دۆزەخ!))

خۇتان سەرپىشكنو دەتوانن ئەۋەى ئارمزوۋى دەكەن ھەلىبۇزىرن!! كەۋاتە ئىستا دەتەنەۋىت كامىيان ھەلبۇزىرن؟؟ جەزەمكەن ژيانى ھاوسەرئىتەن بەھەشت بىت، يە... دۆزەخ!!

ھۆكارى دوۋەم: ئەۋەمىيە بەداخەۋە كەسانىكى ئاست نزم كاتىك ئافرمىتىك دەبىنىت لە تەلەفزیوندا بەشئەۋەمىيەكى جىوان پازانراۋەتەۋە يا بە پىچەۋەنەۋە ئافرمىتىك ھونەرەندىكى پىاۋ دەبىنىت سەرمەنشىتى يەكترى دەكەن باسى جىۋانى ئافرمىتىك يا پىاۋىك لە لاى يەكترى دەكەن كە جەندەھا پىسپۇرى شارەزا ئاراشتىان بۇ كروۋە تا بەۋ شىۋەمىيە دەرگەۋىت!! پىش ئەۋەى بىچىتە سەر شاشە، ئەمەش كارىكى زۆر ئاشرىنە، ئايا ئەۋە كاتە ج رېزو خۇشەۋىستىيەكىيان دەمىنىت لەلاى يەكترى!

ھۆكارى سىيەم: ئەۋەمىيە ھاوسەرەن ناتوانن پىكەۋە بدوۋىنە ھەۋالى يەكترى

نەك ھەموو كاتەكانى ژيان گەپان بىت بەدۋى ئەم كەنالا ئەۋە كەنالا بە بى ھىچ ئامانچىك، بەتايىبەتى تەماشاكردى ئەۋە كەنالا ئەۋە جگە لە بەرنامەۋە درامى بىسۋود ھىچى تر نىيە، بەلام ئەگەر خۇمان وىستمان لىتېت جەندەھا كەنالى بەسۋود ھەيە بۇ خۇمانو نەۋەكانمان كە بەكارىان بەئىنن، ھاوكات پىۋىستە مندالەكانمان فىرىكەمىن خۇشەۋىستىان بۇ ئەۋە كەنالا ئەۋە ھەبىت كە زانىارى باشى لىۋە فىردەمىن و سوۋدەخەشە بۇ ژيانىان، جا لەم رېگايەۋە دەتوانىن خۇمانو خىزانەكەمان لەسەرەنەمايەكى راستو خوۋرەۋىشى جىۋان پەرۋەردە بىكەم.

ئەۋە ھۆكارى ئەۋە دەبىتە مايەى خراب بەكارەننى تەلەفزیون زۆرنو لىرەدا جەند خالىك باس دەكەمىن كە دەبىتە مايەى زىان بە تاكەكانى خىزان:

ھۆكارى يەكەم: زۆرىك لە ھاوسەرەن بەھۇى بەردەۋام تەماشاكردى دراما بىسۋودەكانەۋە توۋشى جەندەھا كىشە بوون، بۇ نەۋەنە: ژيانى ھاوسەرئىتى خۇى پەيۋەست دەكا بە فلا ئەۋە ھونەرەندەۋە! ھەمىشە سەرمەنشىتى ھاوسەرەكەى دەكات بەۋەى كە ئەۋە ھونەرەندە جەندە رېزى خىزانەكەى دەرگىت! جەندە بە جىۋانى قسە ھەلسۈكەۋەت دەكات لەگەل خىزانەكەىدا!

ئەمەش نەۋەنە ھىنانەۋەمىيەكى ئاراستانەيە، جۈنكە ئەۋە كەسانەى دراما پىشكەش دەكەن خۇيان لە راستىدا ژيانى ھاوسەرئىتەن پەرە لە كىشەۋە ناخۇشى و

سەرەتا: پىرۋىيى خۇم ئاراستەى ھەموۋەپىزانى ستافى گۇفارى پىرپار دەكەم بەتايىبەتى ئەۋە بەرپىزانەى كە ماندوۋوبونىكى زۆر دەكىشەن بۇ زىاتر بەرمەپىدانى گۇفاركەۋە ئەۋە ئازىزانەى كە بەبەرەھەمە جىۋانەكانىان بەردەۋام گۇفاركەمان دەپازىنەۋە زۆر سوپاس بۇ ھەموو لايەك داۋا كارم خۇاى گەۋرە سەرەرزو سەرگەۋوتوتان بىكات.

تەلەفزیون و خېزان!!

تەلەفزیون يەكەم ھۆكارى راگەيانندە كە بە دەنگۈرەنگ بەرەھەمەكانى تىادا نەمىش دەكرىت، كۆمەلئ بەرنامەۋە درامى جۆرەجۆرى تىدايە، كە ھەندىكىيان سوۋدەمەندە ھەندىكىيان زىانبەخش!!

ھەروەك دەزان ھەموو شىك سوۋو زىانى ھەيە، بەلام جۆرى كەسەكانو شىۋازى بەكارەننىان رۆلى خۇيان دەبىنىت.

بە پىۋىستە زانى لەم ژمارەيەدا باسى ئامىرى تەلەفزیون بىكەم كە بىگومان ئەمەل لە ھەموو مالىكىدا ھەيە، بۇئەۋەى بزانىن تا ج رادەيەك تەۋانىۋەنە سوۋو لەم ئامىرە ۋەربىگىرەن نەيەلەن كارىگەرى خراپى ھەبىت لەسەر خۇمانو نەۋەكانمان.

ھەروەك دەزانىن ئامىرەكە بۇ كۆۋبۈنەۋەى خىزانو دىلخۇشى و دوۋرەۋەتەۋە لە بىزارى دىلەنگى، يا شارمەۋىبونو كۆكرەنەۋەى زانىارى بەسۋود لە ھەموو بوارىكىدا كە وىستە لى بىت، دەتوانى كەللى لى ۋەربىگىرەت، يەمەرجىك بەپىي بەرنامەيەكى دروست بەكارەپىنرەت،

پىرپار

بۇ ئورماندىكى خېزىقنى پەزىلەتتە

كۆمۈر كىشى خىزىقەكەن
ئالۇزىر دىگەن

رەزىلە ھەسەت ۋە سۆزى
خىزىقەكەن دىگەن

دايىم ۋە باۋىم فېرىيان كىرەم

بەزىدە سەھەردە بۈيۈك

پاراسىتىنى تەبىئەتتە كەلگەن خىزىق
تەبىئەت ھەممەتتە

بەرسىن، پەزىلەت ۋە بۈيۈكلىك يەككەلىرى ۋە بەرسىن
لە كارۋىيە كەلگەنلىكىدە يەككەلىرى ئاگاڭدار بىكەن
بە ھۆى سەھەردە بۈيۈكلىكى بەرسىن ۋە بەرسىن
سەھەردە بۈيۈكلىكى تەبىئەتتە بۈيۈكلىكى، بە تەبىئەتتە
ئە ھەممەتتە ھەممەتتە پەزىلەتتە كەلگەنلىكىدە بۈيۈكلىكى
تەبىئەتتە بۈيۈكلىكى كەلگەنلىكىدە بۈيۈكلىكى بۈيۈكلىكى
ھەممەتتە كەلگەنلىكىدە بۈيۈكلىكى بۈيۈكلىكى بۈيۈكلىكى
خۇشەنلىك ۋە بۈيۈكلىكى ۋە بۈيۈكلىكى ۋە بۈيۈكلىكى
خەزىقەكەنلىكىدە.

بەرسىن، پەزىلەت ۋە بۈيۈكلىك ۋە بۈيۈكلىك ۋە بۈيۈكلىك
خەزىقەكەنلىكىدە بۈيۈكلىكى ۋە بۈيۈكلىكى ۋە بۈيۈكلىكى
ئەندەمەكەنلىكىدە بۈيۈكلىكى ۋە بۈيۈكلىكى ۋە بۈيۈكلىكى
پەزىلەتتە بۈيۈكلىكى ۋە بۈيۈكلىكى ۋە بۈيۈكلىكى
تەبىئەتتە بۈيۈكلىكى ۋە بۈيۈكلىكى ۋە بۈيۈكلىكى
سەھەردە بۈيۈكلىكى ۋە بۈيۈكلىكى ۋە بۈيۈكلىكى
زۆرۈر كەلگەنلىكىدە بۈيۈكلىكى ۋە بۈيۈكلىكى ۋە بۈيۈكلىكى
بەرسىن ۋە بۈيۈكلىكى ۋە بۈيۈكلىكى ۋە بۈيۈكلىكى
بەرسىن ۋە بۈيۈكلىكى ۋە بۈيۈكلىكى ۋە بۈيۈكلىكى
كارۋىيە ۋە بۈيۈكلىكى ۋە بۈيۈكلىكى ۋە بۈيۈكلىكى
نايى ۋە بۈيۈكلىكى ۋە بۈيۈكلىكى ۋە بۈيۈكلىكى
مەلۇمەتتە پەزىلەتتە بۈيۈكلىكى ۋە بۈيۈكلىكى ۋە بۈيۈكلىكى

بەرسىن، پەزىلەت ۋە بۈيۈكلىك ۋە بۈيۈكلىك ۋە بۈيۈكلىك
ئە ۋە بۈيۈكلىكى ۋە بۈيۈكلىكى ۋە بۈيۈكلىكى
ۋە بۈيۈكلىكى ۋە بۈيۈكلىكى ۋە بۈيۈكلىكى
دەپ ۋە بۈيۈكلىكى ۋە بۈيۈكلىكى ۋە بۈيۈكلىكى
بە تەبىئەتتە ۋە بۈيۈكلىكى ۋە بۈيۈكلىكى ۋە بۈيۈكلىكى
دەپ ۋە بۈيۈكلىكى ۋە بۈيۈكلىكى ۋە بۈيۈكلىكى
زۆرۈر ۋە بۈيۈكلىكى ۋە بۈيۈكلىكى ۋە بۈيۈكلىكى
ئە ۋە بۈيۈكلىكى ۋە بۈيۈكلىكى ۋە بۈيۈكلىكى
ۋە بۈيۈكلىكى ۋە بۈيۈكلىكى ۋە بۈيۈكلىكى
جە ۋە بۈيۈكلىكى ۋە بۈيۈكلىكى ۋە بۈيۈكلىكى
بۈيۈكلىكى ۋە بۈيۈكلىكى ۋە بۈيۈكلىكى
كەش دەپ ۋە بۈيۈكلىكى ۋە بۈيۈكلىكى ۋە بۈيۈكلىكى
پەزىلەتتە ۋە بۈيۈكلىكى ۋە بۈيۈكلىكى ۋە بۈيۈكلىكى
بەرسىن ۋە بۈيۈكلىكى ۋە بۈيۈكلىكى ۋە بۈيۈكلىكى

داۋامەتتە بۈيۈكلىكى ۋە بۈيۈكلىكى ۋە بۈيۈكلىكى
بەرسىن ۋە بۈيۈكلىكى ۋە بۈيۈكلىكى ۋە بۈيۈكلىكى
بەرسىن ۋە بۈيۈكلىكى ۋە بۈيۈكلىكى ۋە بۈيۈكلىكى
خەپ ۋە بۈيۈكلىكى ۋە بۈيۈكلىكى ۋە بۈيۈكلىكى
فەرسىن ۋە بۈيۈكلىكى ۋە بۈيۈكلىكى ۋە بۈيۈكلىكى
شەرسىن ۋە بۈيۈكلىكى ۋە بۈيۈكلىكى ۋە بۈيۈكلىكى

كل الحوادث مبداءها من النظر
ومعظم النار من مستصغر الشرر
كم نظرة فتكت في قلب صاحبها
فتك السهام بلا قوس ولا وتر

بەرسىن ۋە بۈيۈكلىكى ۋە بۈيۈكلىكى ۋە بۈيۈكلىكى
بەرسىن ۋە بۈيۈكلىكى ۋە بۈيۈكلىكى ۋە بۈيۈكلىكى
بەرسىن ۋە بۈيۈكلىكى ۋە بۈيۈكلىكى ۋە بۈيۈكلىكى
بەرسىن ۋە بۈيۈكلىكى ۋە بۈيۈكلىكى ۋە بۈيۈكلىكى

لەكۋىيە داۋامەتتە ھەممەتتە
سەرسىن ۋە بۈيۈكلىكى ۋە بۈيۈكلىكى ۋە بۈيۈكلىكى

خویندگارو تاقىکردنەۋەكان

ئا: پەيمان بەرزنجى

سەرگەۋتوومان بىكات.

۱۶- ھەرگىز پېش تاقىکردنەۋە بە چەند كاتىكى كەم گۆل ۋە ھاورپىانت مەگرە، سەبارەت بەۋەى (چى گرنگە، چى دېتەۋە)، ئەمە دەبېتە ھۆى شىۋاندنى ئەۋ زانبارپىانەى كە لە مېشكتدا ھەيە، چونكە تۆ لە ھۆلى تاقىکردنەۋە پېۋېستت بە مېشكىكى چالاكى ھېم دەبېت.

لە ناۋ ھۆلى تاقىکردنەۋە:

۱- ۋتراۋە: (ئەگەر بەدۋاى جۆگەدا پېۋېن، دەگەينە دەريا، تۆش باش بە ماندوو بوونت، دەگەيت بە ھۆلى تاقىکردنەۋە).

۱- پىشت بەستىن بە خۋاى گەۋرە.

۲- ھېچ مەترسە بېر لە پىرسىارەكان مەگەرەۋە، ۋا بزانە ئەۋ ھۆلە لە تۆ زياتر كەسكى تى تىدا نىيە، بزانە كە پىرسىارەكان ھەموۋىيان سوۋكو ئاسانن ھەر ئەۋ بابەتانەن كە لە كىتەبەكەدا ھەيە.

۲- پېش دەست پېكردن بە ۋەلامە كان ئەم نزاپە بېخوینە: (رې زىنى ئەلما).

۴- ھەر كە لەسەر كورسىيەكە دانىشتىت، ھەناسەيەكى قوۋ ۋەرگەر، چونكە دەبېتە ھۆى كەمكردنەۋەى دىلەۋاۋكى ۋا نارامىت پې دەبەخشىت.

۵- نوۋسىنى ناۋى سىيانى لەسەر دەفتەرەكەت پېش ھەموو شىتەك.

۶- خویندەۋەى پىرسىارەكان زۆر بە وردى قولى.

۷- دابەشكردنى كاتى دىيارىكراۋ بەسەر ھەر پىرسىارىك.

۸- خۆت مەشلەۋەنە كاتىك ھەموو قوتابيان دەنوۋسن، تۆ جارى دەستت پې نەكردوۋە، پەلە مەكە لە ۋەلامدانەۋە.

۹- گرنگى دان بە خەت خۇشىۋ نوۋسىن بە قەلەمدار، تا لە كاتى ھەلە كىرندە بىتۋانى بېسىپتەۋەۋە راستى بىكەيتەۋە.

۱۰- سەرەتا ۋەلامى پىرسىارە ئاسانەكان بىدەرەۋە، پاشان ئەۋانەى كە بەلاتەۋە گرانن، بەلام رىزبەندى پىرسىارەكانت لە بىر نەچى، ۋاتە شوپن بۆ ۋەلامى ھەر پىرسىارىك دابىن.

۱۱- گۆل مەدەرە ئەۋ خویندەكارانەى

پېش تاقىكردنەۋە- كاتى تاقىكردنەۋە-

دۋاى تاقىكردنەۋە...

لە بېرت نەچى سۈننەتى ژيان ۋايە، تا ھەۋل نەدەيت پەرۋەردگار كارت بۆ ئاسان ناكات، ۋتراۋە ھەرەكەت نەكەيت بەرەكەتت بۆ نانپىرت!

پېش تاقىكردنەۋە:

(ھۆشمەندى ھۆشمەندەكان ئەۋ كەسەيە كە دەرەنجامى كارەكان بزانىت پېش روۋدانى، خۆى لى مەلەس بەدات). (لوقمانى ھەكىم).

۱- پىشت بەستىن بە خۋاى گەۋرە.

۲- مەمانە بوون بە خۋدى خۆت.

۳- دانانى خىشتەى تاقىكردنەۋە، بزانە كە چەندىت كات ماۋە بۆ تاقىكردنەۋە.

۴- دوۋرەكەۋتەۋە لە پېداچوۋنەۋەى بە پەلە (لە ھەر كارت پەلە بىكرىت، كار دانايى تىدا نابىت).

۵- ئارام گرتن ھەيە لە كاتى خویندن، ھەرەۋەك ناپىلۋن دەلىت: (ئەگەر دان بە خۇدا گرىيت، دىتوانىت بە دەرۋى بىر بىكۋلىت).

۶- خویندەنى رىكۋپىك، پېداچوۋنەۋەى رىكۋپىك.

۷- ھەر شىتەك يا تىبىنىيەكت ھەيە پىرسىار بىكە لە مامۇستاكەت.

۸- دوۋرەكەۋتەۋە لە ھاورپى خراپ.

۹- پىرسىارەكانى سالانى رابردوۋ بېخوینەۋەۋە، تا سوۋدى لى ۋەرگىت.

۱۰- ۋىستو نىرادەت بەھىز بىت، لە بەردەم ئەزموۋن جۆك دانەدەيت.

۱۱- مېشكى خۆت پىرۋگرام ساز بىكە، كە تۆ قوتابىيەكى لىتاتۋىت.

۱۲- گەشپىن بە، دوۋرەكەۋمەرەۋە لە دىلەۋاۋكى.

۱۳- شەۋان زوۋ نوۋستىن بەيانىان زوۋ لە خەۋ ھەستان.

۱۴- پېداۋىستىيەكانى تاقىكردنەۋە نامادە بىكە، ۋەك (پېنوۋس، راستە، لاسىك، قەلەم دادەر، .... ھتد).

۱۵- خویندەۋەى چەند نايەتى قورئانى پىرۋز پېش تاقىكردنەۋە، لە خۇدا بېارپىنەۋەۋە داۋاى لى بىكەين

دەفتەرەكانىان زوۋ دەدەنە دەست مامۇستا، چونكە زۆرەيان دەفتەرەكانىان بە سېتى دەدەنە دەست مامۇستا ياخود كەموكرپىيان ھەيە.

۱۲- ھېچ پىرسىارىك بى ۋەلامدانەۋە بەجى نەھىلى، ئەگەر ھېچىشت نەزانى ھەر بى ۋەلام تەسلىمى مەكە، لانى كەم شىتەك بىنوۋسە، چونكە ئەۋ مامۇستايەى دەفتەرەكان سەح دەكات نەرمىەك يان زياتر بۆ دادەن.

۱۳- بېزار مەبە كاتىك پىرسىارت بە بىر نايەتەۋە، لە كاتى پېداچوۋنەۋەدا بۆ ئەم پىرسىارە چ پەيۋەندىيەكت دانا بوۋ بە بىرى خۆتى بېنەرەۋە، زۆر زەختىش لە مېشكت مەكە، تا خۆى بە بېرىدا دېتەۋە.

۱۴- شىۋازى ۋەلامدانەۋەت بە كارامەيى بىت، تىگەيشتن لە پىرسىار نىۋەى ۋەلامە، چى داۋاكراۋە بە گۆپىردى داۋا كىرندەكە ۋەلامى بىدەرەۋە.

۱۵- دوۋرەكەۋتەۋە لە قۇبىيەكردن، ھۆكارە بۆ شەرمەزارى دەرگىردنى خویندەكار لە ھۆلى تاقىكردنەۋە، دەبېتە ھۆى دروستكردنى ترسو دىلەۋاۋكىۋ لە دەستدانى رىزو سەنگى خۆت.

۱۶- دۋاى تەۋاۋكردنى ۋەلامەكان،

مزگهوتى بالول

و له فارسيه وه

م صادق عوسمان - سرپه رشتياري پهروه رده يي

مزگهوت ته كه چه سپاندو به جتيان هيت. كه به ياني خور به تيشكه زيرينه كهي دنياى روونا كرده وه، نه وانه ي مزگهوت ته كه يان دروست كړد يوو تابلوكه يان بيني، زور نارحمت يوون، نارديان به دواى بالول داو به توندى رخنه و گازندديان ناراسته كړدو سر زه نشتيان كړدو وتيان: نيمه مزگهوت مان دروست كړدو وه تو ناوى خوت لسمر داناو! نه مه دمست دريژيه بو سر مافي نيمه.

بويه بالولى دانا رووى تيكردن و وتي: باشه، گمر نيوه مزگهوت تان له بهر خوا دروست كړد بيت، خو خوداي به ناگا ليى تيك ناچيت، به لكو، تهنه خه لكه وای بو دهجن من خاوندی بم! نه مه ديسه لميني كه مهبهستان رزمه ندى خوا نه يووه «انما الاعمال بالنيات وانما لكل امرى ما نوى».

ناوى كتيب/ كليات جامع التمثيل/

محمد وردى.

روژيك بالولى دانا به لای كومه ليكدا گوزر دهكات كه سره قالي دروست كړدى بينايه كن له دوا فوناغه كانيدا، ماندوو نه يونيان. ليد دهكاتو دمپرسي: ده تانه وپت جى دروست بكهن؟

نه وانيش ده لين: مزگهوت. بالول دمپرسي: مزگهوت بو كي دروست ده كه؟ ده لين: نه وه كه ي پرسياړه، مزگهوت هر بو خوداو له بهر رزمه ندى خودا دروست ده كړت.

نيمه ش هر بهو مهبهسته كرده كين. بالول كه بدم شيوميه وه لاميان دايه وه، برياري دا نيازو مهبهستان تافى بكا ته وه، بويه به نه ينى وه ستايه كي په كرسازى راسپارد كه له سمر بهرديكي گه وړى تهخت نه م نه خسه هه لكو ليت: «مزگهوتى بالول». نه خسه كه ته و او بوو، چاومړنى كړد تا مزگهوت ته كه ش ته و او كرا، له شه وپكي تاريخدا له گه ل چهنه كه سيكدا به رده كه يان له سمر دمرگاي دمره ودي

به سمر ياندا بجوره وه، تا له راستيان دنيا بيت، هيچ كاتيك پيش ته و او بوونى كاتى دياريكراو هولى تافيكردنه وه جى مهيله، له وانه يه له كاتى كوتاييدا زور شت بپته وه ياد.

دواى تافيكردنه وه:

۱- گوئ له هاوړيكانت مه گره، وه لامه كان جوته و جيان نووسيود. كه هه ست كړد هه لته كړدو وه وازى لي بهينه تا كاريگه رى نه بپته سمر تافيكردنه وه كاني دواتر.

۲- گه شين بهو هيو او ناواتيكي زورت به توانا كاني خوت هه بپته، نزاو پارانه ووش له خوا داوا بكه.

۳- پاش تافيكردنه وه بو ماوويه ك پشوو بده، كه ميك بخه وه تا ميشكت بجه وپته وه و جالاك بپته وه بو تافيكردنه وه كاني دواتر. ۴- نه گمر خهوت نه هات پشوو بده چهنه ساتيك جاوه كانت پشوويان پي بده، بو نمونه سهرى سه وزي بكه يان نه و شتانه ي دلخوشت ده كه، پاشان دمست بكه به وانه يه كي تر.

۵- له كوتاييدا هيو او سهر كه وتن بو هم موو هوو تايان ده خوازين. به هيو او به ده سته ينانى نمره ي باش و دواړوژيكي پرشنگدار.

ناكەنۈ لەسەر سىنگى داپىرە ناخەونۈ...
ھتە ئەمەش زىيانى زۆرىك لە داپىرەكانى
ئەمىرۋە...

لەم كاتەدا جارىكى تر داپىرە بانگى
كردنەو، بەلام ئەمجارەشيان ئانومىدىو
بىتاقەتى بوۋىيە مېۋانى كەس لەۋان
لەبەر سەرفالى خۇيان گۈنېبىستى دەنگى
داپىرە نەبوو، نەيان دەزانى داپىرە چەند
بىۋىستى بە دانىشتنۈ گفتوگۇكردن ھەيە
لەگەل نەۋەكانىدا!

لە ناكەو تەزوۋى كارمىا بچراۋ تارىكى
بالى كىشا بە نىۋ مالىكەدا، تىكرى گۈلۈپ
سۈرەيىيەكان خامۇش بوۋن... ئىدى
تارىكىۋ بىدەنگىۋ چاۋمىروانى بە ھەموو
نىۋ مالىدا بىلۋوبوۋە...

لەم كاتەدا باۋىكان ھاتو لە ژوۋرەكەى
داپىرەدا مۇمىكى داگىرساندو ژوۋرەكەى
رووناك كىردەو، ئەۋانىش بە ھەلەداۋان
بەرەو پۈۋى ژوۋرەكەى داپىرە ھاتنۈ لە
دەۋرى داپىرە كۈبۈۋە...

ھەموو كۈمبىۋتەرو يارىۋ شاشەى
تەلەفۋىنەكان بە ھۈى بچرانى تەزوۋى
كارمىاۋە خامۇش بوۋن، بە ناچارى جىيان
ھىشتىبوۋن، روۋناكى ئەۋ تاقە مۇمە بوۋە
مىحورى گىرنگىدانى ھەموۋان...

ھەموو لەسەر ئەۋ خۋانە كۈبۈۋە...
كە بۇ داپىرە دانراۋو، لەبەر روۋناكى
مۇمەكە دەستىيان كىرە بە ناخۋاردن لەگەل
داپىرەدا، كۈرە گەۋرەكەيان لە داپىرە
نەزىك بوۋەدە دەستى كىرە بە باسكىردى
ھەموو ئەۋ گىرقتانەى لە كارە نۆپىيەكەيدا
تۈۋى ھاتوۋە...

كچە گەۋرەكەشى باسى پىرۋەزى
ناھەنگى دەرجوۋنى خۋى بۇ داپىرە
گىرايەۋە...

لەم كاتەدا كۈرە گەۋرەكەى سەرنىجىدا
داپىرە لە خۋاردنەكە نەزىك ئاپتەۋەو نان
ناخۋات...

كاتىك پىرسىارى لىكرد لە ھۆكارى نان
نەخۋاردنى؟

ۋەلامى داپەۋەۋەۋى؛ ددانەكانەم
نازارىيان ھەيەۋ تەندروستىم تەۋاۋ
نىيە...

سەرمەتا كۈرەكەى واپزانى داپىرە بە
دەست گىرقتىكەۋە دەئالنىت!

ھەر بۆيە لىۋى نەزىك بوۋىيەۋەو
دەستەكانى گىرتو كەمىك بە
شەرمەزارىيەۋە لىۋى پىرسى؛ چەندىكە
گىرۋەدى ئەم نازارە بوۋىت؟

ئەم پىرسىارە بەس بوۋ بۇئەۋەى
داپىرە كەمىك دەردە دلى خۋى بكت،
مۇمەكە بەردەۋام بوۋ لە بەخشىنى

ئا: بەرزان لەبەۋەك

پىش بچرانى تەزوۋى كارمىا!

پىش بچرانى تەزوۋى كارمىا داپىرە لە
سۈچىكى ژوۋرەكەيدا بە تەنە دانىشتىبوۋ،
ئەۋ كاتەى كۈپىك چا، لەگەل چەند
نانىكۋ پارچەيەك كىكۋ خۋاردن لەسەر
تەپلەكىكى تەختە لە بەردەمى دانراۋو،
بۇنى خەمىرەۋ زىرەۋ كىك بە نىۋ
ژوۋرەكەيدا بىلۋوبوۋە.

لە نىۋ دەمى داپىرەدا پەندو
نامۇژگارى زۆر قەتەس مابوۋن، چەندىن
چىرۋىكى مىندالان لە بىرو نەندىشەيدا بوۋ
كە لە باۋانى بىستىۋى، لەم كاتەدا داپىرە
بانگى تاكە تاكە نەۋەكانى كىرە، بەلام ھىچ
كام لەۋان ۋەلامىيان نەدايەۋە، چۈنكە ھەر
يەك لەۋان بە كارۋىبارى تاپىتە خۇيانەۋە
سەرفال بوۋن، كۈرە گەۋرەكەيان بەرامبەر
لاپتۇپەكەى دانىشتوۋەۋە بە تەۋاۋى مانا
خۋى سەرفال كىردوۋە، ھەرۈەكە نەۋەى
لە ھالەتى جەنگىدا بىت لەگەل جىھاندا،
كچانىش ۋەكۈ نەرىتى ھەمىشەيى
خۇيان بەرامبەر شاشەى تەلەفۋىنەكان
دانىشتوۋنۋو چوۋنەتە ۋەلامىي ئەۋ دراما
دۇبلازكراۋەى كە بۆتە خولىيى زۆرىك لە
مالەكانۈ شەۋانە چەندىن كاتىمىر كاتى

زىرپىن بەرامبەرى بە ھەدەر دەدەن... بى
ئەۋەى بىر لە ئامانجەكانى ئەۋ درامىيە
بەكەنەۋە...

مىندالە بچۋانەكەش چوۋەتە
نىۋ جىھانى يارىيەۋەۋە لەگەل لەعابە
نەلىكتىرۋىيەكانىدا يارى دەكات، باۋكىشىيان
بە دوۋ مۇبايل بەردەۋام ۋەلامى تەلەفۋنى
ھاۋىۋى ھاۋكارە بازىرگانەكانى دەداتەۋە،
ئىدى يان تەلەفۋن دەكات ياخۇد تەلەفۋنى
بۇ دەكرىت...

داپىرەش دەستەكانى لەسەر گۆناى خۋى
دانۋا كەمىك بىرى لە رۇزانى رابىردى
كىردەۋە، كاتىك نەۋەكانى مىندال بوۋن
ھەموۋىيان دەۋرى داپىرىيان دەداۋ سەريان
دەخستە سەرسىنگىۋ بە دەم گۈيگىرتىن
لە چىرۋەكە خۋشەكانى داپىرەۋە خەۋ
دەپىردىنەۋە، بەيانىيان زوۋ لەسەر خۋان
لە دەۋرى كۈدەبۈۋەۋەۋە چاۋمىرپىيان دەكرىد
داپىرە بە دەستە خاۋىتەكانى جاپان بۇ تى
بكانتو بىكەۋە نانى بەيانى نۆش بەكەن...

بەلام ئەمىرۋ بە تەنە لە ژوۋرەكەى
خۇيدا دانىشتوۋەۋە ھىچ كام لە نەۋەكانى
لە دەۋرى نەماۋنۈ بەشدارى دانىشتەكانى

بىر بار

چرىپەى دايكىك

البارى غەلىمى غەلىمى

رۆلەي شىرىنم لە يادىنەگەي گە مەرف
بە گەردارەكانى پىئاسە دەكرىت، نەك بە
رۆلەتو سىماي!

لەم بەيغەو فەردەبەين:

۱- بىرەركەن وەك ئەو دۆپە
فرمىسكانەن كە نەگەر بى ئاگابىت لىيان
دەبن بە تراژىدىا زىيانكى پروخىنەر بۆ
كەسايەتەت هەلدەگىرسىن.

۲- ھەمىشە نىگەي خەلگى روو
گەردارەكانەن دەبىتەو نەك سىما رۆلەت،
بۆيە با گەردەكانت سەرچەشمەيەك بىن
بۆ بەرجەستەكرەن وە جەنەكانت.

۳- بزانە كەسانىك ھەن سىما جوانو
دەنەرم ناسا دەتبەين، بۆيە تۆش لە ناست
ئەم تىروانىيەي ئەواندەبەو گورگى ناو
بىستى مەر مەيە.

۴- بەردەوام لە ناست بەرپرسيارىيەتەدا
بە، وەك دايكەكە بۆ بىجەووەگەي، نەك بە
سویراتی فرمىسكەكانت ناو شىرىنى
زىان لە خەلگى تفتو تال بەكەيتو ھاوتای
راوچىيەكە ھەلگى فرمىسكى بە خورو
تامىكى بىزراویش بىت.

۵- بەردەوام ھەلگى پەيامى
ناشتىو نەفرىن لە كوشتارو
دوژمنكارى بە، ژەنىارى
سەمقۇنىيەي خۆشەويستىو ژانى
دەمى كوژكارى بە.

راوكرەك ھىندە جوان نىشانى لە
دايكو بىجەيەك گەرتبوو، كە ئەسرىنى
جەمەكانى ھىدى ھىدى گەواھى دوا
تروسكايى ژيانى بۆ ئەوان نىشان دەدا،
دەبىست بەو دۆپە فرمىسكانەي
دەیانخاتە سەر گۆرەپانى كۆلەي دوايىن
گەرمەي مەتەمىنيان بۆ ساز بكانتو بۆ
ئەو دۇنيا ئەسپەردەيان بكانت.

كەچى بىجەووەكە ھىندە شەيدى
فرمىسكە بە خورەكانى پىاوەكە بىبوو
كە عەودالو مەستى كەربوو، بۆيە بە
نەسپايى چەپەندى بە گۆتچەي دايكىداو
گوتى: دايكە بىروانە ئەم پىاوە چەندە
بە بەزەيە خەرىكە گۆنای بە فرمىسكى
دەنەوايى بۆ ئىمە تىر ناو دەكانت! دايكە
چەپەندى بە گوتى بىجەووەكە پىداو گوتى:
رۆلە پاستە فرمىسك دەپىژى، بەلام لە
دوايىدا ھەر ئەم فرمىسكە بۆ ئىمە دەبىتە
لاھاو لەگەل تەوژم شەپۆلە سەختەكانى
خۆي بە خاكمان دەسپىرەت، رۆلەي نازىزم
تۆ لە رۆلەتو نىگا جوانو غەمگىنەكەي
مەرپوانە، بەلگە سەپرى گەردارەكەي بەكە
كە خەرىكە پەلەپىتكەي چەكەكەي
دادەگرەتو لەگەل فرمىسكەكانى خۆي
ئىمەش بۆ ھەمىشە فەتەيس دەكانت، كە
ئەسرىن دەبارەنەت بۆ ئىمە نىيە، بەلگە
بۆ ئەومەيە جوانتر نىشانى خۆي بىپىكى،

رووناكىو تەوانەوئەي لە پىناو
دەووبەردەكەيدا، گەتوگۆي نىوان داپىرەو
نەوكانىشى بەردەوام بوو، مۆمەكە بەردە
كۆتايى دەجوو، كۆرە گەردەكەي رۆشەت
بۆنەوئەي مۆمىكى تر بەنەت، بەلام پىش
گەپانەوئەي، گەردە ھاتەوئەو نىو مەلەكەيان
رۆش بۆوئەوئەو نامىرە كارمەيەكان وەكو
تەلەفەزىوئەو كۆمپىوتەرو... دايگىسانەو،
بە خەپىرى ھەر يەك لە ئەندامانى
خانەوادە گەپانەوئەو لای نامىرەكەي خۆي،
يەك بۆسەر ئىنتەرنەتو يەكى دى بۆ
تەماشە كەردنى درامو... ھتە.

داپىرە جارىكى تر تەنە مایەو...
ئەندامانى خەپزان بە ھاتەوئەي گەردە
جووئەو سەر نامىرەكانى خۆيان... كەس
لەوان نەيان دەزانى كە باوكيان كارمەكەي
كوژاندەو، ھەر ئەویش جارىكى تر
كارمەكەي ھەلگەردەوئەو.

رەنگە زۆرىك لە ئىمە ھەمان مەمەلەو
ھەلگەوئەوئەو ھەبىت لەگەل باوانو
داپىرەو باپىردە، گەواتە با پىكەو
بەلەن بەدەين نىدى لەمەودا ئەوئەوئەو
تەنە جەيان نەھەلەن، چونكە ئىمە لە
مەنەلەيدا چەندە پىوئەستەن بە مەيە
ئەوان بوو؟ چۆن جەوئەمان دەكرە رۆزانە
دەستى سۆزو مەيەمەيانى بەسەرماندا
بەنەن؟ ئىستا ئەوان پىوئەستەن بە مەيە
سۆزى ئىمە ھەيە، ئەوان جەوئەوانن
ئىمە دەستى مەيەمەيانى بە سەرپاندا
بەنەن، لە جەوئەوانىدان كاتەك ئىمە
لەسەر كار دەگەردەپىنەو سەلوايان لى
بەكەين سۆزو مەيەمەيانىو خەندەيان
پىشكەش بەكەين... دەبا ئىمەش لە
دەربەرىنى سۆزو مەيەمەيانىو خۆشەويستى
بۆ ئەوان چىدى كەمەرخەمى نەكەين!
دەبا سەرھەلەوئەوئەوئەو بە دىئاو نەبىتە
ھۆي فەرامۆش كەردنى ئەوان... با چىدى
كاروبارەكانى ژيان بارودۆخو كەشى گەرمى
دانىشتەنە خەپزانىيەكان تىك نەدەن!

گەر دەتەوئەوئەوئەو ھەست بە خۆشەو
شادىو نەرخى ژيان بەكەيت، ئەو رۆزى
نەمەتەكانى خۆدەوئەوئەو بگەرە!

بىگەمان يەكەك لە نەمەتە
گەردەكانى خۆدا بۆ ئىمە دايكو باوكو
داپىرەو باپىرەن، گەواتە پىش ئەوئەو
لە دەستەيان بەدەين با چەكەيان لەگەلدا
بەكەينو دىخۆشەيان بەكەينو ھەمىشە نەزى
خەپزان بۆ بەكەين...

تا زىندەم گۆلە بۆ بىنە بە دىارى
كە مەردم گۆلە بۆچىيە لە جىي نادىارى.

شېۋازىڭ لە شېۋازەكانى پەرۋەردەى مندا

بكات كە نانا سوودەيە، بەلام چى دەكەيت
ئەگەر ھاتو مندا لەكەت ھەستى بە بېزىرى
گىردو دەستىگىرد بە پارىزگار يىگىردن لە
خۇي؟ لىرۋە پىۋىست دەكات نىۋەي
دوۋەمى خولەكەكە تەۋاۋ بىكەيت، چونكە
ئەمەيە كىلىلى سەركەۋىتى پىرۋىسەي
سەرزەشتىگە كەكە ئەنجامى دەدەيت.

تۆ لە نىۋەي يەكەمى خولەكەكەدا بە
مندا لەكەت راگەياند كە تۆ لىي رەنجاۋى
خەمبارى بە ھۆي رەقتارە ھەلەكەيەۋە،
لە نىۋەي دوۋەمى خولەكەكەشدا تەماشى
نىۋەچەۋانى بىكەۋى لىيەكە كە ھەست
بەۋە بىكات تۆ لەگەل ئەۋدەيت ئەۋەك
لە دزى، ھەرۋە ھەۋەي پى بلى كە ئەۋ
(مندا لەكە) دەيەۋىت لە تۆۋە گۈيى لىيەيت،
پىيى بلى كە ئەۋ كەسىكى باشو چاكە،
تۆش خۆشتەۋىت، بەلام تۆ لەۋ رەقتارى
پازى نىت كە ئەم شەۋە ئەنجامىداۋە،
رەقتارەكەي ئەۋ تۆي ھەراسانگىردوۋە، پاشان
بە توندى لە باۋەشتى بىگەر تادەكو پىيى
پىشان بەدەيت كە سەرزەشتىگە كەكە تۆتايى
ھاتوۋە، بىنەۋەي ئەمە باس بىكەيت.

بەمشىۋەيە تۆ لە نىۋەي يەكەمى
خولەكەكەدا بەخىرايى ھەستاي بە
سەرزەشتىگە كەكە مندا لەكەت، ئەۋەت بۆ
دەستىشانگە كە ئەنجامىداۋە، گوزارشت
لە ھەستى دلرەنجانى خۆت كىرد لە
بەرامبەر ئەۋ ھەلەيەي ئەنجامىداۋە، بەلام
نىۋەكەي دىكەي خولەكەكە، بىرىتى بوو
لە چەند ساتىكى ھىمىنى خۆشەۋىستىۋ
مەنەنە پىدان، لە ميانى خولەكەكەدا
ئەۋەت پىشاندا كە تۆ رەقتارى ئىستاي
مندا لەكەت قىۋول نىيەۋ پىيى پازى ناپەيت،
بەلام لە ھەمان كاتىشدا ئەۋەشت پىشاندا
كە ئەۋ مندا لىكى چاكە، وات لىكرد ھەست
بەۋە بىكات تۆ خۆشتەۋىتو لە باۋەشى
دەگىرەيت. بەم رىگەيەش مندا لەكان ھەست
بەۋە دەكەن كە حىسابو لىيەچىنەۋە بۆ
ھەلەكەكەۋە خراپەكانىيان دەكرىتو لە
ھەمان كاتىشدا ئەۋان ۋەكو خۇدى خۇيان
كەسانىكى چالو خۆشەۋىستىن.
خولەكەكەش بۆ ستايشىگەردن

ۋ: مەمەد مىركەيى

خۇيان قىۋول ئەكەن، با بىزانىن ئەمە چۆن
لە تەنھا خولەكەكە ئەنجام دەدەيت؟
ئەگەر مندا لەكەت لە كاتىكى درىنگدا
گەرايەۋە مالىۋە، بۆ چەند جارىكىش
لە ھەفتەيەكە ئەمەي دوۋبارە كىردەۋە،
بۆ ناگادار كىردەۋەي لەم ھەلەيەيۋ
راستىگەردەۋەي، بە ھىمىنىۋ راستەۋخۆ
چاۋەكانىت بىرە ناۋ چاۋەكانىۋ پىيى بلى:
(ئەمىرۋ درىنگ گەرايەۋە مالىۋە، ئەۋە
بۆ دوۋەم جارىشە لەم ھەفتەيەدا ئەمە
دوۋبارە دەكەيتەۋە)، پاشان ۋا پىۋىست
دەكات راستى ھەستىگەردىن تۈۋرەۋىۋى
خۆتان دەرىبىرۋ پىيى بلىن: (كۆرەكەم-
رۆلەكەم مەن زۆر لە تۆ دلگەنەم، ھەرۋە
مەن زۆر دلەنگەم، چونكە تۆ ئەۋە بۆ
دوۋەمىن جارى ئەمە دوۋبارە دەكەيتەۋە)،
ئەۋەي گىرەك بىت لەم كاردا ئەۋەيە
كە تۆ لە نىۋەي يەكەمى خولەكەكەدا
دەتەۋىت مندا لەكەت ھەست بەۋە بىكات كە
تۆ ھەستى پىدەكەيت، كەۋاپە ھەر تەنھا
سەرزەشتو سەركۈنەكەردىن مندا لەكانەن
بەس نىيە، بەلكو گىرەك ئەۋەيە ھەستى
پى بىكەن. مندا لەكەت دۋاي ئەم گىتۈگۈ
كۆرتەي تۆ لەگەلەيد، ھەست بەۋە ھەستەي
تۆ دەكات لە بەرامبەر ھەلەكەكەۋەكەيۋ
تەدەكات كە تۆ ھەز لەم كارەي ناكەيت.
لەۋەشە ھەست بە رقى لىيۋەنەۋەيەكەش
بىكات لە بەرامبەر تاندا، چونكە ھىچ يەكەك
لە ئىمە ھەز ناكات كەسىك سەرزەشتى
بىكات، ئەمەش رىك ئەۋەيە كە تۆ لە
نىۋەي يەكەمى خولەكەكەدا دەتەۋىت،
تۆ دەتەۋىت مندا لەكەت ھەست بەۋە

زۆرىك لە خەللى شىۋازو چۆنىيەت
پەرۋەردەكەردىن مندا لەكانىيان سەراسىما
دەين، كەۋا چۆن بىتۈنن مندا لەكانىيان
پىنەمى بىكەن بۆ لايەنى باش، بىنەۋەي
ئەۋ ھۆكارو رىگەيەي بەكارى دەھىن
ھەلەي تەدەبىت، لەۋەنەيە ئەم شىۋازى
پەرۋەردەي مندا لە بە ناۋى (پەرۋەردە لە
خولەكەكەدا) پىشنىارىكى ھاسەنگ بىت.
شىۋازى (يەك خولەك) شىۋازىكى
نۆيە لە بۋارى پەرۋەردەكەردىن مندا لەكاندا،
ئەگەر بە دەست سەردەۋىۋىۋ لاسارى
مندا لەكانىت دەنالىنى پان ھەست بە
بۋۋى گىرەكەي دەكەيت لە شىۋەۋە رىگەي
پەرۋەردەكەردىن مندا لەكانەن؟ ھەۋل بەدە
شىۋازى (يەك خولەك) بەكاربەيتى لە
پەرۋەردەكەردىن، پاشان تىبىنى بىكەۋ
بىزانە تا چەند ئەم شىۋازە سەركەۋىتوۋ
دەبىت لەگەلەيدەن.

لە سەردەمى نۆيدا دىكتۇر (سېنسەر
چۆنسۇن) بە رىيەرى شىۋازى (يەك خولەك)
دادەنرىت، ئەم شىۋازى پەرۋەردە، پىشت
بەۋە دەبەستىت كە مندا لەكان ۋا لىيىكات
بە ھەلەكەۋەي ھەلەي خۇيان پازى نەبەن،
بەلام لە ھەمان كاتىشدا رەزەمەندىن لە
خۇدى خۇيان، واتە لۆمەي خۇدى خۇيان
ئەكەن، بەلكو ھەلەكەۋە ھەلەكەي

ئامۇزگارى

بۇ ئىش

ھاورىكانت

لە دەست نەدىت

دەشتى لورى رەشىد

دىيارىكرىنى گەيپەكانت:

1 دەپت گەيپەكانت لە سنورىكى دىيارىكراو بىت تايەت بىت بە بابەتلىك، بە وتەكانت نانومىدو دلگران نەبىت، خوت دورو بگرە لە دووبارەكرىنەمىيان تاكو نەبىتە ھۆى دارمانى دروونى.

راستەوخۇ تاوانبارى مەكە:

2 ھاورىكانت لە بازىنەى تاوان دوروبخەردە، ناچارى مەكە بۇ پارىزگارىكرىن لە خۇى وانىشاندا كە بىتاوانە لەۋەى كە كردوۋىيەتى، تا نەبىتە ھۆى نەمانى پەيۋەندى نىۋانتان.

خال لەسەر پەتەكان دابى:

3 كاتىك گەيپى لە ھاورىپەكت دەپت دەپت دەستىشانى خالە لاۋازو بەھىزىكانى بگەى، ئەمەش بۇ مانەۋەى ئەۋەپەيۋەندىيە پتەۋەى نىۋانتان، نەبىتە ھۆى تىكچوۋنى پەيۋەندىيەكەتان، كەسىكى بەرپىزى:

4 بە ھىچ جۆرىك وشەى نادروستو دورو لە رەۋشتى جوان بەكارمەھىنە، تاكو نەبىتە ھۆى بىزارى ھاورىكەت، چونكە وشە ناشىنەكان لە دل دەرناچن.

كەسىكى ھىمن بە:

5 دەنگت بەسەرىدا بەرز مەكەرەۋەى بەشىۋەيەكى ھىمنو لەسەرخۇ دورو لە ھەلچوۋن بدوئ لەگەلىدا.

شكاندەنەۋە:

6 گەيپەكانت ھەلگەرە لە ناو خەلگىدا نەستەى مەكە دورو لە چاۋى ھاورىكانىۋ لە شوپىنكى ھىمن پىلى بىلى، بزانە تۇ گەيپى لىدەكەى نەۋەكو شەر، گەيپەكانت بىناتنەر بىت نەۋەك روۋخىنەر.

سەرچاۋە/ مالپەرى بۇرسات

رىگەيەيان تافىكر دۆتەۋەى تىپىدا چارەسەرى گىرەتەكانى پەرۋەردەكرىنى مىندالەكانىيان دۆزىۋەتەۋە، ھەرۋەھا لە كاتىكى كەمدا ئەنجامى باشتريان بەدەستەپناۋە. مىندالەكانىيان ھىرى ئەۋەبوۋن چۇن خۇيان خۇشبوۋىتو ھەۋلەدەن بۇ پىشخستى باشترى رەقتارەكانىيان، ھەرۋەك ھەستىيان بە تاموچىزى ژيانىكى خۇش كىردوۋە لە مالىكى دورو لە رەۋكىنەدا.

(دە) ئامۇزگارى بەسوود لە پەرۋەردەكرىنى مىندالدا:

* خوت تەنھا بە ئامانچو ئارەزوۋەكانت خەرىك مەكەو كىشەكانى مىندالەكانت لە بىر بگەى.

* بەرپرسىيارىيەتى پەرۋەردەكرىن ھەر بە تەنھا مەخەرە سەر شانى ھاۋسەرەكەت.

* ھەۋلەدە كاتىكى پىۋىست لەگەل مىندالەكانت بەسەربەى، لەگەل ھەستو كىشەكانىيان بىزىت.

* كاتىك سەركۈنەۋ سەرزەنشتى مىندالەكەت دەكەيت، لە بىرت بىت ۋەھاى لىبەكەيت كە تۇ ئەۋەت خۇشەۋىت، بەلام حەز لە رەقتارەكەى ناكەيت. ھەرچەندىك مىندالەكانت خۇيان خۇشبوۋىت، ئەۋەندە ھەۋلەدەن رەقتارەكانىيان بەرمو باشتىر بىن. * لەسەر باۋكان پىۋىستە ھىرى ئەۋە بىن كە گوئ لە مىندالەكانىيان رابگرن، تاۋەكو مىندالەكانىش ھىرىن چۇن گوئ لە باۋكەكانىيان رابگرن.

* ھەۋلەدە ھەر لە تەمەنى زوۋياندا ھەستى سەركەۋەتن لە ناخى مىندالەكانت گەشە پىتەدەيت، واين لىبەكە ھەلەۋەكەۋەتە باشەكانىيان پى بزانىۋ بىنن، كاتىكىش بەشىۋەيەكى باش ھەلەۋەكەۋەت دەكەن، مەرجو ستاشىيان بگە.

* ھانى مىندالەكانت بدە كەۋا ھەردەم لەگەلتدا راستگۆين.

* كاتىك لە مالىۋەى، ھەۋلەدە تەنھا بىر لە كاروبارى مالو مىندالەكانت بگەيتەۋە، كاتىكىش لەسەر كارى تەنھا بىر لە كارەكەت بگەيتەۋە.

-ئەگەر بىنىت مىندالەكەت سەرىپچىت دەكات، ئەۋا لە خوت بىرسە: ئايا ئەمرو مىندالەكەت لە باۋەش گىرتوۋە؟

* لە پەرۋەردەكرىنى مىندالەكانتدا، پەيپەۋى لە شىۋازى (يەك خولەك) بگە، سەرزەنشتىكرىن لە خولەكىكداۋ ستاشىكرىن لە خولەكىكدا، بەلام خولەكىكى بە سوودو بەرھەمدار.

سەرچاۋە: د. حسان شەمسى باشا

www.balagh.com

ئەگەر مىندالەكەت كارىكى ئەنجامداۋ شاپىستەى پىاھەلدانۋ ستاشىكرىن بىت، تۇۋاى لىبەكە كە ئەگەر كارىكى چاكى ئەنجامدا ھەست بە خۇشى بكات، ھەرۋەك چۇن كاتىك ھەلەۋ خراپەيەكى ئەنجامدا تۇ سەرزەنشتىت كىرد، تىبىنى مىندالەكانت بگە كاتىك ھەلەۋەكەۋەتى جوان دەكەن، بە شىۋەيەكى روۋنو دىار پىيان بلى: كە چ كارىكى چاكىيان ئەنجامداۋە. دلخۇشى خۇتياۋ پى رابگەيەنە لەۋەى كە كىردوۋىانە، بۇ چەند چىرگەيەكىش لە قەسەكرىن بوۋەستە، بىدەنگىيەكەت واين لىدەكات ھەست بگەن كەۋا ئەۋان رازىن لە بەرامبەر خۇياندا، ستاشىۋ مەدەكرىنەكەت بە لە باۋەشگىرتن يان بە دەست خستەسەر شانىكى سۆزدارانە كۇتايى پىپەينە، تاۋەكو ئەۋ ھەستەى لە لا دروست بگەيت كە تۇ گرنگىۋ بايەخ بەۋ دەدەيت، ئەگەرچى ستاشىۋ پىاھەلدانى مىندالەكانت زىاتر لە خولەكىك ناخايەنەيت، بەلام ھەستىكرىن بىر رەزامەندبوۋن لە خۇدى خۇيان بە درىۋاى ژيانىان لەگەلتاندا دەمىننەۋە.

ھەۋلەدە لە كۇتايى پىۋىۋى ھەر ھەفتەيەك لەگەل مىندالەكانت دابىنىش، پىرسىيارىيان لىبەكە نايا دەيانەۋىت چۇن پىۋىۋى ھەفتەكە بەسەر بىنە؟ لىيانگەرئى با پلاننىك دابىنن كە ئامانچەكانىيان تىپدا دەستىنىشان بگەن، ھەرۋەھا ئەۋەى دەيانەۋىت لەم پىۋەۋەدا ئەنجامى بدەن. ئەم ئامانچانە كۇبەكەۋە لىيانگەرئى بۇ ماۋەى خولەكىك سەيىرى بگەن، پاشان ھەرىپەكىكىيان خۇى دەپىننيت تا چەند ئامانچەكان لەگەل رەقتارەكانىيان دەگونچىت، بۇ نەۋەنە لەۋانەيە يەكىك پلاننىك دابىننيت تىپدا شىۋەى قەسەكرىن لەگەل كەساندا رىكەبخت، بۇيە دەيەۋىت بە دەنگىكى بەرز قەسە نەكات نەۋەك دەۋروپەردەكەى ھەراسان بكات. لەۋانەيە يەكىكى تر ئامانچەكەى ئەۋەبىت شىۋەى رۇشىتنى بە رىگادا راست بكاتەۋە، لە كاتىكدا ئەگەر زانى شىۋازى رۇشىتنەكەى ناسايى نىيە، ئىتر بەم شىۋەيە.

ھەر ئەندامىك تەماشاي ئامانچە تايەتتەيەكانى خۇى دەكاتو تىبىنى دەكات كە تا چەند شىۋازەكەى ھاۋكۇك دەپت لەگەل ئامانچەكانىدا، ئەمەش لە خولەكىك زىاتر كات نابات. ئا بەمجۆرە مىندالان ھەست بە باۋەر بە خۇبوۋنو تواناي بەرپەۋەردىنى كاروبارى ژيانى رۇزانە دەكەن، بەمەش ژيانىان زىاتر رۇشن دەپتەۋەۋە دەگەشەتەۋە.

ژمارەيەكى زۇر لە باۋكان ئەم

نيگەرلەر مەنبە كىشەكان ئەمەندە گەمەنە نىن

ن: دىل كارىكى

تريشيان دواى دە رۇژ لېپرسىنەوۋە
ئەشكەنجدان پەيۋىندىيان بە ئەوانەوۋە
كردوۋە.

ئىستە منىش ناوم لە رېزى ئەو
زىندانىانەدا نووسراۋە!! بۇ دەريازىوونم
دەبوايە جىم بىكرادىيە؟ ئىستە دەپىنەمەوۋە
بىرى خۇم كە ئەگەر لەو ھالەتەدا
رېگەيەكى چارەسازى كارىگەر
نەدۇزىيايەتەوۋە چەند گىرۇددى ترسو
دۇۋارى دەبووم، سالانىك بوو كە ھەر
كاتتىك لە كارىكىدا دوۋچارى نيگەرلەرى
دەبووم راستەوخۇ روو بە دەزگاي چاپ
دەپۇشتەو ئەم پىرسىارانەم چاپ دەكرد:

۱- چ شتىك منى نيگەرلەر كىردوۋە؟
۲- دەتوانم چ شتىك لەو بارەيەوۋە
نەنجام بىدەم؟

پىش ئەم قۇناغە پىنەوۋە پىرسىارەكان
بىخەمە سەركاغەز ھەولم دەدا ۋەلامىكىيان
بۇ بدۇزەمەوۋە، بەلام دوايى تىگەيشتەم
كە نووسىنى پىرسىارو ۋەلامەكان لە
بەرامبەرىدا يارمەتى بىر كىردەنەوۋەم
دەدەن.

بەم ئەزمۇنە بوو كە رۇژى يەكشەممە
روۋەدۇ زورەكەم لە ئەنجۈمەنى گەنجانى
مەسىحى رۇيشتەم، لە پىشت مىزى دەزگاي
چاپەكەوۋە دانىشتەو بە فشاردانى
دوگەمەكانى نووسىم:

۱- چ شتىك منى نيگەرلەر كىردوۋە؟
ترس لەۋدى كە سبەى بەياني بىخەنە

جگە لە جىبەجىكرىنى ھەرمەنەكانى
فەرمانرەۋاى سوپاي يابان نەبوو، تەنھا
كارىك كە تۈانىم بە سوۋدى كۇمپانىيا
نەنجامى بىدەم ئەۋەبوو كە بە ھەلە
نامەيەكى (۷۵۰) ھەزار دۇلاريم بۇ «دەريا
سالار» لە ھەلەمەدا بىيانووم ئەۋەبوو كە
ئەو بىرە پەيۋەندى بە كۇمپانىيەكەوۋە
ھەيە لە (ھۇنگ كۇنگ) بەلگەيەك نىيە
ئەو بىرە بە حسابى كۇمپانىيا لە شانگھاي
لەبەر جاۋىگرم!

ھەلەتە دەترسام كە يابانىيەكان
لەم كارەى من بەئىكا بنو توۋشى
دەردەسەرىيەكى ترسانك بىم.. لە راستىدا
ترسەكەم لە جىگەى خۇيداىبوو ئەۋەدى
لنى دەترسام بەسەرم ھات، بەرپۇدەبەرى
كۇمپانىيا رۇژى يەكشەممە پىي راگەيانەم
كە بە نامەدەنەبوۋى من دەريا سالارى
يابانى لىم كەينو بەينە گەيشتوۋەدو
ئەۋەندە تۈرەيە لە تاۋاندا خۇي پىچ
دەدات. دەريا سالار راگەيانەدوۋە كە من
ناپاكىم لە دەۋەلتى يابان كىردوۋە. من بە
باشى لە سزاي كەسكى كە لە دۇى دەۋەلتى
يابان ھەنگاۋ ھەلگىرەت بە ئاگا بووم،
دەمزانى شوپنى ئەو كەسانە بەندىنخەنى
«پىچ ھاۋس»ە.

پىچ ھاۋس جىگەى ئەشكەنجدانى
كاربەدەستانى يابان بوو، ھەندىك لە
دۇستەكانم پىش ئەۋەدى بىكەۋە نىۋ ئەم
بەندىنخەنەيەوۋە خۇيان كوشتوۋە ھەندىكى

لەردە لە رىنى ئەم چىرۇكەوۋە
پىشنىارىكت پىشكەش دەكەين بۇ ئەۋەدى
چىتر نەھىلەت خۇرەى نيگەرلەرى گىانت
بەارپەت. چۈنكە ھەروەك «پۇدولسكى» لە
كتىبەكەيدا دەلەت: قشارى خۇي بە ھۇي
نيگەرلەرىيەوۋە سەر ھەلەمەدات!

بۇ ھەيە رۇماتىزم دەستكەۋتى
راستەوخۇى نيگەرلەرى بىت!

«گىل لىچىلىد» بەرپۇدەبەرى يەككىك
لە كۇمپانىيا بە ناۋانىگەكانى رۇژەلەلتى
ئەمىرىكا بوو لەو سالەدا كە يابانىيەكان
فەرمانرەۋاى «شانگھاي»يان دەكرد
«لىچىلىد» لە چىن دەزىيا، داستانەكە لە
زمانى خۇيەوۋە:

(... لە ھىرش بۇ «پىرل ھارت»
ماۋەيەكى زۇر تىپىنەرى بوو كە يابانىيەكان
روۋەدۇ شانگھاي بەرپۇدەبەرى. لەو كاتەدا من
بەرپۇدەبەرى كۇمپانىيەكى «بىمە» بووم
لە شانگھاي، لە لايمەن دەۋەلتى يابانەوۋە
فەرمانبەرىك بە ھەۋالەكردىنى حسابى
كۇمپانىيا دامەزرا، كە ئەم كەسە «دەريا
سالار» بوو، فەرمانيان بە من كىردىبوو:
كە باشترىن ھاۋكارى لەگەل ئەۋەدا بىكەم،
ھەلەتە پىيان راگەيانەدوۋەم كە لە
ھاۋكارى كىردىنى دىرغىۋو كەمتەرخەمى
نەكەم.

دوۋ رېگە زىاتەرم لە بەردەمەدا نەبوو:
يا دەبوايە بۇ ھاۋكارى ئەو خۇم تەرخان
بىكەم يا مەردنم ھەلەزادىيە، چارمەيەكىش

بىرپار

ھېمەن ئەحمەد رەسول

مەھالە!

مەھالە ئەگەر كەسك تۆى
خۆشەنە، بېچىتە ناو
دلىيەۋە.

مەھالە كۆيلەيەك بىت، لە كۆيلەيى
رېزگارت بىكات.

مەھالە لە ژىر دەستى نەزانو
نەخوئىندەۋاردا، بىبىت بە
زانا.

مەھالە ئەگەر خەۋ نەچىتە
چاۋەكانت، بىخەۋىت.

مەھالە لە رۆژىكىدا دەۋلەمەند
بىتو سەرۋەتو سامان بە
دەست بىنەت.

مەھالە گرىان گرىتەكانت
چارەسەر بىكات.

مەھالە كىۋىك بى ماندوبوون كون
بىكەيت.

مەھالە بىسى، بىسى لايەرىت.
مەھالە ھەرچى بىست راس
دەرىجىت.

مەھالە ئەم خالانى سەرۋە لە
مەھال دەرىچى جىيەجى
بىن.

ناۋچوۋ. بەم شىۋەيە بوو كە بە وردى
سەرنجىكى ئەۋتۈۋە لە رۆژى يەك
شەمەدا بىرپارم داۋ تۈنەم ژىيانى خۇم
بىپارم. ئەگەر بى نۆۋەردو بە ھەلەشەيى
دەست بەكاربوۋمايە ھەلەيەكى گەۋرە
روۋى دەدا كە سەرنجامەكەي مەرگ بوو،
ھەتا ئەگەر ئەۋ شەۋەم دىۋانە ناساۋ بە
شەۋاۋى تىپپەراندەيە خەۋ نەدەھاتە نىۋ
چاۋانە سىبەي بە رۋالەتتىكى نىگەرەن
شەۋاۋىيەۋە دەچوۋم بۇ كۆمپانىا، ئەۋەندە
بەس بوو بۇ دەريا سالار بە گۈمانى خراپ
لە من تى بىگاتو ھەر ئەۋ گۈمان خراپىيە
ئەۋى لە دىۋى من ھەلدەنا.

«گلن لىجفىل» تا ئەم دۋايانەش
بەپۈەبەرى كۆمپانىيەكى گەۋرە
بىمەۋ كارۋىبارى دارايى بوو، ئەم كەسە
لە بەناۋىبانگىرەن خاۋەنى كارە نازادەكانى
ئەمرىكا بوو لە ئاسىادا، خۇى بە راشاۋانە
وتۈۋىتەي كە بەشكى لە سەركەۋەتەكانى
خۇى بە قەرزارى رەۋشى شىكارىكردن
تەھلىلى نىگەرەنى دەزانىت.

لەم چىرۋكەۋە ئەۋە فېردەبىن كە
تەھلىل كەردنى نىگەرەنى دەمانگەيەنەت
بە ئاسۋەدەيەك كە جىگەي باۋەر نىيە!
ئەگەر دەپرسىت بۇچى تا ئەم
رادەيە!

سەرنجى ئەم ۋەلامەي «دىل كارنگى»
بەدە: (لەيەر ئەۋەي كارىگەرۋە كەردارىيە،
راستەۋخۇ ھىرش دەكاتە سەر ناۋەرۋىكى
گرفتو نىگەرەنىيەكان، قۇناغى جىيەجى
كەردنى بىرپار كە كۇتا بەشى شىكارىكردن
تەھلىلى نىگەرەنىيە دەپىتە ھۆى
زىادىبوۋنى تۈنەي ھىرش بىردن).

ئىستە چاۋەرۋانى جىت؟ نىتر نىگەرەنى
بەسە بىرىكەرەۋە بىرپارىكى درۋست بەدو
جىيەجى بىكە، ئەگەر دەتەۋىت شاد بىت
ھەركە نىگەرەن بوۋىت قەلەۋ كاغەزەكەت
بەتەۋە زۆر بە راشاۋانە ۋەلامە ئەم چۈار
پرسىارە بەدەرەۋە:

- ۱- بۇچى نىگەرەنىت؟
- ۲- ھۆى نىگەرەنىيەكەت جىيەۋ ج
بەلگەيەك ھەيە بۇى؟
- ۳- بەراى خۇت رىگە چارەي گۈنچاۋى
ئەم كىشەيە جىيە؟
- ۴- لە نىۋان ئەۋ رىگە چارەنى كە
لەبەر دەستان كامىيان ھەلدەبىرۋىتو بە
شاىستەي كارپىكەردنى دەزانى؟
- ئەگەر بۇ چارىكىش بىت ھەۋلەدە ئەم
رىگەيە تاقي بىكەيتەۋە.

سەرچاۋە: كىتەبى ئاۋىنەكانى ژيان
ھەلەبىزاردنى/ ژوان كەمال

نىۋ بەندىنخانى «بىرىچ ھاۋس»
نۆبەتى پرسىارى دوۋەم ھات:
۲- دەتۈنەم چ شىك لەۋ بارەيەۋە
ئەنجام بەدەم؟

دۋاى چاپىكەردنى پرسىارى دوۋەم چەند
كاتىرەمىرەك بىرم كەردەۋە تا پەيەم بە چۈار
رىگەي چارەساز بىرد. چۈار رىگەكەم
لەگەل ئەنجامەكانىدا نوۋسى:

۱- دەتۈنەم چاۋم بە دەريا سالار
بىكەۋىتو رىگرى لە ھەنگاۋەكانى بىكەم.
گرفت ئەۋە نىيە كە زامانى ئىنگىلىزى
نازانىت ئەگەر بەۋىت بە ھۆى
ۋەركىزىكەۋە قەسە لەگەلدا دەكەم، بەلام
لەۋانەيە دوۋبارە تۈرە بىتەۋەۋە كە ئەم
كارەش ئەنجامىكى جىگە لە مەردن نىيە.
بەۋ خۈۋ نەرىتە خەشەمەي كە من دەيزانەم
لەۋ بە دوۋر نىيە كە گۈى بۇ قەسەكانەم
رانەدەپىرەتو راپىچى بەندىنخانىم بىكات.

۲- دەتۈنەم ھەلەبىم! ئەمەش گۈنچاۋ
نىيە، چۈنكە دەمخەنە ژىر چاۋدەپىرەۋەۋە
بە زوۋى دەستگىرم دەكەنۋ لە سىدارەم
دەدەن.

۳- ھەر لەم ژوۋرەدا دەمىنەۋەۋە
نارۋم بۇ كۆمپانىا، ئەمەش ھەر بى
سوۋە! چۈنكە دەريا سالار بە ئامادە
نەبوۋەم بە گۈمان دەپىتو دەنەرىت بە
دۋامداۋ لەۋ كاتەدا بەبى دادگايى كەردن
رەۋانەي بەندىنخانىم دەكات.

۴- ۋەكو پىشەي ھەمىشەي سىبەي
بەيەنى دەپۋم بۇ كۆمپانىا! لەۋانەيە دەريا
سالارى ياپانى بە ھۆى گرفتارى زۆرەۋە
ئەم بابەتەي لە بىرەكەردىن، ئەگەر لە
بىرىشى نەكەردىن بە تىپەپۈۋى شەۋىك
ئارام بۆتەۋەۋە من پىش روۋدانى كارەسات
دەتۈنەم رازى بىكەم.

دۋاى سەرنج دانى تەۋام لە ھەرچۈار
رىگە چارەسازەكە رىگەي چۈارەمەم
ھەلەبىزارد.

رۆژى دۋايى بەيەنى زوۋ ۋەك ھەمىشە
رۆپىشتم بۇ كۆمپانىا. بە ئارامى بى
شەۋەن چۈۋمە ناۋ نىدارەۋە، لە ژوۋرى
بەپۈەبەردا دەريا سالارى ياپانى كە
جىگەرەيەكى بە لا لىۋەۋە بوو ۋەك پىشەي
ھەمىشەي سەركەرمى كارىكەردن بوو.
دەريا سالار بى ئامازەكەردن بە بابەتى
راپەردو سەرى قەسەي دامەززانە. ئەۋ
رۆۋە سەبارەت بە ھەرشىك قەسەمان كەرد
جىگە لە ئامازەكەردن بە بابەتى راپەردوۋ.
ۋەك ئەۋەي كە ھىچ نەبوۋى ئەۋ رۆۋە
بە خۇشى كۇتايى پى ھات. دەريا سالار
دۋاى شەش ھەفتە لە تۆكىۋەۋە بانگەپىشت
كەراۋ نىگەرەنىيەكانى من بە تەۋاۋى لە

عوسمانى حاجى سەلام

بۇ گەشتىن بە دلى ھاوسەركەت

۴- پەرۋەردەكردنى مىندال ئەرگى تەنھا دايك يان باوك نىيە، بەلگى ئەرگى ھەردووكيانە، بۇيە پىۋىستە ژنو مىرد بە بەرنامە رېژى پەرۋەردەيەكى تەندروسى مىندالەكەيان پەرۋەردە بەكەن، جا تۆى ئافرىتىش دايكىكى دىلسۆزبە بۇ مىندالەكەيان خۆت ھاوسەركەت ئەمە لە لايەك، لە لايەكى تەرۋە ھەرگىز روو لە ھاوسەركەت ۋەرمەگىر بۇ مىندالەكەت بە تايەت لە كاتى داۋاكارى مىندال يان بوۋنى كىشەيەك، بەلگى ھەمىشە پىشتى ھاوسەركەت بگرە.

۵- بايەخدان بە مىندال گرنگە بە مەرچى لە بايەخى ھاوسەركەت كەم نەكەپتەۋە، واتە نايىت ھەموو سۆزو خۆشەويستى خۆت بۇ مىندالەكەتبىۋ ھاوسەركەت پىشتگۆى بىخە، تۆ دايكى مىندالەكەتى نەك دايكى ھاوسەركەت. سۆزو خۆشەويستى دان بە مىندال جياۋزە لە سۆزو خۆشەويستى دان بە ھاوسەر، پىۋىستە لە يەكەيان جيايەكەپتەۋە دايكانە لەگەل ھاوسەركەتدا رەقتار نەكەى.

۶- بە كارەينانى كۆمەللىك وشە لە ژيانى رۆزانەدا دەپتە ھۆى زىادكردنى

ئەم كارە دەپتە ھۆى رەۋاندنەۋەى ئەم ماندوۋبونەى لە دەرۋە توۋشى بوۋە.

۲- مال جىگەى ھەۋانەۋە ئارامكردنەۋەى دەرۋونە، پاكراگرتى بە زۆرى ئەرگى ئافرىتە، جىبە جىكردنى ئەم ئەرگە ۋا لە پىۋا دەكات ھەزى گەرەنەۋەى بۇ لاي ھاوسەركەى ۋا مالىە پاكۋاۋىنەكەى زىاترىت، ئەم گەرەنەۋەى خۆشەويستىيەك رايەدەكيتى كە سەرچاۋەى ئەم پاكۋاۋىنەيەكە كە ئەۋىش ھاوسەركەيەتى.

۳- بۇنەۋەى بە جوانى بىتتە بەرچاۋى ھاوسەركەت سەرنجراگىش دەرپەكەۋى، ئەم پىۋىستە راي ھاوسەركەت ۋەربىگرى لە ھەلپۇاردنى رەنگو شىۋازى جلو بەرگو داھىنانى پىچوۋ ھتە، (ئەمەش بەم شىۋەيە نەپىت كە تەنھا بەرپى ھاوسەركەت بىۋ راي خۆت فەرامۆش بەكى)، بە ئەنجامدانى ئەم كارە سەرنجى ھاوسەركەت رادەكيتىۋ دەپورۋىتى، چونكە ھەموو پىۋاۋىك ھەز دەكات ھاوسەركەى بە جوانترىن شىۋە بىپىنىت بەم جۆرە دلۋ چاۋى ھاوسەركەت لە چوۋن بە لاي ئافرىتى جواندا دەپارىزىت.

بۇ جىكردنى ژيانىكى بەختەۋەر لە نىۋان دوۋھاۋسەردا پىۋىست بە شارەزايىۋ ئەزموۋن دەكات، بۇ بەدەست ھىنانى ئەم شارەزايەش پىۋىست بەگەرەن دەكات بە دۋاى زانىيارىيەكەنى پىكەۋەژيانى ھاوسەركەن، لەم بايەتەماندا (۱۵) رىگەمان دەستىشان كىردوۋە بۇ ئەم ئافرىتەنى كە دەيانەۋى رىگەكەنى دلى ھاوسەركەيان بدۆزەۋە، بە جىبە جىكردنى ھەرىكە لەم خالانەى خوارمە بەشكى خۆشەويستى ھاوسەركەت بە دەستىدىنى، بە جىبە جىكردنى سەرچەم ئەم خالانەش سەرچەمى دلى ھاوسەركەت يان بەشى ھەرە زۆرى بە دەستىدىنى، ئافرىتە بوۋنەۋەرىكى بەھىز، جىبە جىكردنى ئەم خالانەش لە دەرۋەى ئىرادەى ئافرىتە نىيە:

۱- ئەم كاتەى پىۋا لە دەرۋە دەگەرپتەۋە بۇ مال، پىۋىستە ئافرىتە بە روۋىيەكى خۆش پىكەنيناۋىيەۋە دەرگاگەى لىبىكاتەۋە بە گەرمى سلاۋو پىشۋازى گەرەنەۋەى لى بىكات، ھەروەك چۆن پىشۋازى لە مىۋانىك دەكات، نۋاندنى

ژیان

فیڤىرى كىردىم!

ۋە ئالانى

فیڤىرىۋەم كە: پىۋىستە مەۋف

خەۋن بە ئەستىردەكەنەۋە بېيىنى،
بەلەم دەپىت قاچەكانى لەسەر زەۋى
بەيىتەۋە.

فیڤىرىۋەم كە: مەۋف بەيى

ئارامگرتىن، ۋەكو ئۆتۆمبىل ۋايە بەيى
بەنەزىن!

فیڤىرىۋەم كە: ئاۋبانگى باش ئەۋ

سەرۋەتە گەرۋە بە نەرخەيە، كە پىۋىستە
ھەمىشە پارىزگارى لى بىكرىت.

فیڤىرىۋەم كە: كاتىك مەۋف

دەپەۋىت دەۋرۋىيەركەي بىگۇرپىت، پىۋىستە
سەرۋەتە خۇي بىگۇرپىت.

فیڤىرىۋەم كە: گەۋەرتىن ھەلە كە

مەۋف تىي دەكەۋىت، ئەۋەپە كە خۇي بە
ھەلە نازانىت.

فیڤىرىۋەم كە: بەيى رەزامەندى

خۇمان، ھىچ كەس ناتۋانىت ھەستمان
بەيىندار بىكات.

فیڤىرىۋەم كە: كاتىك مەۋف

بىرۋەكەيەك دەچىنىت، كارىك دەۋرۋىتەۋە،
ئەگەر نەرىتىك بىچىنى، ھەلسۈكەۋىتىك
دەۋرۋىتەۋە، ئەگەر ھەلسۈكەۋىتىك
بىچىنىت، رىزو خۇشەۋىستى دەۋرۋىتەۋە.

فیڤىرىۋەم كە: كاتىك مەۋف توۋشى

گرفتىك دەپىت، پىۋىستە ھەرگىز نەلىت:
(گرفتىكى سەختە)، چۈنكە ئەگەر سەخت
نەپىت، پىي ناۋرىت (گرفت).

دەپىتەۋە، لىرەدا رۇلى ئافەرت لە
چارەسەركەرنى ئەۋ گەرتە دەۋرۋىيە بە
دەردەكەۋى، ئەۋىش بەۋەى تاماۋەيەك
بە گۈيرە دلى مەردەكەي ھەلسۈكەۋەوت
بىكات تاۋەكو لە رىگەي گەفتۈگۈۋە بۇ
ھاۋسەردەكەي رۋون دەكاتەۋە كە تەنھا
ئەۋى خۇش دەۋى ئەۋىش ھەمەۋ
كەسەكە لە دلى ئەۋدا.

۱۲- ئافەرت رۋونكى مەلەۋ سەرچاۋى
بەختىارىيە بۇ خۇي ھاۋسەرى
سەرپا خىزانەكەي، پىۋىستە لە سەرت
ئەۋ كاتەي ھاۋسەردەكەت لە مەلەۋەيە
ھەۋلى خۇشچال كەرنى بەدى لە رىگەي
دواندەۋ گائە لەگەل كەرنى باسكەرنى
خۇشەۋىستى نىۋانتان بەرنامە رىزى
بۇ داھاتەۋ نەك زۇرەي كاتەكانى
پىكەۋە بوننتان بە داۋاكارى بۇلەبۇل
شەۋىناۋە بەرنەسەر، چۈنكە دەپىتە
ھۇي ۋەرسكەرنى مەرد لە مال كە ئەمەش
دەپىتە ھۇي كەمبۈۋەۋەي خۇشەۋىستى
نىۋانتان.

۱۳- مېشىكى ئافەرت تۋانىيەكى باشى
ھەيە لە پەيىردەن بە شتە ئالۋەكانەۋ بە
ھىزكەرنى پەيۋەندى ھەر بەم ھۇيەشەۋە
ئافەرت دەتۋانىت سەرچەم ئەۋ رىگاپانە
بەۋزىتەۋە كە دەپنە ھۇي خۇشەۋىست
كەرنى لاي ھاۋسەردەكەي، ھەر ئافەرتەشە
بە زۇرى دەتۋانى پەيۋەندى كۆمەلەيەتى
خەمەيەتى ۋەراسىيەتى... ھەتدە دابەيىنى،
ھەر بۇيە بە گەرخستى تۋانكانى مېشك
بە دۋاي فاكتەرمەكانى سەرگەۋەندە خۇي
لە خۇيدا بە دەستەيىنى سەرگەۋەندە لە
ژيانى ھاۋسەرىتەدا.

۱۴- لە كاتى نەخۇشەۋەتنى
ھاۋسەردەكەتە تۋ دەتۋانى رۇلى پىزىشكىك
بىگىرپىت لە جاكبۈۋەۋەي، ئەۋىش لە
رىگەي يارمەتەيدان خەمەتەردىيەۋە.

۱۵- ھەۋل بەدە لە زۇرەي كەرە
ھاۋبەشەكاندا راي ھاۋسەردەكەت ۋەرىگى
بۇنەۋەي ئەۋ كەردى كە ئەنجامى دەدەن بە
دلى ھەمەۋ لايەكتان بىت ھەر لە سادەترىن
كارەۋە تا دەكاتە ئالۋەترىنيان بۇنەۋە:
(چىشت لىنان، كىپىنى كەلەۋ پەلى مال،
پۇشىنى جەل بەرگ، دەرچۈۋەن بۇ شۋىنى
گەشتۈگۈزارىۋ مىۋاندارىۋ بازار... ھەتدە).

لە پىناۋ نەھىشتىنى ئەۋ گەيىۋ
گازدانەي كە ھاۋسەردەكەت لە تۋ دەيكات
ھەستە بە ئەنجامدانى بەراۋرىك لە نىۋان
ئەۋ خالانەۋ كارەكانى خۇت بزانە تا چەند
درىغىت لىكەردۈۋەن؟ بەراستەردەۋەيان
رەزامەندىۋ خۇشەۋىستى ھاۋسەردەكەت
بەدەست دەھىنىت.

رېزو خۇشەۋىستىۋ ۋەفا لە نىۋان
ژنومەردەدا، لەۋ ۋشانەش (خۇشەۋەيى،
سۈپاس، نازىزەكەم، گەر بە ئەرك
نابىت، سالاۋ خۇشەۋىستەم، بە سەرچاۋ،
بەخىرىيەتەۋە،... ھەتدە).

۷- تىركەرنى غەرىزەي سىكىسى
ئامانچىكى گەرنى پىكەۋەنەۋەنى ژيانى
ھاۋسەرىيەيە، ئەمەش پىۋىستى بە
ئامادەباشىيەكى دۋولايەنە ھەيە پىش
كەردارى جۈتۋون.

۸- بە ھۇي ئەۋەي پىۋا لە دەۋەۋەي
مال لە كاركەرنە دۋوچارى مەندۋ بۋون
كىشەۋ گەرتە شىكەت دەپىت لە بەرامبەر
ئەمەدا پىۋىستە ئافەرت رۇلى دەۋرۋىستىك
بىگىرپىت لە ئارامكەرنەۋەي دەۋرۋىنى
ھاۋسەردەكەي ۋەردەۋ ھاندانى لەسەر
كاركەرنە گەرنەۋەي ئۈمەد بۇ ژيان،
بەمەش پىۋا ھەست دەكات كە ھاۋسەردەكەي
سەرچاۋى گەرنەۋەي شادىيە بۇي، لە كاتى
تۋوشبۈنى ھاۋسەردەكەت بە كىشەيەكەۋە
ھاۋخەمەۋ ھاۋناھەنگى خۇتى بۇ دەربىرى
بە دۋاي رىگە چارەي كىشەكەيدا بىگەرپى
بۇ ئەۋەي بۇ ھاۋسەردەكەت دەربىكەۋى كە
لە كاتى ناخۇشەشدا تۋ ھەر خۇشتەۋەي
پىشكىرى دەكەي.

۹- بارى دارايى ھاۋسەردەكەتە
مەلەكەت لە كاتى كىپىنى شتۋەمەكى
خۇتەۋ مەلەۋەدا لە بەرچاۋبىگەرە،
چۈنكە رىزگرتەن لە بەرھەمەي كارى
ھاۋسەردەكەت سەپاندنى دىسۋى تۋيە
بۇ ھاۋسەردەكەتە مەندۋۋەۋەيەكەي،
ئەۋ كاتەي كە ھاۋسەردەكەت دەپىنى تۋ
رىزى مەندۋۋەۋەيەكەي دەگرى ھەست بە
دىسۋى تۋ دەكات، ئەۋ كات ھاۋسەردەكەت
زىاتەر لەسەر كاركەرنە سۋوردەۋى ھەست
بە مەندۋۋەيى ناكات.

۱۰- ئەركىكى تىرى سەرشانى تۋى ئافەرت
رېزگرتەن لە كەسۋ كارى ھاۋسەردەكەت، بە
جۈرپى رەفتار بىكە كە خۇت ۋەكو كەسكىكى
نىۋ ئەۋ خىزانەي، زۇرى كىشەي نىۋان
بۋوۋە خەسۋو ھۇكارەكەي ھەستكەرنى
خەسۋو بەزەۋەتەردىنى كۈرەكەي لە
لايەن بۋوۋەكەيەۋە، بەلەم گەر ئافەرت
پاش شۋوۋەردىنى نەبۋە ھۇي پىچانى
پەيۋەندى نىۋان ھاۋسەردەكەي دايكەكەي
ئەۋە ۋىپراي ئەۋەي كىشەي نىۋان بۋوۋە
خەسۋو رۋونادات، بەلكو دەپىتە ھۇي
بە دەستەيىنى رېزو خۇشەۋىستى
ھاۋسەردەكەي دايكىۋ كەسانى تىرىش.

۱۱- بە ھۇي زۇر خۇشەۋىستى پىۋا
بۇ ھاۋسەردەكەي ھەندىچار لە ترسى لە
دەستدانى ھاۋسەردەكەي تۋوشى غىرەكەرنە

له برپارموه چى فير بوويت؟

ساته كارى خوى ههيه، ههر چركهو
نرخى خوى ههيه، فيرى كردين خامه مان
له چيدا به كار بهيښين.
خوينه ران له ناخى دليانه وه سوپاسى
شه بيره جوانه يان كرد كه برپارى
برپارياندا، شه خامه ژيرانه ي خه مى
ژيارى خه لکيانه، ويراى شه وهى خوينه ران
پتيان وايه هيشتا برپار تهنه گوليكي له
گولدانى داهيتان و پيشكه و تن... پيشكه ش
كردوه وه چاوه پروانى زياترن.
له گهل هه موو وتهيك لهم وته
ناسكانه دا هه ست به شادمانيه كى بى
سنور ده كم.
سوپاس بؤ په روه ردگار، رهنج و
ماندوو بوونى برپار به رهه مى گه وره ي
هه بووه و برپار نامانجى خوى پيكاوه و
خوشه ويستانى برپاريش له په يامه كى
تيگه يشوون.
هه ره سر كه وتوو بن.

نيستا ژيانكي تر به سر ده به ين!
خوينه ريكي ديكه ي برپار گوتى:
برپار له ماوه دوو سالى ته مه نيذا فيرى
هونه رى ژيانكي به خته وهى كردين، فيرى
برپاردانيكى سر كه وتوو انه ي كردين، فيرى
كردين سه ركرديه كى دلسوزو كارامه بين،
باوكيكي هيمو هاوپي منداله كانمان
بين، دايكيكي ميه ره بان بينو به
پروگراميكي ناياب منداله كانمان په روه رده
بكه ين، منداليكى دلسوزو به شه مكه بين،
فيرى هونه رى هاوپيه تىو په يوه ندى
كومه لايه تى كردين، به ريوه به ريكي
ليها توو خوشه ويست بين، كارمه نديكى
خه مخورى كاتو كار بين، ماموستايه كى
داناو به په روش بين بؤ خويندكاره كانمان،
خويندكارىكي زانستخوازو خوشه ويستى
ماموستا بين، فيرى كردين هه ركه ستيك
جوړيك مامه لى ده وي، ههر سه رده مه و
په روه رده و پروگرامى خوى ههيه، ههر

شه كاته زانيم كه برپار چه نده
كارپگه رى خوى ههيه و رولى خوى بينيو وه
كاتيك له چه ندين خوينه رى برپارم پرسى:
له برپارم وه چى فير بوويت؟
له وه لاما د گوتيان: برپار فيرى كردين
كه بينه خاوه نى برپارى خومان.
به بيستنى شه وه لاما هه ستم به
شادييه كى زور كرد، دلخوشووم كه برپار
وه ها كارپگه رييه كى هه بيت له سر ناخى
خوينه ره كانى.
هه نديك له خوينه ران به هه ستر كرن
به سه ركه وتنه وه ده يانگوت: پيش شه وهى
بينه خوينه رى برپار، كه سانكي
بببه رنامه و لاموبالاتو بى نامانج بووين،
وله شه مروه مرو فيكى ترين..
ده يانگوت: پيشتر هيج گرنگيه كمان
به كاته كانمان نه ده دا، به رنامه مان نه بوو بؤ
خويندنه وه، بؤ داهيتان، هيج پروژديه كمان
نه بوو، به لام دواى ناشابوونمان به برپار،